

BÁCSKAI ÉS BÁNÁTI
JOBBÁGYLEVELEK

1.

Jánoshalma, 1676. szeptember 20.

Csávolyi jobbágyok – Kohári István főkapitánynak

Panaszolja, hogy a füleki katonák sarcolják és zsarolják őket, annak ellenére, hogy nemcsak a töröknek, hanem a magyarnak is adóznak.

Kegyelmes Urunk hogy Isten Nagyságodat minden dologban háza megmaradására szerencsésen boldogítsa, tiszta szívből kívánjuk.

Ez szomorú rabságunk állapotja szerint való levelünk által siralmasan kölletik Nagyságodat mint kegyelmes Urunkat megtalálnunk kívánván Istenünk ő fölségétől ez levelünk találja szerencsés boldogságban Nagyságodat minden kedvesivel együtt és egészségben. Csak ez felől kölletik kegyelmes Urunk Nagyságodat mint kegyelmes Urunkat requirálnunk¹ e szomorú írásunk által, hogy ez jelen való esztendőben a mi szokott árendánkat Nagyságod számára föl akarván vinni és mutatkozni Fülek várának vitéz kapitánya úgy mint Béltteki Pál ő kegyelme embereinket megtartóztatván kézhez vette mellytől is quietált² ő kegyelme bennünket, és annak fölötte oltalom levelet is adott kezünkben, hogy akármely vég házában lakozó bújdosó vitézek legyenek is, ne merészeljenek sem személyünkben sem pedig marhájunkban károsítani mivel hogy magunk szabad is akaratunkból fölmenvén attuk magunkat mind Nagyságod s mind pediglen ő kegyelme szárnya és oltalma alá fizető és kolduló jobbágyul, hogy annál inkább békével maradhassunk meg és egyszersmind szolgálhassunk Nagyságodnak és kegyelmeteknek. De mi kegyelmes Urunk Nagyságod szegény jobbágyi, mind a

¹ megkeresünk

² elismervényt adott

Nagyságtok és kegyelmetek nekünk pretendált³ levelivel mikor is nem maradhatunk békével sem magunk sem pediglen marháink: sőt a Füleki vitézek tízen, úgy mint nevezet szerint Köves Mihály, Veres Péter, Olá Mihály, Szenes és kis Géczy és Szigeti Palkó ezek a többi vitézekkel együtt reá jöven falunkra, vittek el személyünből hatot, tizenkét lovakat, tíz jármos ökröket és magunkat személyünkben. A Kőrös városa mellett tizenötöd napig tartottak, s tizenkét-két Tallérokat zsaroltak rajtunk. De a marháink, lovunk most is oda vagyon.

Azért kegyelmes Urunk Nagyságod így értvén a mi szegény jobbágyi állapotunkat, kérjük az nagy Istennek szent haláláért Nagyságodat mint kegyelmes Urunkat, ne hadgyon bennünket így hurcolázni, mind marháinkat mind pediglen magunkat, sőt pediglen az fellyül meg nevezett Tolvajokat megfogatván, elpredált jószáginkat adassa vissza, mert nem győzzük kegyelmes Urunk már tovább, s nem is álhatyuk a dolgot: egy felől a Török más felől a katonák. Mind a Dunába szökdösünk nyomorúságunk miatt mert nem tudunk már hova lenni. Ezeknek utánna Istennek kegyes gondviselése alá ajánljuk Nagyságodat mint kegyelmes Urunkat.

Datum in Jankó, die 20 Septembris 1676, Nagyságodnak mint kegyelmes Urunknak

szegény Rác jobbágyi
Csávoly szegénység.

Štatny oblastny archiv v Banskej Bystrici, Rodovi archiv Koháry-Coburgovcov, Čast IV, nr 4686.

³ címzett

2.

Mélykút, 1678. június 16.

Mélykúti jobbágyok – Kohári István főkapitánynak

Megköszönik segítségét tizennyolc ellopott ökör kézre kerítésében, és tájékoztatják őt egyes jobbágyok peres ügyeiről.

Kegyelmes Urunk!

Hogy Isten Nagyságodat minden dolgaiban háza megmaradására szerencsésen boldogítsa, tiszta szívből kívánjuk!

Az Nagyságodnak Lőrincz Bábity által hozzánk küldött becsületes levelét nagy örömmel vettük, és mi légyen benne írva megértettük. Azért, kegyelmes Urunk, az mi a tizennyolc ökrök dolgát illeti, íme, ennek előtt is Nagyságod tudására adtuk, kik hajtották el. Melyik megvettük, hogy Nagyságod meg is fogatta azt. Az tizennyolc ökröknek három gazdája vagyon, nevezet szerint Jurkó, Márton Karagity és Márton Karagity. Mely Márton Karagity maga személye szerint ez levéllel együtt fel ment Nagyságodhoz. Nagyságod tegyen igazat az szegény jobbágyival.

Az mi pediglen ott való Mamusity Mátyás, Jankói Sánta Illésnek sógorának, Búdó Márkóval dolgát illeti, minémű adósságot követel rajta – Kegyelmes Urunk, ez a dolog így volt, hogy annak az Mamusity Mátyásnak az atyja, Búdó Márkónak az atyjának az édes bátyjának adott volt egy néhány számú pénzt. Csak hogy annak a summa pénznek fele az Búdó Márkóé volt, fele pediglen ott való Mamusity Mátyás atyjáé volt. Ezek mindketten közkeresők voltak, mely (olvashatatlan szó) volt tizenöt forint hasznok. Hogy pediglen Mátyás az jó legény, azon summa pénzt Búdó Márton keresi. Mi is az mi igaz körösztyényi hitünkre, lelünkre és emberségünkre esküszünk arra, hogy tizenöt forintoknál töb-

bet nem tartozik. Igazság szerint pediglen nyolcadfél forintjával tartozik, többel nem. Ő (olvashatatlan szó) az ő lelkét, mert (olvashatatlan szó) senki adóssága nem kell. Most is ezen dologért oda fel akart menni, csak hogy Nagyságodnak legyen hírvél. Ő most oda fel menvén, az katonák miatt ha mi kár esik itt az végen, török urak és bácsi bírák minden jószágtól megváltják. De Isten engedvén, az jövő őszre fel megyen s akkor véget szakaszt Mátyással. Nagyságod ne vélje vakmerős (olvashatatlan szó).

Az mi pediglen még Mamusity Mátyásnak Prekidán Györggyel Pehin felől való dolgát illeti, húsz egy néhány esztendeje vagyon, hogy Prekidán György Mamusity Mátyás atyjától vásárolt egy tehenet, de, arról mi is fogadunk, az mi igaz körösztyényi hitünkre, lelkünkre és emberségünkre, hogy az pénzt megnevezett Prekidán György Mátyás atyjának mind egy pénzig megfizette, sőt ugyan akkor Prekidán György Mátyás atyjának három forint ára káposztát adott volt, mellyel ma is adós vele. Noha mindazonáltal Kegyelmes Kapitány Urunk, Nagyságodnál is jóllehet, itt is Törökországban vagyon törvény, ha mi számadása volt Mamusity Mátyásnak húsz esztendőtől fogva lehetett volna ezekkel az emberekkel törvény szerint végezni. De mivel hogy oda menének, az mit akar, azt követhet rajtuk.

De mi is alázatosan de bizodalmasan kérjük Nagyságodat mint Kegyelmes Urunkat, ne hallgassa minden rossz embernek az szavát, mert effélék miatt romlik meg az Nagyságodnak szigorúsága, holott igazság szerint ha mivel tartoznak addig is hírt kellett volna hozni Nagyságodnak nekünk minden igazságunk.

Ezek utána Istennek kegyelmes gondja viselése alá ajánljuk Nagyságodat minden kedvesivel együtt.
Datum in Mélykut, die 16 Junii 1678.

Nagyságodnak alázatos
hódolt jámbor szegény jobbágyi,
Mélykuti szegénységek.

Az mi kegyelmes Urunk, Tekintetes és Nagyságos Kohári István urunknak, Füleik végvárának főkapitányának és nekünk Kegyelmes Urunknak, ő Nagyságának híven adassék.

Štatny oblastny archív v Banskej Bystrici, Rodovi archív Koháry-Coburgovcov, Čast V, nr 15. 728.

3.

Keltezés nélkül

Kunbajai, tavankúti és zonáti jobbágyok – Kohári István főkapitánynak

Felsorolják a végvári katonák garázdaságát, akik gyilkolják és rabságba hajtják őket valamint jószágukat, és kéri a főkapitányt, hogy mentse meg őket a végpusztulástól.

Szolgalatunk ajánlása után Istentül sok jókat kívánunk Nagyságodnak!

Ez alázatos suplicatió¹ oka Nagyságodhoz nem egyéb, hanem csak az, hogy mi Nagyságodnak szegény együgyű jobbágyi folyamodunk Nagyságodhoz, mint kegyelmes Urunkhoz, mivel Gyarmatiak, Szécsényiek, úgy mint Becskerek Mihály, Király György, kik voltak az előttük járók, Kelebi pusztáról szám szerént hajtottak el 31 ökrünket hajtották el; ismét egy 10 jobbágyát Nagyságodét levágták. Ezért a törökök utánok mentenek, elnyerték tőlük, mink a töröktől kiváltottuk 70 Talléron. Ezért könyörgünk Nagyságodnak alázatosan, legyen mellettünk, mert ha Nagyságod nem oltalmaz bennünket, kéntelen el kell pusztulnunk.

Ismét az ősszel tavankúti embernek hajtották el 24 ökrét, ismét 7 lovát – ez is Nagyságod jobbágya. Fülekiek voltak. Ezért már ennyihányszor kerestük Nagyságodat, de nem volt itthon Nagyságod. Hanem most alázatosan könyörgünk Nagyságodnak, hogy mindenképen eligazítsa dolgunkat.

Ismét egyet az jobbágyok közül elhoztak, eladtak, most is itt vagyok, Gyarmatban vagyok rab, e felől is tegyen Nagyságod Gyarmatban, hogy elbocsássák, mert hódolt, Nagyságod jobbágya. Ismét Zonaticáru

¹ kérelmünk

hajtottak el 84 lovat, Szécsényiek. Semmiképpen nem maradhattunk miattuk, hanem oltalmazzon Nagyságod, mert el köll pusztulnunk. Most itt vagyunk Nagyságod jobbágyi, bizonyos (olvashatatlan szó) vagyunk Nagyságodnak.

Ezek után Isten éltesse Nagyságodat sok esztendeig.

Mi Nagyságodnak alázatos jobbágyi, kunbajaiak és tavankútiak és zonatiak szolgálunk összesen.

Nagyságodhoz mint nekünk kegyelmes Urunkhoz alázatos és könyörgő supplicatiónk.

Štatny oblastny archiv v Banskej Bystrici, Rodovy archiv Koháry-Coburgovcov, Čast V, nr 12. 655.

4.

Bácsbokod, 1678. január 1.

Bikityen lakó Stepán – a kalocsai érseknek

Földesurának, Széchenyi György kalocsai érseknek segítségét kéri a füleki vitézek garázdálkodása miatt.

Isten Áldja Nagyságodat

Én Bikityen lakozó Stepán adom tudtára uraságtoknak: egy kitsiny atyám fia ment volna másik faluban, fogta meg az Sánta Ilyés, vitte fel Filekben, kér rajta 2 száz talért, török volna is avval érne fel. Uraságtokat kéröm fogja pártját Szegen jobbágyának, mert nintsen pártunkat fogó; ha Uraságtokat nem keressük meg el kell pusztulnunk; igen kérjük Uraságtokat ne hagyjatok bennünket. Költ Bikit die 1 Jan. 1678.

Ezek után Isten Áldja Uraságtokat.

Adassé(k) Gjör városában Győri Püspök Kalocsai Érseknek (olvashatatlan szó). Cito, Cito, Cito, Cito.¹

Štatny oblastny archiv v Banskej Bystrici, Rodovi archiv Koháry-Co-burgovcov, Čast IV, nr 4687.

¹ gyorsan

5.

Bezdán, 1730

Bezdáni jobbágyok – Bács megye főszolgabírójának

Panaszt emelnek előljáróságuk ellen, különböző visszaélések miatt.

Tekintetes Úr Főbíró úrnak, Nemes Bács vármegyének érdemes Főbírája, nekünk kiváltképpen való nagy jó Patrónusunk!

Nagy alázatosan és együtt bizodalmasan kéntelenítettünk az Tekintetes Úrnak színe eleibe járulni ezen együgyű és csekély instanciánk¹ által, hogy tudni illik: úgy mint Bírák és Eskütt uraimék semminémű dolgokat velünk nem communicálván,² hanem magok tanácsával élvén, imént szabad akarattal cselekedtek:

Először: az eltévedett s. v.³ ökröt fogván, meg sem becsülték, és levágatták magok közt az községnek híre nélkül.

Másodsor: Szabados uramnak köztük levő veszedelmes és szerencsétlen súlyos verésit nem tudván.

Harmadsor: kezességen kivett Miszáros Jánosnak dolgai felül semmit nem érvén, azért mi semmi kezünket nem ártjuk! Lássák Bírák és Eskütt uramék, hogy amit ettek'igyanak is reá! Annak okárért az Tekintetes és nemzetes Főbíró urunkat, mint kegyes Patrónusunkat, nagy alázatosan mind közönségesen az alacsony renden lévő bezdáni lakosok kérjük, hogy annyi kegyes úri grátiáját⁴ és kegyelmességét hozzánk mutatni méltó képen ne terheltelessék: úgy mint Bírák és Eskütt uraink

¹ kérésünk

² közölvén

³ sit venia = bocsánat! Az illetlennek tartott szavak előtt álló rövidítés

⁴ kegyét

cselekedetiről contradicálunk,⁵ és ellene mondunk, hogy a mi Bíránk és Eskütteink nem lesznek mánál tovább, hogy ennek utána is tolvaj és gyilkos hírünk s nevünk ne legyen tovább is az Tekintetes és Nemes vármegyén, és semmi képpen elvégzett dolgaik községünk körében nem vetődnek.

Ezzel mind fejenként kegyes úri affectiójában magunkat recommen-dálván⁶ és ajánlván magunkat, s maradunk tekintetes Főbíró Urunk-nak

szegény feje hajtott szolgái

Bezdáni közönséges renden lévő lakosok.

A Bács-Bodrog vármegyei Történelmi társulat évkönyve, XIII. évf., II. füzet, 56.

⁵ ellene mondunk

⁶ úri indulatába ajánljuk magunkat

6.

Cséb, 1746. október 16.

*Czabay József – Csernovics földesúr öccsének
Följeléssel fenyegeti többszörös csalása miatt.*

Kedves Nagy Uram Csernovics Uram!

Jusson eszében, hogy sok féle magához csalogatás után Pirosson velem, praeter in praesentia sui liberam mensam és deputatum helett¹ minden file gabonából és leguminákból² az házam sziksigire, eszten-dűrül esztendűre elegendűt adni promisit,³ míg 200. szóval kétszáz Rhenes forintokban meg alkudott és mai napig egy pinzt sem adott ab-bul, úgy az Deputátumbul praeter 6. posonien. m. tritici mixti,⁴ de mai napig sem revocált az conventióját.⁵ Tudtára adom hogy más embersé-ges embert, aki híven szolgálni kíván, többé meg ne csalhasson, via ju-ris praeter mihi dehonestationem, violentiam, sed et in publicis retar-dationem via facti collatam, procedálni el nem mulatom.⁶ Sokakban nem csak engem, de másokat szegény legényeket meg csalt, legalább kit meg bizonyíthatok megcsalni többé nem hagyom magamat. És gondol-nám, hogy soká futoki lakást nem fog húzni, mert mihelyest az Úr Báttya Bécsből le jön, minden maga viselését, úgy az húzást-vonást szegénysígen be mondom. Utolljára az Csupor Ádám, úgy az Kászonyi Joseph úr ispány uraiméknak az úr által való dehonestatiót⁷ is megje-

¹ A jelenlétében való szabad asztal és átalányon kívül

² zöldségféléből

³ ígért

⁴ a 6 pozsonyi mérő kétszeresen kívül

⁵ nem vonta vissza a konvencióját

⁶ perelni fogom becsületsértésért, erőszakértelést és késedelmes fizetésért...

⁷ becsületsértést

lentem, de nekik is megírom kiért bizonyosan két féle processust⁸ varhat nyakára, mert én is más akarattal többé nem lehetek az Úrhoz, csak amicsodással az Úr rám mutattya magát. Elválík a kemény hámló ha meglágyul-e vagy sem?

És ami sub ipsa statutione⁹ ha lesz meg? Mi eshetik, holott ha megesik, megmondom Főstrázsa mester úrnak és a többi Comitatusense¹⁰ Uraimnak, hogy másnak ne (olvashatatlan szó), ha nem azok majd onnan kérdik, micsodás természetinek. Ezzel maradok az Úrnak

Csebb 16^a Octobris 1748.

kész szolgálni
Czabay Joseph

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija 1748, nr 46.

⁸ pert

⁹ ami most van előkészületben

¹⁰ vármegyei

7.

Szentandrás, 1768.

Kishegyesre települő szentandrásiaiak – gróf Grassalkovichnak

Kéri a Magyar Kamara elnökét, hogy fogadja el a letelepüléssel kapcsolatos kilenc kérelmüket.

Nagyméltóságú Gróf Camerae Praeses¹ Úrnak, nekünk kegyelmes Urunk!

Mivel már fölséges Camerális T. Bács Vármegyében situált² Székity, Kiss, és Nagy Hegyes nevű puszták Excellentiádnak kegyes resolútiójából pro impopulatione³ ki vannak adva, melyeknek nézésére sok szabad és taxás⁴ helységekből s vármegyéből már jöttek, meg is tetszett a gazdáknak a föld, Isten segítségével s Excellentiádnak atyáskodásával a jövő tavaszra meg is szállanánk, és fölséges Camara kegyes szárnyai alatt megnyugodni s állandósan megmaradni kívánnánk, csak hogy tudhatnánk:

Primo: Hogy a házaknak felépítésére szükséges fa, melyik erdőből telhetnék ki, és egyszersmind nád, vagyis sás házok födeleire való hely hol fog kiadatni; mert Neográd, Heves, és több száraz vármegyéből bizonyos szabad helységekből és Jászságból a gazdák szándékoznak, fát magukkal nem hozhatnak.

2. Mivel országunkban bevett szokás, új helyet, vagyis pusztát szállóknak az Uraság részéről három esztendeig való szabadsá-

¹ kamarai elnök

² fekvő

³ kegyes rendeletéből telepítésre

⁴ adózó

ga, a tekintetes Vármegye, vagyis Ófelsége fizetésében és forspontozásban⁵ 4 esztendőt óhajtunk.

3. Mivel a Szekics és Kiss Hegyes között ország útjában szükséges a fáknak megszállítása, amely két kis pusztán egy felül is, más felül is csak kevés lehet a szántó föld, kaszáló és marhajárás a proportione impopulandum,⁶ azért Nagy Hegyes szomszéd pusztát is erga novam praestandum arendam⁷ Excallentiádtul kívánnánk, mert ez nélkül nem lehet a jó és hasznos impopulatio.⁸
4. Az egész helyes gazdátul annue⁹ 6 forint s valamint más Camerális helységben fél esztendeig való korcsmája és mézárszékje bennünket nem aggraválhat,¹⁰ hanem fölséges Uraságnak 12 nap szolgálatját ha száraz pénzül méltóztatnék acceptálni,¹¹ azon könyörgünk: úgy szintén a fél esztendeig a Fölséges Uraságot illető korcsma és mézárszék erga arendam¹² kezünkre adatnék, kedvesen amplectálnánk.¹³
5. Azon 3 első szabad esztendők alatt, hogy az egész korcsma és mézárszék jövedelme, ha az magunké lenne, kívánnánk, mert eleinten nagy költsége lészen a szegénységnek, száraz malomra és szükséges egyre-másra.
6. A háromféle procreatiótul,¹⁴ úgy mint búza, árpa és zabtermésből szalmában adandó septima¹⁵ helyett, ha kész pénzt méltóztatnék venni, azt szívesen acceptálnánk,¹⁶ hasonlóképpen köles és kukorica 1 napi szántástul is.
7. A leendő méhekből és bárányoktul pro septima danda,¹⁷ hason-

⁵ fuvarozásban

⁶ a megtelepülők arányát tekintve

⁷ új árenda fizetése fejében

⁸ telepítés

⁹ évente

¹⁰ terhelhet

¹¹ elfogadni

¹² árenda fejében

¹³ fogadnánk

¹⁴ termésből

¹⁵ hetedrés

¹⁶ fogadnánk

¹⁷ heted rész adása helyett

lóképen kész pénzt, az építendő szőlőknek pedig hét esztendeig való szabadságot Excellenciádtul kívánnánk.

8. Istennek dicsőségire az Anya Szentegyháznak gyarapulására egy kis kápolnácskát és legalább két kis harangot a fölséges Camara ha méltóztatnék suis expensis procurálni,¹⁸ nagy hálaadással vennék; melyben Istent szolgálhatnánk, országunk, fölséges Camaránkak s Excellentiádnak és úri famíliájának boldogulására; mivel az illetin épület és harangok vétele eleinten tőlünk nem lehet.
9. Ha pedig (amint szándékozunk) fölséges Camerának állhatatos hasznára, úgy annyira megszapornék a helység, hogy Székics, Kiss és Nagy Hegyes idővel elegendő nem volna, szomszéd Velics nevű kis pusztát, hogy kezünkre adadni méltóztassék, azon is Excellentiádnak alázatosan könyörgünk.

Mind ezen punctumokra Excellentiádnak kegyes resolútióját¹⁹ elvárván, magunkat hathatós úri atyáskodásába örökösen följajnlván, élünk és halunk Excellentiádnak örökös szegény

szolgái

N. N. Szent-Andrási pápista lakosai,
magyarok és a többi.

Tekintetes Rudnyánszky földes urunk földjéről csak azért kéntele-nítettünk eljönni, hogy elegendő föld élelmünkre való nem volt. Titulált úr sem adhatott más pusztát, bennünket így biztatott: ha nem élhettek itt, adjátok meg mivel tartoztok, elég pusztákat szállít a Fölséges Camara mind Tisza és Duna között; elmehettek, amint már harminc gazda el is ment fölséges Camara jószágára és tekintetes Lovász Mihály praefectus²⁰ úr őket bevette nemine contradicente²¹, a helységtől adott testimoniálissal.²²

Ha pedig Excellenciádnak kétsége volna, hogy Szent Andrásiak által nem jönnének, vagyis nem jöhetnének, mind azon által csak méltóztassék Excellenciádnak a pusztákrul való kegyes resolútiót kiadni, jó

¹⁸ saját költségén beszerezni

¹⁹ döntését

²⁰ jószágkormányzó

²¹ senki sem tiltakozott

²² bizonyáglevéllel

emberekkel, gazdákkal Excellenciádnak örömeire, fölséges Camara nagy hasznára meg fogom szállítani, amint is tekintetes Adminisztrátor úr Kruspér Pál őnagyságának assecuratoriális levelének punctumait sok helyeken communicáltam.²³

Ecsy András

NB. A harmadik punctumban meg köll ismérnem hogy eltévesztettem, mert ahol Kis Hegyes és Nagy Hegyes köllett mondanom, én Szekics és Kis Hegyes közt mondtam, mert könnyebb egy utat elfordítani mint annyi kutakat ásni, holott az útnak elfordítása egy fél órában megtörténik.

(Gróf Grassalkovich Antal hátirata:)

Amely pápista magyarok a mostani földes uruk engedelmével által költöznek, azokat Consiliarius²⁴ és Bácsi Camerális Administrátor Kruspér Pál úr be fogja fogadni és őket a jövő kikeletre a belől specifikált²⁵ Camerális puszták között egyikére, amelyiken tudniillik a falu legalkalmatosabban megeshetik helyheztenj; és jövendőben, ha annyira szaporodnak, hogy ottan nem subsistálhatnának,²⁶ a szomszéd pusztákbul is a népnek proportiójához és subsistentiájához²⁷ képest elegendő földet kiszabni. Első három esztendőknék elfolyásáig nem fognak az Uraságnak semmi egyebet sem robotálni, hanem egyedül azon árendát, amelyben a kélsevek (?) a megszállandó pusztákat bírják fizetni. Azonban pediglen szabad korcsmájok és mézszárszékjük léssen. Eltelvén pedig a három szabad esztendő, vagy mint a többi Bácskasági Camerális jobbágyok Trauniána regulatio²⁸ szerint az Uraságnak fognak adózni, vagy pedig Contractus által képesen reguláltatni.²⁹ Költ Baján, 26. novembris 1768.

Gróf Grassalkovich Antal mp.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1770, nr 265.

²³ garanciális levelének pontjait sok helyütt közhírré tettem

²⁴ tanácsos

²⁵ felsorolt

²⁶ létezhetnének

²⁷ létszámához és megélhetéséhez

²⁸ a letelepültek életét szabályozó rendelet neve

²⁹ szabadon kötött szerződés szerint szabályozva

*Kishegyes, 1770**Kishegyesi lakosok – II. Józsefnek**Elpanaszolják sanyarú sorsukat, és árendafizetésük elengedését kérik.*

Fölséges József, Isten akaratjából Római király etc. és nekünk magyaroknak örökös hercegünk és választandó királyunk!

Ezen alázatos instantiánk¹ által, nyomorúságos ínségünk miatt és sok szorongató szükségünk végett, kéntelenítettünk Fölségednek vele született kegyes királyi színe eleibe folyamodnunk, és sírva lábaihoz borulnunk, ezek iránt, hogy az elmúlt 1769. esztendőben újrászállott Camerális helységünkben, elsőben is, az Úr Istennek látogatásából reánk bocsájtott nagy szárazság miatt élelmünkre semmi gabonánk nem termett, úgy annyira, hogy ha szomszéd helyekről nem táplálhatnánk, éhhel halásra jutottunk volna. Másodszor a téli időnek alkalmatlansága miatt több 100 darab marháink elesett. Harmadszor, hogy újra szállott helységünktől az árendáknak fizetéséből semmi engedelmiük nincsen, mindennyi nyomorúságunk után is. Negyedszer, ezen rajtunk megtörtént sok kár vallások miatt, épen minden költségünkből kifogytunk, már mostanában házaink és egyéb épületjeink félben maradtanak; innen a Dunán lévő erdőkből épületjeinkre semmi sem engedtetik. Mindezekért mély alázattal és sűrű fohászkodással könyörgünk, instálunk, supplicálunk² Fölségednek színe előtt, hogy az árenda fizetésünk elengedjék a szabad három esztendőben, az följebb ne-

¹ kérvényünk² esedezünk

vezett kárvallásainkat kegyesen megtekintvén; és hogy innen a Dunán lévő Camarális erdőkből említett épületeinket hogy helyesen véghezvihessük, Fölségednek leborulva reménkedünk. Mely hozzánk mutatandó és hozzánk elvárando kegyelmességit óhajtva elvárjuk. Fölségedért életünk fogytáig az Istent imádók leszünk. Királyi Fölségednek igaz hívei, örökös szolgálói, újra szállott

Hegyesi lakosok közönségesen.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija 1770, nr 264.

9.

Kishegyes, 1770

Kishegyesi bíró és esküdtek – Kruspér Pálnak

Kéri a bácskai kamarai birtokok igazgatóját, hogy II. Józsefnek címzett kérvényüket nézze át.

Méltóságos Úr, kegyes jó Urunk! Nékünk alázatos szolgálóinak Kegyelmes Urunk és Pátronusunk!

Megértvén, hogy Fölséges Urunk ide alá Becsén jelen volna, és hogy sok nyomorúságunk végett Őfelségéhez alázatosan benyújtandó instanciánkat¹ beadhatnánk, melyet is éppen híre és akaratja nélkül nem akarnánk tenni és cselekedni, hanem Nagyságodnak jó tanácsadásából és végzéséből. Amely iránt is nagy alázatosan kérjük kegyes jó Urunkat, hogy megtekintvén Őfelségéhez írott, csekély értelemmel való alázatos kérésünket, kívánságunkat, a mi abban tetszése ellene találatnánk, inkább deleáltassék,² helyette hasznosabb és hathatósabb szók tetettessenek, és hogy ezen alázatos kéréseinktől való instantiánk is, Méltóságos Urunk által hamarébb benyújtassék. Melyek után is az Úr Istennek kegyes protectiójában³ az Urat ajánljuk, magunkat úri gratiájába⁴ tovább is alázatosan recommendáljuk,⁵ Méltóságos Urunknak alázatos szegény szolgálói

hegyesi bíró és esküttek.

P. S. Mint tudva is vagy on Méltóságos Urunktól, Sz. Andrásról jött sze-

¹ kérvényünket

² töröltessék

³ védelmébe

⁴ kegyébe

⁵ ajánljuk

gény lakosoknak T. N. Békés vármegye által a lakásuknak megváltozása után is, 3 esztendőre való portió⁶ pénznek kérése; melyért is mind e mai napig learestálva⁷ vagyon holmijuk Sz. Andráson Békés megye által. Ez iránt is Őfelségit instálni ne terheltecsék Méltóságos Urunk.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija 1770, nr 262.

⁶ adó

⁷ lefoglalva

*Begecs, 1770**Begecsi bírák és lakosok – Bács megyének**Adójuk elengedését kérik a dögvész és az árvíz miatt.*

Tekéntetes Nemes Vármegye! Érdemünk felett való bizodalmas nagy jó Uraink és Pátronusaink!

Minémű nagy károk és sok sanyarúsággal való nyomorúságokat másfél esztendőnek elfolyása alatt szenvedtünk, ez alázatos instanciánk¹ által (noha alkalmatlanok lévén) kéntelenítettünk Nagyságtok s Kegyelmetek eleibe terjeszteni. Úgy mint:

Az elmúlt 1769-dik esztendőben vonó ökreinkben és minden féle barmainkban (dög miatt) feles károkát vallottunk, amint is akkori esztendőbeli conscriptióbul² kitetszik.

A mostani pediglen, 1770-dik folyó esztendőben, az árvíznek sokasága és nagysága miatt külön-külön féle kárt és két rendbeli víz miatt lévő romlásunkban s alá s fel való hurcolódásainkban nem kevés nyomorúságot és sanyarúságot szenvedtünk, amint mái napig is, hol hatan, hol tízen, hol többen hol kevesebben széjjel a mezőben egy-egy csuportban találtatunk. Azonban a káposztás és más kertekben való veteményeinknek (akibül eddig adóinkat és élelmünket szoktuk vala folytatni, gyümölcshozó fáinkkal együtt) semmi hasznát nem vettük. Az egész helységben két portio alá való háznál³ és a két papnak két házánál épen nem maradt, a többi pediglen, úgy mint kvártély házak, kamarával,

¹ kérelmünk

² összeírásból

³ két adófizetés alá eső háznál

konyhával és istállóval s pincével együtt, úgy iskola házak, vendégfogadóval és mézszárszékekkel együtt, négy falusi istálló, az melyek feles költségünkben és fáradságos munkáinkban valának! mind lerontódtak, még a templombeli cinteremnek deszkákból csinált kerítését is mind elhordta a víz. Egy szóval, amely régi és új házak földből verve valának, mind lehullottak. Nevezetesen pedig 53 ház leesett, 65 aki fent áll, 29 komora és 27 istálló, ezek mind lehullottak. Amely sövényből való font házak taliter-qualiter⁴ megmarattak, azoknak (fedelükön kívül) mind új reparatio⁵ fog kívántatni.

Azonban a múlt tavasszal Felsőleges Császár Urunk és uralkodónk Ófelsége, Tekintetes nemes Bács megyében való érkezése alkalmatosságával, méltóztatott vala titulált Nemes Vármegye forsponttul⁶ való lovakrúl rendeléseket tenni, mely kegyes parancsolattul viseltetvén, mi is, a mi helységünkül rendeltetett lovakat kiállítottuk. Hogy pediglen a széna nemlétele miatt, azon lovakat a fűre bocsátottuk, két embert is éjjeli és nappali vigyázásra melléje rendeltünk, mely lovak közül négy legjobb lovak mái napig is oda vannak. Mostan már a gazdáik, akiké a lovak elvesztenek, az árát rajtunk megvenni kívánják.

Tapasztalván azért annyi (nagy sanyarúságunkban való) terhes kárainkat és esetünket, lábaihoz borulván a Tekintetes Nemes Vármegyének, mélységes alázattal instálunk,⁷ méltóztasson Excellentiátok s Nagyságtok és Kegyelmetek rajtunk könyörölni, és míg az elromlott házainkat s épületünket megépítgetnének (ámbár addig is) portio béli adót kegyelmesen megengedni. Várván kegyességes nagy irgalmú jó választát, maradunk Nagyságtoknak és Kegyelmeteknek engedelmes-séggel való mindenkori kész szegény szolgálai

Begecsi bírák és lakosok mind közönségesen.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1770, nr 350.

⁴ úgy-ahogy

⁵ javítás

⁶ előfogat

⁷ kérjük

*Begecs, 1770**Begecsi bírák és lakosok – II. Józsefhez**Panaszolja, hogy mindeddig hiábavaló volt az uralkodóhoz intézett jelentésük a földesúri elnyomás miatt.*

Meggyőzhetetlen és maga csendes országiban uralkodó Felséges Császár és Koronás Király, Urunk és Urunk, Mennyei Felség után való kegyelmességes gyámolunk és pátronusunk!

A múlt esztendőnek folyásában, midőn Felséged méltóztatott Tekintetes Nemes Bács vármegyében és másutt is maga csendes országiban megjelenni, akkor kintelenítettünk csekély nagy alázatosságú instantiánk¹ által futoki földes Urunk ellen való panaszainkat Felségednek megjelenteni. Melyek annak utána is, Tekintetes Nemes Vármegye által háromszor megvizsgáltattak, negyedszer pediglen a Dominális széken² is megfordult, mind a két részről pediglen semmi jó válasszal meg nem vigasztaltathattunk. A földes Urunk pedig valamint eddig, mostanában is mind egy iránt kemény strapatio³ alatt tartja bennünket.

Arra való nézve: minden hatalmak felett való mennyei Császár és Király nevében (térdünk állva Felségednek) könyörgünk, méltóztasson Felséged rajtunk, szegény adózó és szolgáló jobbágyain könyörölni és amiben illik, nagy sanyarúságainkat megorvosoltatni. Minden hatalmasokon uralkodó Király minden ellenségén való győzelmet adván, szerencsés hosszú élettel meg fogja Felségedet koronázni. Mink pedig

¹ kérvényünk² úriszéken³ hajsza

vagyunk és maradni kívánunk Felségednek igaz hívséggel való alázatos jobbágyi

Begecsi bírák és lakosok mind közönségesen.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1770, nr 352.

*Bajsa, 1770**Bajsa község – Bács-Bodrog vármegyének**Kéri, hogy akadályozza meg a vármegye egy esetleges igazságtalan árenda kivetését a községre.*

Tekéntetes Nemes Vármegye, nekünk kegyes Patronus Uraink!

Buzgó alázatossággal kintelenítetünk az Tekintetes Vármegyénél terhünket kiterjeszteni, miképpen tőlünk, legfőképpen az elmenendő szegény gazdáinktól, Tekintetes Földes Uraink, reménylenénk egymás consensusával új árendát praetendáljanak.¹ Úgy mint mostanában Farkas Istvántul 58 forintokat, Várkonyi Pétertül pedig eddig való lakosainktul 48 forintokat, és többektül is. Holott ezek velünk együtt contractusunk² szerint Bajsai határtul az szokott árendát minden esztendőben letették. Mi is félünk rajta, ne talántán ma-holnap innénd kiköltözénénk, rajtunk is azon újonnan kigondolt árendát azon Duboka nevű földtül, amely nekünk nem árenda alatt, hanem erga praestandam septimam ex procreatione³ engedtetett nekünk. Sőt ha most itt Bajsán megmaradandó szegény gazdák akarnánk is kiárendálni azon Dubokának neveztetett földet, nekünk ki nem engednék s ki nem adattatnék. Mégis most az tülünk elmenendő gazdaktul ily súlyos árenda praetendáltatik,⁴ és jószágai azoknak erővel letartatik. Hogy utóbbis nekünk is az új, s kigondolt árendának megvevése nagyobb siralmunkra ne essék, most az Tekintetes Vármegyénél alázatos térdhajtással folyamodván

¹ egymás beleegyezésével új árendát követeljenek

² szerződésünk

³ a termésből adott hetedrész alapján

⁴ követeltetik

instálunk,⁵ minket szegény örökös szolgálit hathatos atyáskodásával consolálni,⁶ és ezen még taplóban lévő nyomorgatásunknak tüzét szikrájában eloltani méltóztassék.

Mely kegyes gratiájáért⁷ az Tekintetes Vármegyének örökös hálaadásal élünk és halunk.

Az Tekintetes Vármegyének

örökös szegény szolgálit
Bajszai helység.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, GK 1770, jan. 16. bez br.

⁵ kérjük

⁶ vigasztalni

⁷ kegyéért

Csóka, 1782. május 11.

Csókai magyarok – Torontál megyének

Elpanaszolják végső nyomorukat, és kérik az adók alóli felmentésüket.

Tekintetes Nemes Vármegye, érdemünk fölött kegyes Pátronus Uraink!

Nagy szívünk fájdalomával kintelenítettünk Tekintetes Nemes Vármegye eleibe terjeszteni végső nyomorúságunkat indíttatott alázatos kérésünket: mi tavali azaz 1781-ik esztendőben mit egy húsz famíliák által költözködtünk ezen Tekintetes Nemes Torontál vármegyében helyheztetett Csókási helységben, ahol némely heverő földeket magunkra föl íratunk, és azokat marháinkra való nézve fölvevük hogy idővel a mi szegénységünket munkálkodásunk és szántásunk által táplálhatnánk. De a Felséges Mindenható Úr Isten úgy meglátogatott bennünket, hogy majd minden marháinkat a dög által elvette, és akikkel is bírunk minnyájan emelgetős légyen. Ezen felül magunk is a földnek szokatlansága miatt elnyomorodtunk, hogy némelyek közülünk egészen kihaltak, némelyek pediglen nagy hosszú betegeskedések után annál egyebet nem várhatván, halálnál keservesb életet viseljenek légyen.

Erre való nézve látván a mi gyámoltalanságunkat és tehetetlenségünket, mi a fölválalt földieinket az Valdprum Camerális Assessor¹ úrnak és a Földes uraságnak által adtuk, kérvén az uraság adójátul való föloldozást, melyet már meg nyervén, mély alázatossággal a Ttes Nemes Vármegyéhez, úgy mint Istenünk után kegyes Pátronusunkhoz folya-

¹ kamarai ülnök

modunk, esedezvén, hogy a Ttes Nemes Vármegye portiója² alúl is kivé-
tessünk; melynek mi annyival kevesebbet felelhetünk meg, mennyivel
az erőnk napról napra nagyobb fogyatékunkra válik, és magunkat a
minden napi kenyerünk héjával lenni tapasztaljuk. Mely hozzánk meg-
mutatandó atyai kegyességét elvárván, örökös hálaadó szívvel megér-
demleni el nem mulatjuk.

Az Tekintetes Nemes Vármegyének érdemetlen szolgálói

11^a May 1782.

Csókási Magyarok

*Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, GK 1782.
maj. 11. Inst. nr 1.*

² adója

*Beodra, 1782. augusztus 4.**Beodrai jobbágyok – Torontál vármegyének*

Panaszt emelnek a földesúrra az urbárium rendelkezéseinek meg nem tartása és a többszörös kizsákmányolás miatt.

Alól megírtattak instálni¹ kételeníttetnek a végett, hogy az ki adatott Urbáriumnak² némely részeit semmiképpen sem érthetik, melynek tenorja³ hogy úgy léssen, amint a földes uraság által hajtogattatnak, lehetetlen megmaradniok, mert kevés esztendőök múlva úgy el kelletik fogyniok, hogy sem Ófelségének sem pedig az Uraságnak nem fognak szolgálhatni, az következő okokra nézve:

1. Hogy az robottára miólta az dolog idő bėjött egész hétre hajtogattatnak, és az kaszálás közben sem kaszájokat megverni, sem pedig enniek nem engednek, hanem az kenyeret kezekben kelletik venni, és úgy dolgozni, másképp a gondviselők⁴ által korbáccsal verettetnek.

2. Hogy éjjel-nappal egy sztrázsának a földes úr házánál minden bonifikáció⁵ nélkül szolgálni kelletik.

3. A gondviselők kertekről-kertekre járván, tetemes károkat okoznak, mert kukoricájokat, paszulyokat és egyéb veteményeiket leszedik, ahol dinnyét találnak, az érettet elköltik, az éretlent pedig felhasogatván, elhányják.

¹ folyamodni

² egy falu földesúri terheinek jegyzéke, mely általában egy-egy nagyobb terület részére egységesen van megállapítva

³ tartalma, szövege

⁴ az uraság pandúrjai

⁵ a robotszolgáltatás bevezetése a jobbágy robotos könyvébe

4. Midőn kocsiival robotot tésznek, marhájok az legelő mezőnek nem léte miatt éhen majd elvesz, és ha térdig való vízbe is valamely hitvány sásat marhájok megelégitésére kocsiokra kaszálnak, erősen arrestáltatnak⁶ és verettetnek.

5. A bárány dézsmáláskor némelyek négy avagy öt báránykából dézsmául egyet adni kellett.⁷

6. Hogy az Urbáriumnak negyedik részében a mint valamennyire észre vették, meg vagyon, hogy amely határban erdő vagyon, tartozik a földes Uraság a lakosoknak tűzre való fát adni, azt pedig sehol fel nem lehet találni, hogy ahol erdő nincsen és nád vagyon, szabad légyen-e azt vágni avagy nem.

7. Hogy az Urbáriumban, az legutolsó levélen fel vagyon kézi írás által jegyezve, hogy az korcsma beneficiumja⁸ ezen Helységnek Szent Mihály naptól fogva Szent György napjáig lészen, az Uraság pedig csak egy angariára⁹ akarja a Helységnek engedni, amint is ezen folyó eszten-dőben csak egy angaria bonifikáltatott¹⁰ az árendából.

Az Helység Notáriusa¹¹ által,
Beodrán, die 4-a Aug. 1782.

Osztója Milin
Nikola Molancz
Gyuragy Ranski
Milos Steta
Jovan Kulpinacz
Stefan Tornyanszki
Damjan Popov
Josza Mali
Janko Czigulicz
és a többi Beodrai lakosok.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1782, nr 339.

⁶ fogságra vettetnek

⁷ csak 10 bárány után kellene egyet adni dézsmába (a decima = tized szóból)

⁸ jövedelme

⁹ három hónapra, negyed évre

¹⁰ jóváíratott

¹¹ jegyzője

Beodra, 1782. augusztus 4.

Varzsi Mihály – Torontál vármegyéhez

Kéri a vármegye közbenjárását a földesúr által elvett házának visszaadásához.

Tekintetes NT Vármegye!

Alól megírt esedezik a végett, hogy ha azon házát, melyet az Tekintetes Subst. V. Ispány Úr commisiója¹ mellett Nemzetes Sántha Istvány V. Szolgabíró Úr, Karátsony Bogdány beodrai földesúr számára elbecsültetett² vissza nem nyerheti, legalább csak az korcsma házát, melyet az említett Földes Úr nem becsü, hanem csak alku szerint szándékozna elvenni, vissza nyerhesse. A következő okokra nézve:

1. Hogy az Töröknek keze alól kijővén letett hitével pecsétlette Eőfelségéhez való hívségét, és 33 esztendőön feleség nélkül élvén, híven adózott Eőfelségének.

2. Hogy ennek előtte öt esztendővel, életét kockára téve, feleségét és gyermekeit is kihozván a Török kéz alól, kikkel élete fogytáig Eő Felségének hív adózója kíván lenni.

3. Valamint 38 esztendőknél elfolyása alatt, életének jobb részét Beodrán töltötte legyen el, és minden adóját híven megfizette, úgy ezen túl

¹ helyettes alispán megbízatása

² a ház értékének hatósági közegek által való megállapítása

is még koporsójába nem záratik, másuvá menni nem kívánkoznék, hanem azon egy helyben reá háromló portióját³ fizetgetni szándékozik. Sigl.⁴ Beodrae, die 4-ta Aug. 1782.

Varzsi Mihály beodrai lakos

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1782, nr 703.

³ a hadsereg eltartására fizetett adó; állami adó

⁴ a „Sigillatum” = pecsételtetett rövidítése

Beodra, 1782. augusztus 28.

Sima Szekez – Úriszékhez

Elégtételt követel a földesúr pandúrjának hibájából bekövetkezett szerencsétlenségért.

Tekintetes NT Dominális Szék¹

Alól megírt panaszolkodik a végett, hogy ennek előtte tíz napokkal a földes Uraság által elrendeltetett, hogy egy tanulatlan csikót a Sz. Tornyai pusztára vezessen, ki midőn a Szent Miklósi hídra érkezett, hogy a csikó a hídra nem akar menni, a Gondviselő megütötte a csikót, aki azonban vele együtt leugrott a hídról, és őtet úgy összetörte, hogy Nagy Szent Miklóson magának kocsit fogadni kénytelenítetett 1 Ft. 30 kr. bérben; azóltátul fogva fel ne kelhet, és magának is semmi dolgot nem tehet. Melyre nézve esedezik, ha valamely bonificációt² nyerhetne az Nemes Dominális Szék által.

Az Helység Notáriusa³ által,
28. aug. 1782. esztendőben

Sima Szekez beodrai lakos.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1782, nr 706.

¹ Úriszék

² jóvátételt

³ jegyzője

17.

Beodra, 1782. augusztus 28.

Vásza Vózin özvegye – Úriszékhez

Kéri, hogy mentsek fel adófizetési kötelezettsége alól.

Tekintetes NT Dominális Szék!

Alább megírt esedezik, hogy azon egész Sessió föld,¹ melyet az ura néhai Vásza Vózin az első geometrica dimensuratiókor² magára vett, tőle el ne vétessék, és annak terhétül immunitáltassék,³ az következendő okokra nézve:

1. Hogy mint egy három hónapokkal ennek előtte az ura meghalálózván, hat gyermekeivel együtt minden házi szükségnek provisiója⁴ nélkül sanyarú özvegyeségre maradt. Annyira is inkább,

2. hogy az házacskáját (mely noha már romlandozó félben vagon) az Uraság el akarja venni és azon funduson⁵ korcsmát építeni szándékozik.

Az Helység Notáriusa által,
28-ik Aug. 1782. esztendőben

Néhai Beodrai Vásza Vózinnek
elmaradt özvegye Jéla.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1782, nr 706.

¹ jobbágytelek

² földméréskor

³ mentesítés

⁴ ellátása

⁵ telken

18.

Beodra, 1782. augusztus 28.

Sumár Péter – Úriszékhez

A földesúr által elfoglalt háza visszaadását kéri.

Tekintetes NT Dominális Szék!

Alól megírt panaszolkodik a végett, hogy az elmúlt Szent György nap tájban az Uraság a házát elfoglalta és kocsmá háznak fordította legyen minden árendális pensio¹ nélkül. Sőt inkább, noha az házat nem usuálta,² mégis nekie robottálni kellett, és az adója megfizetésére is szorgalmaztatik, már pedig az tél is közelítvén nem tudja magát hova vonni, mivel semmi kezdetét nem látja hogy az Uraság más kocsmá házba szállani igyekeznék. Azért esedezik, hogy ezen állapotját tekintetbe venni méltóztatnának.

Az Helység Notáriusa által,
28-a Aug. 1782.

Peter Summar beodrai lakos.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1782, nr 706.

¹ haszonbérleti kártérítés

² használta

19.

Beodra, 1782. augusztus 28.

Osztoja Milán – Úriszékhez

Panaszolja fia megkorbácsolását és robotra kényszerítését.

Tekintetes NT Dominális Szék!

Alól megírt panaszkodik a végett,

1. hogy a kaszálás idején, midőn a fia az roboton a kaszáját meg akarta verni, az Uraság Inspektora által korbáccsal verettetett meg,

2. hogy midőn azon járvány betegség a Helységben uralkodott volna, az Uraság parancsolatjára egészségtelensége miatt robotra nem mehetett, ismét az említett fia előhivatván, noha annakelőtte egész hetet az roboton töltötte el; melyre nézve őtet a Fia öregségében elhagyni szándékozik.

Az Helység Notáriusa által
28-ik Aug. 1782-ik esztendőben

Osztoja Milán
beodrai lakos.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1782, nr 706.

Klek, 1782. augusztus 8.

Klek község jobbágysai – Torontál vármegyéhez

Kilenc pontban foglalják össze panaszukat a földesúri kizsákmányolás és elnyomás miatt.

Inclyta Universitas Patroni Gratosissimi!¹

1-mo: Tekéntetes Nemes Vármegye előtt alázatosan jelentjük, hogy rajtunk oly kemény veréseket tesznek, míg a kosakunk² mind leszakadoz az hátunkról.

2-o: Szávo Périn dolgozott 33 napokat a földes úrnak, a Kamarának³ pedig 18 napot, és még 26 napokat akarnak dolgoztatni.⁴

3-o Bárány dézsmálásban igazságtalanul contrabandoztatnak.⁵

4-o: Midőn már nyomtatni⁶ lehetett volna, nem engedtetett, sőt szintén éhel halásra jutván, dologra hajtottának, és 3 napot egymás után dolgoztatának és rongáltak.

5-o: Pakulár Mihályt megfogadta a földes úr, hogy dolgoztasson mint mester ember és minden napra kr.⁷ 24 fog fizetni, de 20 napra egy forintot fizetett és azután huszonöt pálcával büntetődött.

¹ a vármegyei tisztikar hivatalos megszólítása: tekintetes vármegye, legkegyelmesebb pátrónusaink!

² valószínűleg kosulyánk = ingünk

³ az új földesúr, Lázár Lukács előtt, a bécsi Kamara volt Klek község földesura.

⁴ arról lehet szó, hogy a jobbágy kötelező évi 52 nap ígás robotjából Száva Périn a Kamarának, régi földesurának, ledolgozott 18 napot, az új földesúrnak 33 napot, és az egy-napos tartozás helyett most még 26 napot követel tőle a földesúr

⁵ tíznel kevesebb bárány után is erővel elvisznek egyet

⁶ csépelni, állatokkal kitapostatni, kinyomatni a learatott gabonát

⁷ kr. vagy xr, a krajcárnak, a forint hatvanad részének a rövidítése

6-o: Mihály Mohánt a pandúr ok nélkül megkötözvén a knéz házánál 2 nap kötve tartotta, csákánnyal rongálta.

7-mo: A dologban semmi pihenést nem engednek, ennünk rendes idején nem hagynak.

8-o: Ha az ökör a szántásban eldőlt, azt mondja a földes urunk, hogy hajtsuk amíg egy sem marad.

9-o: Midőn robotra mentünk, a lovakat kibocsájtani nem engedtetett, sőt egész nap kötve, éhezett.

10-o: Mű alázatosan jelentjük, hogy minden adósságunkat kifizetvén, egész falustól elmegyünk,⁸ de ezen földes urat nem szolgáljuk. Maradván Tekéntetes Nemes Vármegyének

8-va Aug. 1782.

Alázatos szegény szolgálói
Kleki helység közönségesen.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1782, nr 342.

⁸ az Urbárium, bizonyos körülmények között megengedte a jobbágnak azt, hogy adósságainak rendezése után más helyre költözhessen

Csantavér, 1782. szeptember 7.

Szokola József – Bács megyéhez

Kéri, hogy Csantavér telepítése körüli érdemeiért jutalmat kapjon.

Tekintetes Nemes Vármegye, nékem kegyes Uraim!

Mínthogy én szabad M. Theresiopolis királyi városának Csantavér nevű falujában a megszállítással, az ottaniak levő tekintetes királyi commissio¹ előtt magamra vállaltam s ugyan ezért a megnevezett faluban szabadossá téttem fiammal együtt, ehhez képest kívántam az tekintetes Nemes vármegyénél is alázatos esedezéseimet tenni, hogy midőn azon megneveztetett Csantavéri helység az város jurisdikciója² alól az tekintetes Nemes vármegyének igazgatása alá fog rendeltetni, engemet, mint megszállítója annak a falunak, valami szabadsággal is kegyesen örömoztetni ne terheltesen.

Én ugyan azon vagyok és lések: hogy azon falut jó és tehetséges emberekkel megszállíthassam, akik a közönséges terhek viselésére alkalmasak lehessenek. Aki midőn kérésemet alázatossággal újítanám, azon alázatossággal vagyok
Signatum die 7. sept. 1782.

az Tekintetes nemes vármegyének
alázatos szegény jobbágya
Szokola József csantavéri lakos.

Bács-Bodrog vármegye Történelmi társulatának évkönyve, XIII. évf., IV. rész, 177–178.

¹ bizottság

² kormányszata

*Nagy- és Kistorák, 1783**A község lakossága – Torontál vármegyének**Panaszt emelnek a földesúrra legelőik elvétele miatt.*

Inclyta Universitas, Domini Patroni Gratosissimi!¹

Alázatosan jelentjük T. Nemes Vármegyének, kegyes Urainknak:

1-o: Nincsen annyi marha legeltető helyünk, az holottis csak a lovainkat, melyekkel éjjel-nappal forspontozunk,² hol legeltessük, sőt a mi izlazunk³ még csak az helység s. v.⁴ sertéseinek sem elegendő.

2-o: Azon marha legeltető helyet is az helység földjéből szakasztották, melyért két rendbeli portiót⁵ fizetünk.

3-o: Az holott a marha legelőnk helyünk vagyon, ottan semmiképpen kutat csinálni nem lehet, sem penig délire annyi számtalan marhát Begére hajtani, mivel igen messzire vagyon, innen következik az, hogy a mi marháink napjában egyszer isznak vizet, mely szomszúság miatt sokszor marháink s. v. eldőglének és elpusztulnak a szomszúság miá.

4-o: Nékünk Nagy Torákiaknak az hol marha legeltető helyünk vagyon, azon hely a T. Uraság földje, melyet eddig 225 forintokban tartottunk a Rent Amtól,⁶ de most a T. Földes Urunknak 1000 forintokat fizetünk és a marhának hordóval viszünk vizet.

¹ Nemes Vármegye, legkegyelmesebb oltalmazó uraink!

² fuvarozunk

³ legelő, ahová a jószág kijár (izlazi)

⁴ sit venia = bocsánat!

⁵ adót

⁶ az Udvari Kamara uradalmi intézősége

Mely alázatos reménykedésünk után várván a kegyes atyai választ,
vagyunk és maradunk Tekintetes Nemes Vármegyének alázatos szegény
szolgái

Toma Grubán nagy bíró
Mihály Bibu, Sztrájna Kitority
Márminko Mihutz
Stefan Demián esküttek
és egész Kiss Toráki helység

Lázár Hoka nagy bíró
János Alászu, Mihály Jákob
Jován Kresztuzk
Nikula Csiresán
Dragoj Pán esküttek
és egész Nagy Toráki helység.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1783, nr 506.

Nagytorák, 1783. december 24.

A község lakosságának közleménye

*Bejelentik, hogy határőrök kívánnak lenni,
és hogy a Katonai Határőrvidékre óhajtanak költözni.*

Mű kik alábbis fel irattattunk, úgy mint Nagy Toráki Helység, adjuk tudtára mindeneknek akiknek illik, hogy mű, mivel eddig is magunkot Felséges Koronás boldogul országló Császárunknak szolgálatjára köteleseknek tartottuk, tartjuk és tartani is akarjuk, kívánjuk tehát ezután is, hogy ő Felségéhez mégis igazabb és hívségesebb szolgálatunkat megmutassuk, és megesmértessük a mű kegyelmes Elöljáróinkkal is, mű magunkban egy szívvel-lélekkal elvégeztük, mind nagyok mind kicsinyek, hogy mű az mű Felséges koronás boldogul országló Császárunknak militáris¹ híven szolgálni óhajtó népei utolsó csepp vérünkig készek vagyunk és leszünk is, alázatosan reménykedvén, hogy az mű lakó helyünkön szolgálhatnánk. Hogy ha pedig így nem engedtetnék, tehát innétig elmenni készek vagyunk, csak viszont reménykedünk, hogy egész helységünk egy helyben telepíttessék le. Mely fent írt dologról adjuk ezen helységünk pecsétjével megerősített obligatorio-testimonialisunkat.² Költ Nagy Torákon, 24-ta Dec. 1783.

Nagy Toráki bírák, esküttek, és mind az egész helység, nagyok, kicsinyek, gazdagok, szegények közönségesen.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1783, nr 1106.

¹ a Határőrvidék keretébe tartozó parasztok és katonák neve

² kötelezvénylevelünket

*Klek, 1785**Bunya Todán – a főszolgabírónak**Kártérítést követel a törvénytelen fuvarozás során elpusztult lováért.*

Tekintetes Főbíró Úr!

Szintén két hete léssen, hogy kleki knéz¹ kisbíróval együtt rend nélkül lovaimat elvivén, és forspontra² hajtván becei Vice bíró és eleméri eskütt urakkal Neuzinra; történt hogy éjszaka idején az utat elvesztvén, addig nyargaltak, míg Botosra bétaláltak, és ott hálván, másnap megint az én lovaim mentek Botosról Neuzinra, mind addig, úgy hogy más napon egyik azok közül s. v.³ megdőglött, melyért ígértek nekem 48 forintokat. Ezen nyavalyámból alázatosan instálok, kérdeztessék meg a knéz, miért hajtott rend nélkül, és káromat térítse vissza. Maradván tekintetes Főbíró Úrnak

alázatos szegény szolgája
Bunya Todán kleki lakos.

*Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1785, nr 224.*¹ a falusi bíró szerb és román neve² lovas fuvar, előfogat állítása³ sit venia = bocsánat!

Újbecse, 1784. február 20.

Molnár György kántor nyilatkozata

Elmondja az új földesúr tiszttartójának családságát és önhietségét.

Alábbi is megírt ezen levellemnek rendeivel adom tudtára az kiknek illik, és igaz lelkem isméréstivel atestálom,¹ hogy midőn elmúlt december hónapban tisztelendő újbecsei plébánus úrtul ugyan újbecsei Földes Uraság tiszttartójához, Tapka Mihályhoz küldettem volna az elmúlt Angariára² illő pénznek felvételére, akkoron Tapka Mihály jelentésemre így felelt: „De minek a papnak pénz, se felesége se gyereke nincsen”. Egy kevés gondolkodás után ismét elküldött, hogy hoznám el a quietanciát,³ melyet el is vittem Plébánus úrtól, 50 Rft.⁴ szólott; de erre, ám-bár 50 forintokrul írva vala is, 30 forintnál csupa réz pénzben, többet nem adott Tisztartó uram. Melyet látván Plébánus úr, hogy kevesebbet adott mind sem a mennyiről a quietancia írva vala, velem együtt említett Uraság tiszttartójához ment. Ez alkalommal benn lévén a szobában mindkettőjökkel, Tapka Mihály tiszttartótul ezeket hallottam szólni: „Ha ezután Plébánus úgy nem fog hozzám kérni gyönni az angariát mint eddig Becskerekre járt, én ki sem adom. Mivel a Császár eladván a Jóságot,⁵ már most nékem sem pap, sem Consistorium,⁶ sem pedig már uraság nem parancsol; aztat cselekszem amit akarok, mivel a földes

¹ igazolom

² negyedévre

³ nyugtát

⁴ Rénes, rajnai forint

⁵ birtokot

⁶ a kamarai birtok kormányzótestülete

Uram után én vagyok az úr a helységben”. Mely hallott szókrul adván ezen kezem írásával és nevemmel megerősített leveleimet, hozzá té- szem, hogy akár hol, és akár mikor szükség lesz, hitemet is annak módja szerint mikor szükséges lesz letenni kész vagyok.
Költ Uj Becsin, 20. febr. 1784.

Molnár György m. p.
Uj Becsei katolikus kántor.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1784, nr 411.

26.

Szentgyörgy, 1784. július 3.

Papp János jegyző – az uradalmi tiszttartónak

Kijelenti, hogy nem hajlandó magát kiüzetni a községből bírói ítélet nélkül.

Tisztartó Úr!

Az igazságon kívül semmit sem vétettem az Úrnak! Bizony, Kegyelmed haragjára semmit sem hajtok. Tessék, hozzon magának nótáriust, én ugyan kurva módra Szent Györgyről ki nem megyek sententia¹ nélkül! Két kezemnek erejével is élélhetek, ha Isten ő szent felsége megengedi, mind addig, míg conditióm² találtatik.

Szent György, 3-a Julii 1784.

Papp János mp.
a helység hites notáriusa.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1784, nr 967.

¹ ítélet

² eróm

Aradac, 1786. január 28.

Aradac község – Torontál vármegyének

Kéri a megyét, hogy szabadítsa meg a községet az erőszakoskodó ispántól.

Tekintetes Nemes Vármegye!

Alázatossággal leborulván könyörgünk az Tekintetes Vármegye színe előtt, tekéntse ily nyomorúságos igyünket, mivel az T. Uraság részéről nem tudhatjuk mi légyen az mi adónk. Egyedül Ispány Urunk kér, senki nem mer szólanyi neki. Ezen folyó holnapnak 27-ik napján Ispány Urunk némel restantiákat jött incassálni.¹ Mi előljárók pedig falu házánál Tekintetes Vármegye portióját exequaltuk.² Egy özvegy asszonyt behajtatott Ispány Úr, mely is 4-ik esztendeje hogy özvegy, az asszony pedig mintegy 60. esztendő, az ő ura pedig halála előtt az gondviselést hadta Gyuka Bacskalicsra. Az asszony pedig sírva jön az falu házához, hogy Ispány úr 9 ft. restanciát³ kér tőle, Gyuka Bacskalics bíró feleli az özvegy asszonynak, egy krajcárral sem vagy adós mivel én befizettem az Urak magok mondották, csak az háztól fogsz jövendőben adóznai. Akkor az bíró oda menvén, Uram, uram, micsoda adósság légyen, holott én kifizettem, és ezen szegény asszony nem tartozik semmivel. Ispány úr mondja, hogy ekkoráig nem látta azon restantiát. Bíró feleli, Uram ennek semmi restantiája nincsen. Ispány úr feleli, hát ezért, lettél bíróná, hogy prókátorkodjál, Huncfut, Gazember, Akasztófára való. Bíró pedig ötet béllelvén, hogy annyi sokszor ne szid-

¹ hátralékokat behajtani

² adóját végrehajtottuk

³ hátralékot

ja sok emberek előtt, de még jobban újíttotta. Bíró ekkor az ajtón ki menvén, találta felelnyi: magad vagy. Ispány úr ezt meghallván, pandúrt kiabála, hogy üsse, és áristomban⁴ tegye. Az utcán a pandúr el érvén, húzza vonja, ütnyi akarja, de a bíró kéri hogy ne üsse. Egy ember az falu háza ablakján bé kiabált: Notárius, ispány a pandúrral az bírót verik! Akkor az pénzt is, vagy 130 ft-t az asztalon hadtunk, ajtó bészátlan, szaladtunk. Pandúrnak notárius mondja, hogy ne bántsa, és a pandúr el bocsájtja, vissz az korcsmához mennek. Notárius mondja: Miért uram az bíró hatalmát el veszi, ez nem szabad. Feleli Ispányúr, nékem az bíró csak olyan mint legalább való ember. Megint főlebb említett káromkodásokkal illette, újra pandúrnak parancsolta: ütnyi és áristomban tennyi. Notárius pedig mondja: Uram, ha 100 ft. adós, megfűzeti, de arra sem hajt. Az notárius mint az ajtón kívül áll, az bírót pedig pandúr bé rántotta, és bészárta. Notárius feleli: cselekedj amit akarsz, és én mindgyarást Becskerekre fogok mennyi. Mivel az pénz is az asztalon volt, sietett az notárius vissza és míg az kocsi elöl állott, áristomból ki bocsájtván.

Már nem szevedhet az Helség miatta, kisbírónk nincsen, mezei pásztorok nincsenek, senkit általa nem tehetünk, mivel az robot iránt kötözéssel ijeszti őket, általa nagy fogatkozása az Helségnek. Csak az 1785. esztendőbeli kis bíró 4-szer általa vagy 80. pálcát kapott. És mindenkor az étele eránt (olvashatatlan szó) Mennyi sok szénát, búzát az vacans⁵ földekrül takarított. Még rosszabb hozzánk. Semmi előljárót nem ismér. Azért alázatossággal könyörgünk, hogy ezen súlos terhünkön az T. N. Vármegeye könyörüllön.
28-ik Jan. 1786.

Mi szegény Arradaczi közönséges
Helségen.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, PK 29. jan. 1786. nr 148.

⁴ fogdába

⁵ betöltetlen úrbéri föld, amely pillanatnyilag nincs jobbágykézen

Temerin, 1786. augusztus 13.

Gyapjas Erzsébet – kamarai földesúrnak

Kéri, hogy mentsék fel a tizedfizetés alól, mivel összes jószágá megégett.

Nagy méltóságú Főúr, kegyes patrónus Uram!

Az földnek poráig magam megalázásával és sírván kényteleníttetem utat nagyságodnak aequanimitással¹ tündöklő kegyes színe előtt, lábainál leborulva keserves panaszomat bejelentenem, miképpen hogy:

1. Már szinte ötödik esztendeje hogy itten tekintetes Bács vármegyében Tömöriny helységében adózó s portiózó² lévén az Helységnek terhét is igazán viseltem, azonban történt,

2. E folyó esztendőben 6. januárjában cselédjeimnek gondviseletlensége végett, Isten Ófelsége megostorozott azzal, hogy éjszakának idején minden járó, úgy jármos marháim összesen 31 darab mind egy lábíg összeégett. A honnan is következett:

3. Mint hogy már férjem Gulyás Mihály kilenc esztendőtlől fogvást elméjében megfogyatkozott légyen, különben is kezeire megnyomorodott, és így mind portio fizetés, úgy árenda és szolgálattételre megesett kárjaimra nézve elégtelennek látszatom, és majd a koldusok számát fogom szaporítani, kire nézve:

4. Hogy főntebb említett férjemnek megroskadott öreg, különben is elméjében megrongult keserves nyomorú sorsa, és megtörtént kárjaim Nagyméltóságodnak irgalmassággal tündöklő kegyes színe

¹ nagylelkűséggel

² adózó

előtt, hogy kegyes reflexióba³ vétetődnek, és hogy valamely kevés ideig tartó szabadsággal, úgy e folyó esztendőbéli termett gabonáimnak megdézsmálásától fölszabadítani s kegyesen megajándékozni méltóztassék, azért alázatosan instálok⁴
Tömöriny, die 13. aug. 1786.

alázatos szegény szolgálója
Gyapjas Örsébet Tömöriny lakosa.

Magyar Országos Levéltár, Budapest, E szekció, Camerale 1787, nr 235.

³ figyelembe

⁴ könyörgők

Ittebé, 1788. szeptember 18.

Magyar Ittebé lakói – Torontál megye alispánjának

Felsorolják a letelepedés utáni idők nehézségeit, és adófizetési haladékot kérnek.

Tekintetes Consiliarius Ordinarius Vice Ispány Úr,¹
 Kegyes Patronus Urunk!

Messze földekről sok károkka és költséggel ide öszve verekedett lakossainkkal együtt, mind Tekintetes Főszolga Bíró Urunknak mind pedig Tekintetes Földes Urunk tisztjének szoros parantsolattjából ez előtt való hetekben szomorúan megértettük; hogy a Tekintetes Nemes Vármegye a reánk ki vetett Főlséges Urunk quantumát² idő halasztás nélkül múlhatatlanul megkívánja tőlünk, melyre nézve minden alázatossággal bátorkodtunk a Tekintetes Consiliarius Úrhoz mint kegyess Atyánkhoz folyamodni; hogy annak be fizetésére egy kevés időt engedni ím a következendő terhes okainkra nézve kegyesen engedni méltóztasson

1ma A határunkon még most is uralkodó marha dög némelyikünket vagy telyességgel semmissé hagyott, vagy ami megmaradt is betegség úgy el rontotta, hogy abbul még ezen legnagyobb szükségére is semmit el nem adhat, mivel senki meg nem venné, de vásárra sem hajthatnák a szoros parantsolat szerint semmit is belőle.

2da Élettyek ugyan termett azoknak akik vethettek, de a magnak hibás volta és a kései vetés miatt mely a fagy előtt csak kevésel eshetett, oly vékonyan termett, hogy egy sints közülünk a kinek esztendeig való kenyere termett volna az el vetett magot is pedig melyet Tekintetes Föl-

¹ Tekintetes tanácsos, rendszerint Alispán úr!

² adóját

des Urunktól hozni kéntelenítettünk mint hogy magunknak egy szem sem volt s ebben a szűk időben is szorosan visszakívánja és így ha ezt is meg kell fizetnünk a quantumra is ebből szakasztanunk, nagyobb részint éhen halóvá maradunk.

3^a A mi kevés termésünk van is még nagyobb részint a szalmájában van és így semmit el nem szakaszthatunk még most belőle.

4^a Keserves szívvel említjük hogy mi azon földeknek melyektől fizetnünk kell egész ususába³ nem lehattunk a késő elmérés miatt.

5^a Ebbe az esztendőbe jött lakosinknak felette nagy terhelhetésekkel esik az mostani fizetés, kik is amint Testimoniálisaik⁴ bizonyítják erre az esztendőre tartozó minden adózásaikat Fölséges Urunk quantumával együtt egészen befizették és így a amit már megfizettek újra kénytelenítettnek megfizetni.

6ta Oly reménységgel voltunk idejövételünkkel, hogy Tekintetes földes Urunk minékünk az Iberlandbul⁵ ad élő földet, de mind vakans földeket adott, az Iberlandbul pedig tsak annyit hogy circiter⁶ 106 forintoknál többet nem defalcál,⁷ mi pedig reménylettük hogy Fölséges Urunk a nagyságos Vármegye által promoveált instanciánkra⁸ az Ófelségét néző quantumnak fizetésitől is szabadokká tészen, mely intstanciánkra való válaszát Eöfelségének mind eddig sem tudhatjuk.

Mely terhes okainkat alázatos kérésünk mellett a végre bátorkodunk a Tekintetes Consiliárius Úr eleibe terjeszteni, mert egészen elhíthetőtünk a felől hogy ha azokat könyörülő szívére veszi ezen alázatos esedésünk hiába való nem lesz és minket Felséges Urunk instanciánkra tett reménlett válaszával ebben a nagy szorultságunkban megvigasztal,

³ használatába

⁴ igazolásaik

⁵ feleslegföldből

⁶ körülbelül

⁷ törleszt

⁸ továbbított kérvényünkre

vagy ha az nincsen, avagy csak annyi időt nyerhetünk míg mostani ke-
vés termésünkből quantumunknak valamely részét megszerezhetjük.
Mely alázatos instanciánkra teendő kegyes válaszát óhajtva várván va-
gyunk

Tekintetes Consiliárius Úr Ordinárius Vice Ispán Urunknak
alázatos szolgálói

Magyar Ittebei lakósok közönségesen

Die 18va Sept. 1787.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska ž. 1787, nr 1888.

*Ittebé, 1787**Magyar Ittebé lakói – Torontál megye alispánjának**Engedélyt kérnek arra, hogy szükség esetén újra az uralkodóhoz forduljanak adóelengedési kérelmükkel.*Tekintetes Consiliarius Ordinarius V. Ispány Urunk!¹

Most nemrégiben alázatos instanciánk által megnyertük ugyan a Tekintetes Úrnak az az atyai kegyességét, hogy nyomorult lakosainknak Fölséges királyunkat illető quantuma² beszerzésére usque 21^{am} mensi futuri Octobris³ engedelmet adni méltóztatott: de minthogy ugyan akkor instanciánkban⁴ is megnevezett tetemes káraink, úgy mint az ide való költözésre esett sok költség, azóta uralkodott szükség, ezidei szűk termés, kiváltképpen pedig a még most is uralkodó marha-dög (mely amint conscribáltatott,⁵ ment 316 darab marhára, nevezet szerint megdöglött 26 jármos ökör, 55 fejős tehén, 13 harmad-fű, 11 tavalyi, 63 szópós borjú, 87 hámos-ló, 2 harmad-fű, 17 tavalyi, s. v. sertés-marha 43) – annyira enerválták,⁶ hogy quantumoknak befizetésére ebben az esztendőben teljességgel elégtelenek.

Ezen az okon közönségesen arra határoztuk magunkat, hogy ha sehol, meg írt kárainknak s abból következett tehetetlenségünknek, or-

¹ Tekintetes Tanácsos, Rendszerinti Alispán Úrunk!² adórészletét³ jövő év október 21-éig⁴ kérvényeinkben⁵ összeíratott⁶ meggyöngítették

voslását nem találhatjuk, a Tekintetes Nemes Vármegye kegyes engedelmével Felsőes Urunkhoz az engedelemért kéntelenek vagyunk folyamodni.

Minden alázatossággal Instáljuk⁷ azért a Tekintetes Consiliárius Urat szokott könyörületessége szerint boldogtalan állapotunkat gondolóra vévén, minket e dologban hathatósan informálni,⁸ s ha kétségesnek láttatnék fel tett okainkat inquiráltatni,⁹ és a szerint a Felsőes Consiliumot¹⁰ mellettünk kegyes írásával informálni, melyet instanciákban accludálhassunk¹¹, méltóztassa, hogy így reménységünk szerint, a Tekintetes Úrtól nyert időnkét megelőzhessük. Mely alázatos kérésünkre teendő válaszáat alázatossággal várván vagyunk a Tekintetes Consiliárius Úrnak

alázatos ügye fogyott szolgálái
Magyar Ittebei új lakosok közönségesen.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1787, nr 1888.

⁷ kérjük

⁸ téjákoztatni

⁹ kinyomoztatni

¹⁰ helytartótanácsot

¹¹ kérvényünkhöz csatolhassunk

Ittebé, 1788. július 7.

Szilágyi Ferencné – Torontál megye ügyésznének

Erkölcsei és vagyoni elégtételt követel a férjén esett jogtalanságok miatt

Tekéntetes Úr Fiscalis¹ Uram!

Alázatos Instantiám² által folyamodom a Tekéntetes Úrhoz az eránt, hogy tudnia illik szegény férjem Szilágyi Ferencz holmi haszontalan vádra meg fogadtatván és rajta kegyetlen és hallatlan kínzásokat vittek véghez, nem tsak pedig szegény férjemet, hanem engemet is mint hitves társát láncsal korbácsoltak, és a lábomon lévő láncban fát dugván kegyetlenül tekergették szorongatták szegény férjemmel együtt, el annyira, hogy ha nem vall minden bizonynyal meg ölik. És így a nagy kínjai között olyakat mondott a melyet soha nem tselekedett, járjanak végére azon dolognak ha úgy van é amiket nagy kínjai között vallott, mingyárása világosságra jön vétke vagy ártatlansága, de attól nem félünk, hogy minket valami bizonyos gonoszszággal vádoljanak, hanem egyedül az irigység az oka. Még is meg fosztattam mindenemtől Magyar Itabéi Bírák Uraimék által, nem nézvén az mostani szűk üdőben mitso-da keservesen táplálom véllem lévő 4 nevetlen gyermekeimet, el kótya vetyélték 3 lovamat, egy tavalyi csikómat, egy jó féle szopós csikómat pedig a malommal öszve törették, keservesen keresett lovatskáimat bé fogván Bíró Uram a malomba, maga számára örölvén rajtok, nem lévén gondjok a csikóra a malom öszve rontotta és meg döglött, ezen kívül szekereket és egy szóval minden gazdasághoz meg kíván-

¹ ügyész

² kérvényem

tató eszközeimet, kevés híjján 200 kéve nádamat, házamat, kertemet mindenféle veteményemmel együtt, másnak adván, szemem láttára az én munkámnak más veszi hasznát, minden nap a benne lévő veteményt hordják, 5 tyúkomat Bíró Uramnál, amint a maga felesége mondotta, véle meg öletvén Bírák Uraimék meg ették. Negyed magával való ludaimat ajándékban adták, egy köből feléből való búza vetésemet, két vékáról való árpa vetésemet, tengerimet, dinnyémet mindet foglalták, egy szóval minden substanciáimat³ el foglalták, holott ha conscribáltatnék⁴ össze vetvén az adósságommal, nem lehetett volna olyan kevés adósságért engemet semmi nélkül hagyni. Annak okáért alázatosan instálom a Tekéntetes Urat hogy ezen fent írt praetensioimat,⁵ ha tsak a vóm kezében is, mely Itabén lakik, adatni kegyesen méltóztasson. Az egy Helly földnek pedig tovább nem állunk mellé, mert az szegény össze rontott férjem már annak munkájára elégtelen, és azt Bírák Uramék ne is computálják⁶ az adósság közé. Mely dologban leendő kegyes atyai resolucióját⁷ amidőn alázatosan el óhajtanám, vagyok Tekéntetes Úr Fiscalis Uramnak

alázatos szegény szolgálója
Szilágyi Ferenczné Magyar Itabéi lakos.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1788, nr 2020.

³ vagyonomat

⁴ összeíratatnék

⁵ követeléseimet

⁶ ne is számítsák be

⁷ döntését

Ittebé, 1788. július 8.

Ittebé előljárósága – Torontál megye alispánjának

Törekszenek megindokolni a Szilágyi Ferenczel kapcsolatos eljárásuk jogszerűségét.

Tekintetes Consiliarius és Vice Ispány Urunk!

A közülünk támadott tolvajok miatt, mely tetemes károkat szenvedtek sok szegény lakosaink, úgy hogy a miatt némelyek végképpen kintelenítették vissza menni, némelyek pedig a koldusnál is alább valóká tétettek, gyakori panaszunkból, kivált pedig azoknak a tolvajoknak a Nemes Vármegye ezen tömlőcére lett bé küldtetéseknek alkalmazásával tett alázatos repraesentationkból¹, maga a Tekintetes Úr is bölcsen által láthatta. Mindez úgy tetszik könnyebben esnék lelkünknek, mivel érdemlett büntetéseket el kezdték szenvedni; de minden kárvallásinknál keserversőbb hogy Szilágyi Ferencznek (ki is a többeknek or-gazdájok volt) felesége helytelen vádjára, az Úr Fiscalis² Blahó Pál Urunktól keményen kényszerítettünk, hogy Szilágyi Ferencz megfogattatása alkalmazásával lett meg verettetéséről, találatott jószágának sequestraltatásáról³ számot adnánk. Ezekre ugyan a mint az annectalt parból⁴ meg tetszik, amint tudtunk feleltünk, a melybe ha mi rendeletlenül, és nem a törvénykezésnek szokott terminusával⁵ van ki téve, tulajdoníthatná az Úr Fiscalis Urunk, a mi együgyűségünknek inkább hogy sem mint nyakasságunknak. Mely feleletünkért citáltatván

¹ beadványunkból

² ügyész

³ lefoglalásról

⁴ mellékletből

⁵ kifejezésével

comparealtunk,⁶ úgy mindazonáltal, hogy Szilágyi Ferenczel volt dolgunkat voltaképpen újra le írván a Tekintetes Úr előtt alázatosság-gal repraesentáljuk.⁷

Magunk építtetendő templomunknak dolgában Vice Superintendentiánk és Tractusunk⁸ előtt valamely arra meg kívántató funduska⁹ eránt két vagy három ízbe is meg fordultunk a mikor mindenkor Szentesen a honnan Szilágyi Ferencz jött volt, esett által menésünk, sőt a hol kintelenség alatt is mulatniuk kellett, minthogy Vice Tractusunk Seniora¹⁰ ott lakik. Ekkor valaki csak meg esmért bennünket, arra kért, hogy Szilágyi Ferencz miatt magunkra vigyázzunk, mivel az oly fő tolvaj, a ki már régen meg érdemlette volna az akasztó fát sőt a ki már tolvajsága miatt meg is béllegeztetett. Volt olyan is a ki éppen olyan lovat tudakozott a minémű még most is lovai közt van Szilágyi Ferencznek, de a mostani szorgos munka miatt nem érkezett még eddig érette jönni. E felől minket egészen meg győzött Szilágyi Ferencznek gyakori széjjel járása, a mikor mindenkor más lovakon jött haza mint sem el ment volt és ha erről tavali Bíránk világos szókkal ótet nem praemoveálta¹¹ volna, ő már régen rajta vesztett volna.

Ezek és többek miatt egészen meg győzöttünk, hogy minden kárvallásunknak Szilágyi Ferencz a fő oka. Ezért is meg fogván csak hamar negyven négy darabot ki vallott, még pedig oly világos környüállásokkal, hogy az mind, rész szerént maga rész szerént pedig társai Szilágyi György öttse, Petri György és Jankó s Pap István által cselekedte, arról akárki is eléggé meg győzethetett.

Az igaz hogy ekkor a szegény kárt vallottak meg ütögették mint hogy benevole¹² véle semmire sem mehettek, de hogy nem a fájdalom vagy a veréstől való félelem mondatta véle, tselekedetének reiteratioja¹³ nyilván mutatja, a mikor mindenkor oly egy nyomon vallotta, hogy a sze-

⁶ idézve megjelentünk

⁷ bemutatjuk

⁸ református egyházkerület neve

⁹ telek

¹⁰ előljárója

¹¹ mentegette

¹² önkéntesen

¹³ megisméltése

gény károsoknál, a lopásnak helyét, idejét, környül állását, a jószág jegyét, béllegét hová tették, mennyin adták vagy cserélték, világosabban elő tudta számlálni, de a mely ilyen tolvajoknál oly forma meg veretteések, hogy ezen a Részen tilalomba vagy csak eddig nem volt azt káros embereink tanulták a szomszéd Rácoktól és Oláhoktól, a kik úgy meg verik s szabadosnak is állítják, tsak éppen hogy a lelket benne hagyják.

Szilágyi Ferenczné a ki ellenünk a vádat tette s teszi, férje cselekedetebe hogy szinte úgy részes ne vólna, tselekedete nyilván mutatja: mert a mikor találtatható házi eszközét sequestráltuk,¹⁴ találtak a kútjába egy oly szántó vasat, a melyet ezen a földön látni sem lehet, pedig ennél több szántó eszköze nem is vólt ezt ő rejtegette. E mellett férje megfogattatása után való nap Módosra két nagy marha bőrrrel futva ment által és ott el iktatta, házánál pedig találtunk egy borjú bőrt, néki pedig tudtunkra egy darab szarvas marhája sem volt, ezeket hát vagy maga lopta, vagy módosi gulyás öttse. Erre való nézve ötet is meg fogattuk, a mikor egynehány korbácsbeli ütést szenvedett, de leg inkább a Bírák mocskolásáért.

Szilágyi Ferencznek minden jószágát, a mint az annectált specificatioba sequestráltuk,¹⁵ de a melyből tsak egy darabocskát sem confiscal-tunk;¹⁶ de nem ok nélkül: mert az adóssága computatis computandis¹⁷ megyen 80 f. és 40 xrkra a melyet ha nem tselekedtünk vólna, szegény lakosainkat a kárvallás után ezzel jobban meg nyomorítottuk vólna, hogy az afféle restantiakat¹⁸ az ő nyakukba vetettük volna, a minémű tsak a tőlünk szökve elment emberek quantumából¹⁹ eléggé vagy meg fizethetetlenül meg súlyosodott rajtunk. Ettől vagy ugyan is hogy az impositánk a repartitio szerint²⁰ ki nem telik, mivel a föld terhét az el mentek nyakunkon hagyták, a mely négyszáz egy néhány forintokra

¹⁴ végrehajtottuk

¹⁵ a mellékelt részletezés szerint lefoglaltuk

¹⁶ elkoboztuk

¹⁷ mindent összevetve

¹⁸ hátralékokat

¹⁹ adójából

²⁰ az adókiivetés szerinti adójárandóságunk

exsurgál.²¹ Hogy azért ő miatta is, ez ne szaporodjon, de mind a Nemes Vármegyét, mint az Uraságot legyen miből ki fizetni, férje dolga ki menetelég minden specificalt²² jószágát sequestráltuk.

Bölcs ítélet tételére bizzuk már a Tekintetes Consiliarius Úrnak, ha ugyan meg érdemeljük-é, hogy olyan nagy tolvajnak vádjára mint Szilágyi Ferenczné, sok kárvallásunkbéli szenvedésünk ezzel is terhesedjen, hogy ily keményen citáltassunk holott a mi csekély értelmünk szerint, az egész dologba semmit olyat nem igyekeztünk tselekedni, a melyről idővel a Felsőségek előtt is számot ne mernénk adni. Vagy ha csak ugyan esett valami rendetlenség, azt a Tekintetes Úr meliorálni²³ és ezen kemény citatioból²⁴ következhető nem reménylett casus²⁵ alól bennünket kegyesen fel szabadítani méltóztasson. Mi magunkat további tapasztalt Úri s Atyai gratiajában²⁶ ajánlván vagyunk a Tekintetes Consiliarius Úrnak

alázatos szolgálói
Magyar Ittebei Bírák.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1788, nr 2022.

²¹ megy ki

²² nyilvántartásba vett

²³ jóvátenni

²⁴ idézésből

²⁵ eset

²⁶ kegyelmébe

Ittebé, 1788. szeptember 11.

Szilágyi Ferencné – a megyei bíróság elnökének

További vizsgálatot követel férje érdekében, aki csak súlyos kínzások terhe alatt vallotta magát bűnösnek.

Tekintetes Praeses Úr!¹

Alázatosan jelentem szegény Szilágyi Ferencz rab férjemnek még Itabén rajta véghez vitt ártatlanul való nagy kínzásait, mely iszonyú kínzások között kéntelen vólt azokat is vallani amelyeket soha sem cselekedett; aminthogy nem is tudnak reá mondani semmi bizonyost; az ő ártatlan szenvedését pedig én meg bizonyíthatom sok emberséges emberekkel; melyet is alázatosan instálom hogy méltóztasson a Tekintetes Nemes Vármegye investigálni,² hogy szegény rab férjemnek ártatlansága és ártatlanul való szenvedése hadd jöjjön világosságra, mert mind-éddig való szenvedését az ő nagy kínjai között való vallása okozta, de abból semmi sints, mert esze nélkül is kéntelenítettett azt mondani valamit előtte mondottak hogy valljon, csak hogy azon iszonyú kínzásban meg ne öljék. Mely iszonyú kínzás meg próbálná akármely ártatlan életű embert. Mely törvénytelen nagy kínzásának és bizonyos tanúk által

¹ elnök

² nyomozni

maga jó viseléséről világosságra leendő jövéséről törvényes investiga-
tiót³ tenni kegyesen méltóztassanak. Amelyre amidőn alázatosan ins-
tálnék vagyok az Méltóságos Úrnak

alázatos szegény együgyű szolgálója
Szilágyi Ferentz rab férjemnek törvényes
házastársa Karsai Erzsébeth,
Magyar Itabéi lakos.

*Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1788, nr
2341.*

³ vizsgálatot

Ittebé, 1788. augusztus 16.

Ibrányi Sára – Torontál megye alispánjának

Megszökött férje elfogattatását és visszahozatalát kéri a gyermekek érdekében.

Tekintetes Consiliarius V. Ispány Úr!

Alázatossággal kénteleníttem a Ttes Úr eleibe terjeszteni Katona Mihály nevezetű férjemtől hitetlenül most e tavasz elein lett elhagyatásomat; ki is azon gonosz cselekedetével énnekem amint de elsőbb férjemtől maradt árváimnak felejthetetlen kárt okozott, úgymint akiknek jussotskájokat 212 forintokat kezem közül kikérvén, tőlök eltékozolta. Ez oly szándékkal ment el, sőt amint értettem Fő Bíró Ladányi Úr által is úgy passuáltatta¹ magát mint aki feleségestől a Nemes Armadán² e háborús időben markotányos fog lenni, de engem beteges állapotommal régibb lakó helyünkre vissza küldött, s helyettem egy rossz Korda Mária nevezetű személyt fel fogott s el vitt. Mint markotányost a közelebb volt Armadánál kerestem, hogy ha még négy lovát kocsiját kezén érhettem volna, szegény árváim károkból valamit vissza szerezhetnék; de más olyan becsületes embertől egészen meg tudtam a ki véle szemtül szembe beszéllett, hogy az Erdélyi részre vette magát, a hol is már nem Katona, hanem Vitéz Mihálynak hívatja magát.

Minden alázatossággal instálom azért a Tekintetes Consiliarius Urat, vegye szokott könyörülő szívére hitetlenül lett el hagyattatásomat, gyámoltalanságra lett maradásomat, kivált szegény árváimnak álnokul lett meg fosztatásokat, és Felséges Urunktól vett hatalmával, mint ily

¹ jegyeztette be magát

² hadsereg

nagy gonoszt tévőt, hit szegőt az azon részen való Tiszt Urak által, kiknek ez szinte hatalmokban álhat vissza hajtani, hogy így szegény árváim károkát valami részbe vissza téríthessem s én is véle dolgomat a felsőségek előtt szabadabban s bátrabban folytathassam. Mely velem s szegény árváimmal közlendő kegyességét a Tekintetes Úrnak hóltig való háládatosságommal meg hálálni el nem mulatom, jó Istenemet pedig minden napi könyörgésemben kérni meg nem szünöm, hogy ezen kegyes cselekedete a Tekintetes Úrnak légyen örök emlékezetbe. A mint hogy most is vagyok a Tekintetes Úrnak

alázatos szolgálója
most Magyar Ittebén nyomorgó
Ibrányi Sára.

Fent írt Ibrányi Sára Katona Mihály volt felesége expositioja³ hogy igaz légyen azt praesentibus recognoscaljuk s attestaljuk.⁴ Sigl. Magyar Ittebe die 16^a Mensis Aug. 1788. Helység M. Bírái.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1788, nr 2528.

³ kijelentése

⁴ ezzel elismerjük és hitelesítjük

Arad, 1788. október 5.

Szántó György – Budai József szolgabírónak

Az aradi várbörtönből kéri a szolgabíró, hogy Nagy Kikindán intézze el anyagi ügyeit, és hogy adja át üzenetét feleségének, akit arra kér, hogy jöjjön utána.

Alázatos instantiámmal¹ folyamodom az Tekintetes Úrhoz mivel ilyen állapotban estem, hogy magamat jelentvén ez hadi életben akiben ennek előtte voltam, úgy mint az Károlyi Regimentjében és mostanában Aradon az várban vagyok az az arestansok² között, de mivel hogy ennek az holnapnak 6-ik napján fel fogok Aradról marschirozni,³ arra való nézve az Tekintetes Úrnál instálok és kérem alázatosan méltóztassék pátronusom⁴ lenni, és a Nészta Sztojanovits Senator uramnál álló pénzemet, úgy mint Rft. 80 xr 45 kivenni és ennek az pénznek felét az feleségemnek Győri Márinak, felét pediglen sógoromnak Magyar Mihálynak kezekben adatni. Melyre is alázatosan kérem az Tekintetes Urat. Melynek nagyobb bizonyágának okáért az oberleitinand⁵ Uram Aradi Platz Leidinand Uram maga nevének subscriptiójával⁶ erősíti. Ezzel magamat ajánlván, és az Úrtól hozzám való gratiáját⁷ várván, maradok az Úrnak

Aradini die 5-ta Oct. 1788.

legkissebb szolgálja
Szántó György

¹ kérelemmel

² rabok

³ menetelni

⁴ pártfogóm

⁵ főhadnagy

⁶ aláírásával

⁷ kegyességét

P. S. Köszöntöm az Feleségemet, hogy el ne mulassa, hanem mihelyett az pénzt megkapja, amije vagyon mindent magához vegyen és utánam induljon és engemet vagy Temesváron vagy pediglen Lugosnál az Károlyi Regementjénél felkeressen, amit én pediglen magammal hoztam az nálam mind meg vagyon. Ezzel kedves Feleségem Istennek ajánlak, légy egészségben.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1788. okt. 9, bez signature

*Nákófalva, 1789. március 11.**Nákófalvi jobbágyok – Torontál megye alispánjának**Szegénységük és különböző nehézségeik miatt adóterheik könnyítését kéri.*

Tekéntetes Úr Consiliarius Urunk!

Alól írt nákófalvai szegény lakosok kéntelenéttetünk nyomorúságos szegény sorsunkat az Tekintetes Urak eleibe terjeszteni, és röviden előszámolni; melyeknek is megvizsgálása kétség kívül bőven ki fogja mutatni tehetetlen és elégtelen voltunkat.

1. Nyomorúságunkban és szegénységre hajlott sorsunknak első kezdete ez: pusztára szállván 1784. esztendőben, Pünkösöd havának mint egy 27. napján szántás és vetés nélkül maradtunk, úgy nem különben ősszel vetés nélkül az földnek míveletlen volta miatt. 1785. esztendőre kelvén az idő tavasszal nem egyebet köles és kukoricánál tehattunk az földbe. Ezen két esztendőkből vetés nélkül maradván legtöbben közülünk az vetni való magból is már kifogytanak.

2. Nem kevésbé öregbítette bajunkat abrakunk nem lévén az midőn egyszer is másszor is az sor reánk került Eőfelsége szolgálatjában az lovaink nagy számba eldőglöttek, az mely is kétség kívül az Nemes Vármegyénél tudva van.

3. Harmadik és legveszedelmesebb bajunk ezen lovainkon közönségesen uralkodó nyavalya, a rüh, mely annyira egész Helységünket áthatotta, hogy már tiszta és egészségeset majd teljességgel nem is találhatunk, és sokan el is dőglöttek, az mint különösen Fő Bíró urunknak bé adott conscriptióból¹ kitetszik. Ilyetén különös sok féle káraink már

¹ összeírásból

annyira elnyomtak minket, hogy sokan közülünk már majd mindennapi kenyereknek keresésire elegendők alig lehetnek, és egyéb féle adózásokra majd elégtelenek.

Melyre való nézve alázatosan instáljuk az Tekéntetes Urakat, méltóztassanak szegény és megnyomorodott sorsunkat kegyes szemmel tekinteni és az mennyire lehetséges minket megvigasztalni. Mely kérésünkre is az midőn kegyes feleletet óhajtanánk maradunk a Tekéntetes Uraknak

alázatos szegény szolgái
Nákófalvai lakosok közönségesen.

Concinnata per Joannem Antal m. p.
Loci notarii.²

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1789, nr 727.

² fogalmaztatott H. J. községi jegyző által

Nákófalva, 1789. április 22.

Duga József – Torontál vármegyének

Elszökött felesége köröztetését kéri, s ha nem találják meg, a tőle való elválást.

Tekintetes Nemes Torontál Vármegye!

Én alább írt Nákófalva helység lakosa, felséges Császárunk igaz contribuense,¹ folyamodom nagy alázattal az tekintetes nemes Vármegyére s instálom kegyesen, méltóztassa meghallgatni panaszomat kegyelmenesen.

Ezer hétszáznyolcvanhetedik esztendőben Isten parancsolatja szerint feleségül vettem magamnak akkoriban Vásárhelyen lakó Balog Kata árva leányt, az mellyel is hogy Isten törvénye szerint éljek, minden tehetségemből igyekeztem. De ő mégis öt heti együtt lakásunk után, én tőlem, otthon nem létemkor, azon esztendőnek december hónapnak 22. napján elszökött.

Melynek leírása:

Valamely 22 esztendő, valamivel magasabb mind a félszerű asszonyok, vékony sugár termetű, sárga gömbölyű képű, fekete szemű, csupán magyarul beszél, elszökött fekete fejkötőben s fekete fátyolban, teveszór vörös lajbliban, magyar fehér prémes ködmönben, hanem az alsó kerületin nem volt prém, zöld egész rása szoknyában, kék előruhában, piros csizmában, a hátán penig vitte összekötve fehér ruháját.

Kérem azért kegyesen az tekintetes nemes Vármegyét, mivel én elszökésétől fogvást minden fáradsággal s költséggel sem fel nem találhattam, sem hogy valaki lakását meg mondotta, emberre nem akad-

¹ adózója

tam: méltóztassa egész országban currentáltatni,² hogy ha reá lehetne akadni, szívesen ötöt bé fogadnám, ha penig hogy sehól sem találatna, engemet dispenzálni,³ mivel hogy öreg atyámmal lakom, akinek is édes felesége, az én édes anyám, e folyó esztendőben megholt, egész sessió⁴ földet bírunk, cselédesek vagyunk, semmi gazdasszonyunk nincsen, hogy azáltal gazdaságunk pusztulásra ne menjen; mivel a szántó-vető ember gazda asszony nélkül nem lehet: ő nékie lakása a mezón, az aszszonynak a házban; sem erőtelenekek ne essünk felséges Királyunk s Földes urunk szolgálatjaiban, és hogy én mind ifjú ember napjaimat magányos, mégis házas rabságos életben ne sirassam, mivel én érettem nem esett elszökése.

Ezzel kegyelmes grátiájában⁵ ajánlom magam ifjúságával a tekintetes nemes Vármegyének, s instálom kegyesen, hogy az én dolgom ne halogattasson, s maradok az tekintetes nemes vármegyebéli Tiszt Urainak Nákófalva, die 22 Aprilis 1789.

alázatos kész szolgálja
Duga József.

Arhiv Vojvodine, Torontalska županija, 1789, nr 1462.

² köröztetni

³ felmenteni

⁴ egész jobbágytelek = 34 hold.

⁵ kegyelmébe

Bajmok, 1792. augusztus 20.

Dulity Máté adószedő – Bács-Bodrog vármegyének

Panaszt emel az árendáló tisztartójára marháinak elkobzása miatt.

Tekintetes Nemes Vármegye, Kegyelmes Patronus Uraim!

Könyves szemekkel kénytelenéttetek szerelmes panaszimat az Tekéntetes Nemes vármegye színe eleiben terjeszteni abban, hogy mely irgalmatlanul Helységünk árendátor urának, nemzetes Volfordt Györgynek tisztartója, Németh József most elmúlt Július holnapnak 28. napján 29 forintokból és 30 krajcárul álló hátramaradott árendáért, az én részemről öt darab szarvas marháimat, nevezetesen pediglen 1 meddő tehenet, 2 tavali üszöket, egy 3fő tinót és egy 3fő üszőt. Úgy nemkülönben számos lakosainknak kinek egy, kinek két darab szarvas marháikat, az hátra maradott árenda fejében minden tekintet és fölbecsültetés nélkül Szeged városában tartatott vására elhajtotta, és tettszése szerént csekély áron eladta, úgy hogy még mai napig sem tudhatom a többi megkárosítatott lakosainknak egyetemben, hogy minémő áron adattanak el. Ámbár én láttam véres verejtékemmel szerzett marháimnak vesztegetésit, 100 Rénes forintokat letenni azonnal ajánlottam, de haszontalan volt, és így szívem nagy fájdalmával öt darab marháimtul megfosztattam; mind ebbéli károséttásomnak helyre állítása végett legnagyobb alázatossággal esedezek az Tekéntetes Nemes Vármegyénél, amennyire méltóztatna kegyelmesen meghallgatni szerelmes panaszimat, és a többi megkároséttatott lakosainkkal egyetemben megvizsgáltatni, és a következő időkre nézve ebbéli sanyargatásoktul megoltalmazni.

Mind ezen kegyelmességet az Tekéntetes Nemes Vármegyének én

méltatlan jobbágy szolgája csekély tehetségem szerint örökösen meghálálni térdek meghajtásával igyekezvén élek és halok, az Tekéntetes Nemes Vármegyének.

Bajmokon, 20. Aug. 1792.

legalázatosabb hív jobbágyi szolgája
Dulity Máté Bajmaki helység lakosa és
adószedője.

Praesentem expositionem realem esse regocnosco.¹ Zombor, die 22. Aug. 1792. Antonius Vojnich m. p. Cottus Bács V. Judlium.

Istorijski arhiv Subotica, Spahijski sud Bajmok 1792/23–X.

¹ tanúsítom jelen előadottak valóságát

*Bajmok, 1792. november 24.**Bajmoki jobbágyok – Bács megye ügyészének**Kárpótlást követelnek igazságtalanul elkobzott marháikért.*

Tekintetes Ordinárius Fiskális¹ Urunk, nekünk kegyes Pártfogónk!

Mi alább megíratlak mély alázatossággal folyamodunk az Tekintetes Úrhoz abban, hogy jól lehet az elmúlt október holnapnak 15. és 16-ik napján Bajmaki helységünkben tartatott Tekéntetes Uraság törvény széke alkalmatosságával Volfard György tekéntetes árendator urunknak 15 napok kegyesen rendöltettek marháinkban elkövetett megkárosíttatásunknak helyrehozása eránt az egyesülésre, de mind e mai napig legkisebb cikkelyben meg nem egyesülhettünk. És ezen alázatos könyörgő levelünk által magunkat kinyilatkoztatjuk, hogy mai naptul fogvást teljességgel egyezsége lépni nem akarunk, hanem amit az törvény és igazság fog szülni, abban megelégszünk. Mind ezekben az tekéntetes Nemes Vármegyének kegyelmes atyai gondviselése alá magunkat főhajtással ajánljuk, és különös alázatossággal esedezünk, méltóztassék bennünket megkárosíttatott ügyeinkben kegyelmesen megvigasztalni és kárvallásainkat helyrehozattatni. Mindezekben az tekéntetes Úrnak kiváltképpen közben járásában magunkat ajánljuk és örökösen maradunk az Tekéntetes Úrnak, Ordinárius Fiskális Urunknak
Bajmakon 24. nov. 1792.

hív és engedelmes jobbágyi szolgálí
Bacissa(?) Merkoevity, Alba Merkoevity, Thoma Parcsetity, Laza

¹ rendszerinti ügyész

Ikotiy, Jakob Bundity, Marko Tuczity, Ivan Beniss, Nikola Bulovcsics,
Antun Novakovity, Iván Kolity, Stipán Bronza, Mijo Lukin,
és közönségessen a többi károséttatott Bajmaki lakosok.

Istorijski arhiv Subotica, Vlastelinski sud Bajmok, 1792/23–X.

Zenta, 1793. szeptember 10.

Zenta város tanácsa – Torontál megye alispánjának

Tolmácsolja a tiszai vízimolnárok panaszát Czintula János Torontál megyei szolgabíróra, annak erőszakoskodása miatt.

Tekintetes Nemzetes Consiliarius és Vice-Ispán¹ Úr, nekünk nagy kegyességű jó Urunk!

Nemes Tesity Theodor, Olajos András, Keczei Mészáros János, Kátai Lőrinc és Majoros György, városunknak érdemes lakosai, Tisztelendő Ross István plébános urunkkal együtt, mai napon azon panaszolkodtak előttünk, hogy a Tisza folyásában helyzetetett vízi malmaikban lévő molnáraik egyenlő akarattal bejövén, szolgálatukkal egyáltaljában felmondani szándékoznak. Melyre nézve, hogy a mi tulajdon törvényű Tiszamelléki kerületünk részére kegyesen kiadatott, egyszersmind a Felsőség által helyben is hagyott kegyes Statútumok értelme szerint, a panaszosok ügyének orvoslását tehecssük, és hogy ezen szolgálatbeli felmondásra a molnároknak mi, avagy ki adhatott légyen okot, által láthassuk, Pé m Ferenc, Pecz József, Kalocsay Görgy, Parás Márton, Erdei Márton, Orosz Gergely és Alexi József molnárokat behívtuk és a mai törvényes ülésünkben kérdésre vettük. Kik is egyenlőül, nem más, hanem nemzetes Czintula János urat, Tekintetes Nemes Torontál megyei vice-szolgabíró urat okul vetették, mondván: „Órlöttünk mi, úgymond, szanádi szolga bíró úrnak egész esztendőben, de mithogy soha a megórlendető búzáját oly tisztán, és a zsákokat oly tele, amint illetet volna hozzánk nem küldötte, a zsákjai soha meg nem telhettek, és azért Alexi

¹ Tanácsos és Alispán Úr

Józsefet, Olajos Andrásnak molnárját, elmúlt augusztus hónapnak 27. napján, biztos emberei által, szép szín alatt a bánátusi oldalra hívatván Szanádra, alkonyodás idejében által vitette, éccakának idején, mintegy húsz pálca ütésekkel keményen megverette, fenyegetvén, hogy ha ezután a zsákjait tele nem őrlendjük, személyválogatás nélkül 50 pálca alól fel nem kelendünk.

Hogy pedig ezen molnárok ily kemény s előre kiszabott büntetésnek tárgyát, amint valják, elkerülhessék, megizenték fent említett Szolga bíró úrnak, hogy annak utána, ha a malmomba búzát küldend, azt il-lendőül megtisztíttatni, a zsákokat emberül megtöltetni, és hogy további gyanúságtól mentek lehessenek, az őrlés idejére hiteles emberét (aki meglássa, miként telhetnek meg a zsákok) adni méltóztassék. Mert másként az elküldetett búzát, félvén a büntetéstől, fel nem vállalhatják és felvállalni sem merészelik. Törtévéen tehát, ezen folyó hónapnak elein, hogy Szolgabíró úr, újólag meg nem tisztított búzáját előbbi mód szerint, kívánt ember nélkül, aki reá vigyázna, a malomba küldötte, és azt, egyik molnár sem akarta elvállalni, tartván az előre, törvény nélkül kiszabott 50 pálcaütésektől, melyre nézve Szolgabíró uram e folyó hónapnak 3. napján magához vévén tíz vagy tizenkét csókási embereket, a maga pandúrjaival és csókási kasznárral együtt, a malmok ellenében lévő Tisza partra jött, és a molnárokat a vízen üzette s kergettette, mely kergetésre odaérkezvén városunk belső Tanácsának egyik érdemes tagja, Majoros György, ötet is a pandúr a nemes Bács megyei s ezen Tisza-melléki tulajdon törvényű coronális jurisdikció² oldalán lévén, akasztó-fára valónak szidalmazta.

Tekintetes Vice Ispán Úr! Bölcsen tudni méltóztatik s tapasztalhatta is, hogy az illetén vízimolnárok az adózásra tekintve, a nemes Publikumnak hasznára, a szegény adózó népnek pedig, hogy azokban, marhafásztás nélkül örülhessenek, nagy javára vannak. Mert valóban, ha ezek nem volnának, a szegény nép, nemcsak mezei gazdálkodásában való foglalatoskodását, de sokszor, a publikumbéli szolgálatot is, hogy csak kenyérre kaphasson, elhagyni, és úgy, magának időmulasztásával, marhájának legnagyobb fásztásával, a száraz malomban őrleni kényteleníttetne.

Minthogy tehát, ezen panaszos lakosainknak malmaik, ezen tekinte-

² koronai (királyi) fennhatóság

tes nemes Bács megyének földmérője által kihatározott helyen, vasmacskákon, nem pedig parthoz kötözve, a folyóvíznek közepette állván, sem a szomszéd jurisdikciónak ellenséges praejudiciumára,³ sem pedig a kereskedő hajóknak akadályára nincsenek, és hogy Szolgabíró úr is, a maga causájában,⁴ az idegen jurisdikcióbéli személyek ellen oly erős sententiának⁵ hozására, s a mellett executiójára⁶ is hatalmaztatva lenne, semmi törvényben meghatározva nem láttatna, az illetén erőszakos üldözés a fenyegetés végett (melyet, ha édes magyar hazánknak szent törvénye szerint felveszünk, cselekedni nem illik, nem is szabad) mind a fölvétettekre, mind a küldöttekre nézve protestálunk,⁷ könyörögve előre a Tekintetes Úrnak, mint említett nemes Torontál megye nagyrabecsüendő viceispán urának, hogy talán ugyanazon nemes megye kegyes főispán urához folyamodni, avagy a Felsőleges királyi Helytartó tanácstól, a királyi fiskust,⁸ aki e panaszos lakosainknak, mint tulajdon törvényű Apostoli Szentkorona adózóinak hivatalbéli köteletségéből pártját fogni, s védelmezőjévé lenni tartozik, kikérni ne kényteleníttessünk, és így, a szomszédságban lévő súlyos perlekedést, a mostani környülállásokra nézve még elhallgathassuk, annyiszor említett szolgabíró urat kegyesen meginteni méltóztasson. Azon tétellel, hogy ha a malmoknak elhagyásával sok ezreket érő s vízen könnyen megtörténhetendő kár következne, azt az erőszakos cselekedet mellett, in causa causati⁹ perleni elmulaszthassuk, avagy pedig ha a vízen való viadalban (minthogy a mi jurisdikcióbelineink a következhetendő erőszak ellen védelmezni fogják, amint tartoznak) szerencsétlen eset történhetne, arra szolgabíró úr okot adni ne láttasson, hanem inkább, ha valamely sértődését tapasztalta (mivel magának senki bírása nem lehet), azt, illendő törvényes piacon keresni, mint felpörös az alpöröst, ott törvénybe idéztetni, nem pedig tulajdon hatalmú erőszakoskodást tenni méltóztasson.

Mely kegyességéért, amidőn ezen kérelmünket, pro omni eventu, ju-

³ ellenséges véleményére

⁴ a maga ügyében

⁵ ítéletnek

⁶ végrehajtására

⁷ tiltakozunk

⁸ a királyi kincstárat, azaz a Magyar Királyi Kamarát

⁹ az okozott tárgyban

riumque futura cautela,¹⁰ városunk törvényes protocolluma¹¹ mellé iktattuk, várván a Tekintetes Viceispán úrnak kegyes resolútióját,¹² örökösen maradunk, fent titulált Consiliárius és Viceispán Úrnak Szentán, die 10-a septembris 1793.

alázatos főhajtó szolgálai,
N. N. Coronlális tulajdon törvényű Tiszamellyéki
kerületbéli Szentá mezővárosnak Bírása és Tanácsa.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1793, sudski spisi bez signature

¹⁰ minden eshetőségre számítva és jövőbeni jogainknak megvédésére

¹¹ jegyzőkönyve

¹² döntését

*Feketics, 1795. április 10.**Csánki Judit – Bács-Bodrog vármegyének**Kéri, hogy erőszakkal verbuvált férjét metsék fel a katonai szolgálat alól.*

Tekintetes Nemes Vármegye! Kegyelmes és kegyes pátrónus Uraim!

A közelebb elmúlt 1794-ik esztendőben őszi futaki közönséges vásár alkalmatosságával férjemet, feketehegyi lakos Békési Isvánt az ottan verbuváló gyalog magyar katonák magok közibe akarátja ellenére beragadták, ami vásárlásra nála volt pénzecskéje, azt tőle elvették és elémésztették, az én és neveletlen öt gyermekeimnek különös nagy kárunkkal. Férjem immáron ötven esztendős lévén, a gazdálkodásra inkább mint katonaságra alkalmas. Sokkal inkább pedig amidőn elélemedett 70 esztendőt eltöltött sínylődő és ágya fenekére szegeztetett jó édes atyjának és szülő édes anyjának, ki amannál két esztendővel, a tulajdon szájak vallása szerint csak ifjabb, hasonlóan ágyba esett erőtlen gyámoltalan öreg, gyámolításokra és táplálásokra és dajkálkodásokra, a csupa természeti törvénynek is parancsolatja és javallása szerint férjemnek itthon léte felettébb szükséges. Mivel magam és 16. esztendőben járó legnagyobb férfi gyermekem nem vagyunk elégségesek földünknek megmunkálására, adónknak, taxánknak¹ esztendőnként való megszerzésére, robotunknak elegendőképen szükséges megtételére.

Ahoz képest minekutána immáron többször nevezett férjemnek katonaságából lehetséges kiszabadításában sok költséget és fáradságot tévén magam s gyermekeimnek eddig lett tetemes károkkal, és csaknem már kifáradva lévén e dolognak szorgalmatos sürgetésében, semmire sem

¹ illetékünknek

boldogulhattam; csak magamat epesztettem és fárasztottam: alázatosan leborulva esedezem a Tekintetes Nemes Vármegyének mint jó kegyelmes pátrónus Uraimnak kegyes lábai előtt, kegyesen könyörülő szívükre venni jelentett férjemnek tőlünk való távolléte miatt okoztatott és még okozható megtéríthetetlen sok kárvallásait házamnak és férjemnek idehaza gadálkodó szükséges jelen voltát: annak hazaeresztését a T. N. Vármegye szokott kegyelmessége szerint minél sietősebben lehet kidolgozni, gráciájából² az én árváimnak s gyámoltalan elalélt öreg szüleinek istápoltatásunkra méltóztasson. Mely kegyelmességéért a T. N. Vármegyének mind Úri tagjainak különös és hosszas boldog élteket a Kegyelemnek Felső királyi széke előtt alázatos könyörgésembe szakadatlanul koporsómig esedezni meg nem szünöm, maradván a T. N. Vármegyének

alázatos szegény elhagyatott szolgálója
Csánki Judith, katonának vitetett
Békési István siránkozó hitvese.

Feketehegyen, Szent György hava 10. napján 1795.

(Csánki Judit kérvényével kapcsolatos szolgabírói vélemény)

Tekintetes Nemes Vármegye e folyó esztendei Szent György havának 13. és több következő napjain szabad királyi Zombor városában tartott Közgyűlésében jegyzőkönyvének 534. száma alatt közben jött végzése mellett, Feketehegyen lakozó Csánki Judith könyörgő levelét, melyben a múlt esztendei futaki őszi vásár alkalmatosságával az ottan verbuváló katonák által erővel elfogatott 50 esztendős Békéssy István férjének elbocsájtatásáért esedezik, környül állásképpen megvizsgálván, annak nivoltáról ezen alázatos tudósítást teszünk:

Békéssy Istvánnak tavaly a futaki őszi vásárban az ott verbuváló katonák által erőszakkal történt elfogását hitvese Csánki Judith semmi tanúbizonyossággal nem próbálhatja. Inkább is úgy esett tehát, hogy valamivel több pénzcseke lévén nála, a boritalban bővebben elmerülvén, a verbuváló katonák közé tántorodott, és a muzsikaszó mellett, mely az öregek inait is néha meg szokta pengetni, háza állapotjáról megfelejtkezvén, 50 esztendős létére kezét csapott. Tekintvén mindazonáltal

² kegyelméből

ügyefogyott szüleinek gyámoltalanságát, akik már a 70. esztendőt jóval is visszahagyták, s csak alig tengődnek; könyörgő hitvesének erőtlenségét, akik még mindeneket őtőle várnának, öt élő gyermekeit, s mind-ezeknek táplálását és ruházását, méltó volna az elbocsájtásra. Vagyon ugyan két fia, az egyik 16, a másik fiúk pedig 14 esztendős, de az öregebb többnyire betegeskedik, az ifjabb pedig az egész hely-földjének művelésére, az arra kiszabott robotok leszolgálására, porció³ és árendájának beszerzésére és még ezeken felül öregatyja és anyja, édes szüléje, bátyja, és három nevetlen, egy 8 esztendős öccse, és két húgai tartására elégtelen. Olyannyira, hogy ha az atyja a katonaságból el nem bocsájtatik, az elébb elől számlált terhei pótolására, 2 lóból, 2 ökörből, egy tehénből és 2 tavalyi örökborjúból álló gazdaságát el fogja vesztegetni, azután pedig a földjéről is, minthogy tovább nem művelheti, szükségképpen lemondván, az öreg szüleit koldusságra juttatja, magát pedig, édesanyjával s több testvéreivel együtt mások szolgáivá teszi. Ami a katona ruhát illeti, annak az árát az ő öreg atyja szívesen ajánlja. Kelt Hegyesen, Szent Jakab havának 24. napján. Pockay Zsigmond szolgabíró.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 534/1795.

³ adó

Aradac, 1795. július 4.

Tóda Milinkov hitvесе – Torontál Vármegyének

Panaszt emel a vármegye strázsamesterére, mert megbotozta.

Tekintetes Nemzetes Nagyságos Vármegye, nékem kegyes patrónus Uraim!

Alább írt személy kérem és instálom nagy alázatossággal Tekintetes Nemzetes Vármegyét, némely esetem iránt, és ezért is mint jelentem ke-serves panaszaimat, hogy az elmúlt héten lévő pinteken azaz már egy hete, szokás szerint mentem Nagybecskereki heti vásárra, akkori uta-zásomban, amidőn mentem vásár felé, Nemes vármegyének Fekete János strázsa mestere út mellett lévő búzája mellett, ugyan az ő búzájából mely még zöld lévén, egynéhány kalászt leszakajtottam, a hogy láttam szép búzának lenni. Ott létében főnt nevezett strázsa mester, azt látván, hogy én azt cselekedtem, utánam esett nála lévő pálcával és igen rútul megvert, úgy annyira amíg kezében a pálcából darabot látott, el nem hagyta a verést rólam, úgyannyira össze tört, gondolván, hogy nálam lévén egy tarisznya hamu, amelyet eladni vittem, hogy mind búza lé-gyen benne, de nem lévén, amelyről bizonyságom vagyón, hogy több számú kalászt nem szakajtottam amint főnt megnevezett legyen; mely szerencsétlenségem miatt egész testemet hátamon és kezeim mind meg-hűltenek, annyi fájdalmat szenvedtem büntelen, hogy mostanában dol-gaimat is nem tehetem ezen dolog időben. Melyről folyamodok az Te-

kintetes Vármegyéhez, hogy ezen keserves szenvedéseim miatt kegyes
ítélettel lenni méltóztatnék.

Az Tekintetes Nemes Vármegyének szegény szolgálója

Tóda Milinkov hitves
társa

Arhiv Vojvodine, Torontalska županija, 1795/737.

Zenta, 1795. október 20.

Zentai céhek tagjai – Bács-Bodrog vármegyének

A zentai szabó, szücs és csizmadia céheknek tagjai panaszkodnak a vagyonukhoz és jövedelmükhöz képest aránytalanul magas adó miatt.

Tekintetes Nagyságos Vármegye, nekünk kegyes Uraink!

Mi alább íratlak szentai lakosok, szabó, csizmadia, szücs céhek, nagy alázatosan folyamodván kiterjeszteni kéntelenítettünk az Tekintetes Nagyságos Vármegye eleiben, hogy miképpen e mostani időnek mostoha környül állásában tsekély mesterségünknek semmi kelete, sem pedig folyamotoja nintsen, aminthogy nem is dolgoztatnak már most annyira vélünk, mint az elmúlt régi boldogabb időben, okozván mind ezeket a pénznek szük volta. Még is ellenben a reánk kimért nagy contributionalis portionak¹ megadásban, annyira terheltetünk, hogy már éppen nem is élhetünk mesterségünknek jövedelmetskéből, és majdtsak nem azokkal felhagyni is kéntelenítettünk. Ha tsak az Tekintetes Nagyságos Vármegye kegyesen nem könyörül rajtunk és jövedelmeinkhez képest szabott proportiót² nem tész közöttünk; azaz, ezen eréinken felyül réánk vetett nagy summákat meg nem kissebíti. Annak okáért instáljuk az Tekintetes Nemes Vármegyét, hogy ebbéli tetemes rövidségünknek igazságos valóságának eligazítására való nézve egy Magistratuális volta-képpen való Investigatiot³ rendelni méltóztassék, és ezt a rajtunk fekvő proportionális quantumot⁴ azokra vetni, akik nagyszámú marhákkal és

¹ állami adónak

² arányt

³ hivatalos nyomozást

⁴ arányos adót

más egyéb jóságokkal bírván, a földeknek zsírján, és legnagyobb hasznát veszik, nem pedig mi reánk, akik mesterségünk erejével alig 6 avagy 7 forint hasznotskára mehetünk fel, mégis 10 sőt 20 forint portiót fizetünk. Következendőképpen is, hogy ha itt az Tekintetes Nemes Vármegye nem könnyebbit rajtunk, remélyvén ugyan hogy ezzel az Tekintetes Nemes Vármegyét meg nem sértjük; a feljebbvaló instantiák⁵ előtt is esedezni kéntelenítettünk akik különben igazságot tévő, atyáskodó kegyelmességükbe magunkat örökös buzgósággal ajálván vagyunk, élünk és halunk

Az Tekintetes Nemes Vármegyének
ie 20^a octobris 1795.

alázatos hív szolgái és Czéhei
Szenta városában lakozó szabó, csizmadia
és szűts Czéhek.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1795, nr 1265.

⁵ hatóságok

Bács, 1797. október 12.

Lisztántova Máró – Bács megye alispánjának

Engedélyt kér a kegyetlenkedő férjétől való elválásra.

Tekintetes Ordinarius¹ Vice Ispány Úr, Kegyelmes Uram!

Fájdalommal kéntelenítetem jelenteni a Tekintetes Ord. V. Ispány úr előtt, mimódon ez előtt esztendővel férjemtől a halál által elválasztatván, egy másik, Mrekvó Pál nevezetűhez (kinek éppen semmije sem lévén, egész gazdaságotskát adván kezére) férjhez mentem. A ki megvetvén mind isteni, mind az emberi törvényeket, engemet minden elől fordulhatatlan okok nélkül kínoz, üt, ver, és kínozott, ütött, vert, amint sub A.² bizonyíttatik, annyira, hogy már több hetekig kéntelenítetem ágyban feküdni betegem, egész nyomorúságba, és respective³ nehéz nyavalyatörésbe estem, sőt több ütései által már a dologra és kenyerem keresésére is alkalmatlan lévén szinte koldulásra jutottam.

Minthogy pedig ő felőle már nem lehet várni azt hogy többé természetében megváltozzon és jó életet élni igyekezzen, úgy mint aki engemet mindennap az agyon ütéssel és a fejszével való megöléssel continuative⁴ fenyeget: amelyet csakugyan már egyszer Főtisztelendő Úrnál való jelenlétünkben rajtam talán el is követett volna, hanemha a Főtisztelendő Úr felfogván reája a pálcát, meg nem tartóztatta volna.

Évégre alázatosan instálok a Tekintetes Ord. V. Ispány Úr előtt a vé-

¹ rendszerinti

² A alatt

³ illetve

⁴ folytatólagosan

gett, hogy mindezt méltóztasson ő néki injungáltatni,⁵ hogy ő ezután nálam nélkül ellenni és lakni tartozzon, mind azt, hogy mindenféle jószágaimat, melyeket őneki bizonyos jó cél végett, mint következő gazdának általadtam, énnekem vissza adni, és minden végbe vinni igyekező gonosz feltételeiről s szándékairól lemondani köteleztessen. Melyről amidőn kegyes resolútiót⁶ várnék, maradtam, Bácsón, die 12^a Octobris 1797. Tekintetes Ord. V. Ispány Úr, kegyelmes Uramnak

legkisebb szolgálója
Liszánthova Máro,
glozsányi lakos.

*Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, Sedes Juiciaria 9.
okt. 1797, nr 123.*

⁵ terhére írni

⁶ döntést

Szabadka, 1798. január 9.

Hajagos Ferenc – Szabadka város úriszékéhez

Elégtételt kér ártatlan meghurcoltatásáért és az elszenvedett károkért.

Tekéntetes Uraság Széke!

Alább írt nagy alázatossággal ugyan azon Tekintetes Uraság Széke eleiben terjeszteni kintelenéttetem panaszomat, most folyó 1797dik esztendőben Gyüre József rám fogott 4 lovat, egy üszőt, hogy én el loptam, én azt feleltem ha el loptam világosítsa meg, adja fel Uraság eleiben, de én megvilágosítom, hogy ide való városi lakos Gábrity nevezetű gazda embernek az istállójából 27 darabbul álló juhát el lopták Szent Józsefnaptájban, Szent Antal nap után Gyüre József meg nyírta, nyérés után akadt Gábrity nevezetű gazda a tulajdon maga el lopott juhaira, azontúl egy kecskeméti gazda ember tulajdon el lopott lovára reáakatt Gyüre Józsefnél a melyett el is vett tüle. Ezen szókat a midón ki mondtam néki, feleséges fiamat katonának küldötte, magamat áristomba záratott, 12 pálcákat vágatott rajtam az igazmondásomért. A mi nagyobb még Bácsban vason akart küldeni. 15 esztendeje miúta Csantavéren lakom a Földes Uraságot igazán szolgálom, tsak egy csirke fiát aki tud mondja reám. Mivel ezen panaszom uraság székére vagyon a Tekintetes Földes Uraságtul hagyva, most alázatosan instálom a Tekintetes Uraság székét, méltóztasson meg vizsgálni ha érdemes voltam e azon 12 pálcákra a melyett nékem Gyüre József adatott, és feleséges

fiamat katonának elvinni, mely kegyes válaszát a midőn elvárom aláza-
tos szegény jobbágya maradok,
Maria Theresiopolis városában 1798 die 9, Januarii

Hajagos Ferencz
csantavéri lakos és jobbágy.

Istorijski arhiv Subotica, Vlastelinski sud Subotica, 39/1798.

Ómorovica, 1798. április 10.

Kunn István – Bács-Bodrog vármegyének

Kéri, hogy engedjék el évi adóját, miután villámcsapás következtében mindene elégett.

Tekéntetes Nemes Vármegye, Kegyes Urak!

Az múlt 1797. esztendőben július hava 13. napján ménkő ütésből esett tűz által házam teteje és színem elégvén, mind padlásomon, mind pedig színem alatt lévő jószágok is, rész szerént eleség, rész szerént pedig gazdasághoz tartozó eszközök elégtének. Úgy mint két szalonna, két hájj, bab, lencse, borsó, köles, zab, 15 bárány bőr és egyéb aprólékoságok. Harminc akóra való hordók, ekék, tengelyfák és vendég oldalak, kerekek s egyéb szerszámok mind elégtének. Mely megesett kárimat kétszáz forintokra felmenni könnyű calculussal¹ ítélnem. Melyre nézve alázatosan folyamodom tekintetes Nemes Vármegyéhez, méltóztasson ily nagy kárvallásomban kegyes segedelemmel lenni, hogy az Tekéntetes Nemes Vármegyére tartozó portióbéli² fizetésemet kegyesen relaxalni³ méltóztasson. Költ Ómoroviczán, die 10^a Apr. 1798. Tekéntetes Nemes Vármegyének

érdemetlen alázatos szolgálja
Kunn István Ómoroviczai colonus.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1798, nr 402.

¹ számítással

² adó

³ elengedni

Bogojevo, 1798. április 12.

Viszmege Zsuzsanna – Bács megye úriszékéhez

Kéri, hogy az úriszék ítéljen kártérítést egy német ember által elvett és tönkretett lováért.

Tekéntetes N. Uraság Széke, Kegyes Pátrónusaim!

En mintegy árva nagy alázattal Tekintetes Nemes Uraság Székéhez folamodom hogy a lovat, melyet Nasitzán vettem, és a Szent Iváni német magáénak fogván éntülem elvette, úgy remélem tudva vagyon a Tekintetes Uraknál. Mely iránt háromszor fáradtam Nasitzára bizonyos levélért, kit is elhoztam róla, hogy a lovat saját pénzben vettem; de a T. N. Vármegye nem elégedett meg avval, mivel az volt a beszéd, hogy a németnek több bizonyosága vagyon a ló felül, hogy az övé: hanem harmadszor hoztam levelet Pünkösdtáján, mellyel béelégedtek az Urak, és bár akkor a dolgom elvégződött volna, de szinte Szent Mihály nap után két hétre adatták a lovat kezemre. Melyet a Szent Iványi német annyira elrontotta, hogy nálam lábra nem állhatott, ha ennyihány napok után megdöglött, és elveszett tülem. Azért kérem méltóztassanak Tekintetes Urak sok fáradságomat költségemet meghallgatni: úgy mint első utomban fogadtam embert mellém, és egy lovat kocsiban, kilentz napig járván ide és oda mivel a rossz idő ott fogott meg, és minden napra a fogadott lótlul fizettem 45 xr. Az embernek pedig 24-t, azon kívül 18 forintokat abban a három útban kit elköltöttem. Negyedszer Eszékre voltam, ötödször Viceispány Úrnál voltam, 4.szer a Szent Iváni Szülő Úrnál voltam, 3-szor a N. Militicsen szolgabíró Úrnál voltam, 4.szer a Sztapári Szolgabíró úrnál voltam.

Ennyi fáradságomnak terhét nékem árvának, hogy ha Tekintetes Uraság Széke méltóztatna megkönnyebbíteni, mivel a T. Szülő Úr

megszóllétván a németet, hogy ha én elégséges bizonyosságlevelet hozok a lovamról, tartozik nékem minden fáradságomat s költségemet megfizetni. Német pedig felelvén, hogy ő attul semmit sem fél. Azér viszontan térdre esve könyörgök Tekéntetes N. Uraság Széke előtt, fordítsák kegyes szemeit reám árvára, és legyenek segedelmemre, hogy annyi fáradságomban költségemben, ló kárvallásban egészen el ne merüllek. Mell kegyességeit az Uraknak holtomig Úr Istent imádni fogom.

Tekéntetes Nemes Uraság Székének

Érdemetlen szolgálója
Viszmeg Zuzanna özv.
Bogolai lakós.

Kelt Bogojeván die 12. Apr. 1798.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1798, nr 1228.

Kishegyes, 1800. április 20.

Sallós Kata – a Magyar Királyi Helytartótanácsnak

Fianak katonaságtól való elbocsájtását és adófizetés alóli felmentését kéri.

Felsőleges Magyar Helytartó Tanács nékem kegyelmes Uraim!

Mélyen leborulva elkeseredett szívvel folyamodván a F. Magyar helytartótanács kegyelmes színe eleibe alázatosan jelentem: hogy szegény férjem már 11 esztendeje mióta nagy nyavalyába, azaz s. v. a sülybe kínlődik és nyomorog. Két fiaim lévén az Helsing elöljárói meg nem elégedvén azzal, hogy az egyik Fiamat elfogták katonának, hanem most 3 esztendeje a másik fiamat is, kiben volt minden reménségünk, hogy mestersége után öregségünkre és nyomorúságunkba az lesz segedelmünk és gyámolunk. Minek előtte mesterségét már-már kitanulta volna katonának elfogták, kik is mind a ketten ha élnek mai napig is katonák; mint hogy a múlt 1794. 95. és 97. esztendőkhöz igen nagy szükség uralkodott, az Uraságtul felvettünk 2 véka búzát, hat véka tavaszi életet, melynek árába bevittem vala az helsing házába 6 Rforintokat, de a Bírák nem az életnek árába hanem Portióba¹ fogták el mind egy xrig,² jó lehet se házunk se földet nem bírunk, mégis esztendőnkint kölletik fizetnünk árendát 34 garast, Portiót 2 forintot 15 krajcárt. Azért alázattal esedezem a T. Magyar Helytartó Tanács kegyelmes színe előtt, méltóztasson két fiaimtul való megfosztásomat szokott atyai kegyelmességgel tekinteni, és ha csak a kisebbik fiamat is kibocsájtani, vagy a súlyos portio fizetésnek terhe alól feloldani, és azon befizetett 6 forintokat az

¹ adóban

² krajcárig

élet árába vétetni. Mely irgalmas végzését alázatosan elvárnám, magamat kegyelmességébe ajánlván vagyok és maradok a Felséges Magyar Helytartó Tanácsnak, nékem kegyelmes Uraimnak
Kiss Hegyes die 20^a Apr. 1800.

legkisebb szegény szolgálója
Sallós Kata

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija 1800, nr 10623.

Topolya, 1800. július 28.

Topolyai jobbágyok – gróf Keglevics uradalmi kormányzónak

Csatornaásási bérük kifizetését kérik.

Méltóságos gróf, nekünk kegyes és kegyelmes urunk!

Nemcsak szóval kimondani lehetetlenség, de tollal is lerajzolni felette terhes, micsoda haszontalan hajtogatásokat kelletik nekünk szegény topolyai jobbágyoknak szenvedni, és minden fáradsági jutalom nélkül ingyen munkálkodni! Ím e következőkből bőven ki fog tetszeni. Tudni illik:

1. Már most negyedik esztendeje, mióta a Kanális, vagy úgy nevezett Bege ásásra személyválogatás nélkül erőszakosan hajtogattatunk, holott magunk kenyerét s eleségét kemény munkálkodás közben, noha sokan elvesztegettük, mégis egyéb jutalmat nem kaptunk, hanem amit egynéhány garasokban (amidőn megszorultunk) élelmünk pótlására igen csekélységben kiadtak, amint következik, úgy mint:

negyedik esztendeje lészen, hogy legelsőbben, mi, huszonketten, egy 180 forintos figurának kiásására az említett kanálisra (vagy Begére) elhajtattunk, mely súlyos munkát 15 napok alatt, éjjel és nappal dolgozván, mint hogy mindnyájan a nagy fáradság végett eltikkadtunk, legálább hogy házunkat és gyermekeinket megláthassuk, hazajöttünk; mely hazajövetelünkre publikáltatott¹ a templom előtt, hogy ha vissza nem megyünk, tehát annyi fáradságunkra egy fillért sem kapunk; mi tehát tizenhármán, vévén magunknak eleséget, újólág visszamentünk, és ismét újólág éjjel-nappal dolgozván, a magunk figuráját, ami reánk

¹ kihirdettetett

tizenhármunkra esett, egészen kiástuk, melyért jött volna reánk 106 forint 21 krajcár, mégis mi, némelyünk egy tallérnál, vagy 2 forintnál többet nem kaptunk, a többi odaveszett.

Panaszolkodtunk ugyan mi erről az Garay József ispán urunk előtt elégszer, de ez csak biztatással tartott bennünket, mint a katona a lovát. Írást kaptunk a komiszáriusunktól Szentáról, és által adtuk a falu házánál a nótáriusunknak,² de ez bennünket, munka bérünk helyett, kiteremtézt.

2. Voltak, több ízben is már közlünk említett Begére azóta, egy-egy hétig, mely egy héti fáradságukért hol 15, hol 24 krajcár fizetésünkkel be kellett érni, mivel nem volt kinek panaszolkodnunk.

3. Az első alkalmatossággal történt az is, hogy egy bizonyos rác ember egy kocsi barackot árulni hozott közinkbe, tehát hogy keveset adott egy krajcáron, nevezet szerint Kurucz András, Marha Gyurka és Szaboltsky Palkó, Serfőző István instansnak³ akkori bérese, pajkosságból a kocsit barackostól együtt felfordították. Melyet midőn a szegény káros rác ember fel akart volna szedni, reá ment idevaló pajkos legény, mostani kisbíró Tőke Máté pajkos negédességből széjjel rugdosta, úgy hogy a szegény rác ember fel nem szedhette; mégis ezért mostan nemrégiben, mint egy június hónapnak utolsó napjaiban a legelső instáns, Czékus Imrén, a bírák 4 forintokat meghúztak.

Mindezekre nézve mély alázatossággal esedezünk Méltóságod kegyes színe előtt, méltóztasson panaszos ügyünket kegyelmesen szívére venni, és minket érdemlett bérünkre kifizettetni, avagy pedig amint a Nemes Vármegyének kegyes rendelése tartja, ezen munkáinkat az adónkba bevétetni. Ami pedig a szegény barackos rácnak kárát illeti, a kártételt egyedül azokra, akik okozták, reájok háríttatni, és a bírák által Czékus Imrének elfogott 4 forint pénzt kegyelmesen vissza adatni.

² jegyzőnknek

³ kérelmezőnek

Mely kegyességéért holtig leszünk és megmaradunk Méltóságodnak
Topolyán, die engedelmes főhajtó szolgálói s jobbágyai,
28. julii 1800. nevezet szerint, topolyai lakosok, kik a

munkát elvégeztük:

Czékus Imre, Soltis Pál, Illés István,
Ambrus Mihály, Serfőző József, Serfőző
Jakab, Skutera András, Szegi György,
Szegi István, Major Márton, Balás Ferenc,
Öreg Juhász György, Róza Mátyás.

NB. Akik pedig a munkát el nem végezték, nevezet szerint ezek voltak:
Kurucz András, Keczei István, Kiss János, Kiss György, Szegi János,
Lakatos János, Balis András, Kis Károly, Csábrádi János.

*Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, GK 26. I 1801, nr
291.*

*Kupuszina, 1800. szeptember 7.**Kupuszina lakói – Bács megyének**Panaszt emelnek a zombori piacon szedett gyakori illetékekre.*

Tekintetes Nemes Bács vármegyének tekintetes úri Státusa,¹ nekünk kegyes urunk és pátrónánk!

Alább megírt királyi és kamerális helység Kupuszina előljárói nagy alázatossággal folyamodnak a tekintetes úri Státushoz, a szabad királyi Zombor városának piaci árendátorai iránt, akik a szegény helységünknek jobbágyságot mérhetetlenül taksálják; el nem mulasztjuk kivilágosítani panaszainkat, mert

1. A kocsiktól, akár az legyen két lóval, akár egy lóval, legyen az terhes, legyen bár csak egy zsák, amelyben egy pozsonyi mérőre való gabona legyen, mégis ettől úgy mint attól, aki egész teherrel vagyon, az petákot² megveszik rajta; amelyet bizonyítnak helységünk lakosai Mach(?) Márton, aki egy marha bőrt elvitt a cserző vargához eladni, hogy a piacon meg nem állott véle, egy petákot helypénzt, másik petákot bírságul vették meg. Nem különben Maros Mihály, aki is hasonlóképen egy marha bőrt a cserző vargának vitt, nem eladni, hanem maga számára kicsereztetni, a petákot megvették rajta, eleget mentegette magát, de mentségét szélnek eresztették. Nemkülönb

2. Helységünknek nótáriusa³ és kocsmárosa eladván ölfákat zombori

¹ rendje

² öt krajcárt

³ jegyzője

purger⁴ uraknak, avval a conditióval,⁵ hogy vitessék a vevőnek udvarába. Mely is történt, midőn behordták volna minden öltől megvették a petákokat, holott fent nevezett eladók nem vitték a piacra árulni, hanem medio contractus,⁶ a vevőnek foglalójára innen háztól üstöndent a házhoz vitték. Melyekről bizonyoságot ad nótárius urunk és a helység kocsmárosának pénzen fogadott fuvaros embere, Sota Pál. Ugyan még

3. Vásár alkalmatosságával ha mindjárt üresen mégyen is a koci azon okból, hogy holmit megvásároljon, eszközöket, melyeket az ember maga haza nem vihet, szükség képen kocsival kölletik néki bemenni, a petákat megveszik rajta. Ezt pedig minden környül helyheztetett helységek megbizonyíthatják.

4. Ugyanazon vásári alkalmatossággal, akár lovat vezet, akár barmot hajt, minden darab marhától avagy lótól egy petákat letenni kényszerítetik. Amelynek megvizsgálására és meghatároztatására a tekintetes úri Státust nagy alázatossággal instáljuk. Hogy ha fölséges királyi és császári birodalomtól vagyon ezen szabadság adva szabad királyi városoknak, azon terhet kényszerítetünk szenvedni; ha pedig talán csak az árendátor uraknak vakmerőségétől viseltetik, ezen igát és adót amennyire lehet megkissebbítetni, meghatároztatni nagy alázatossággal instálván, kegyes szárnyai és lábai alá borulván, kegyes gráciájukban⁷ magunkat ajánljuk tekintetes úri Státusoknak

alázatos szolgálai

Kupuszina, die 7. sept. 1800.

Forgács János bíró és esküttek,

Kir. kamarális Kupuszina helység előljárói
és lakói.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1800, spisi bez signature

⁴ polgár

⁵ feltétellel

⁶ szerződéses alapon

⁷ kegyelmébe

Bogojevo, 1801. február 6.

Negyed telkes jobbágyok – Úriszékhez

Panaszt emelnek a törvénytelen robot és fuvarterhek miatt.

Tekintetes Uraság Széke, nekünk kegyes patronus Uraink!

Mély alázattal folyamodunk mi bogojevai egyfertályos jobbágyok a végett, hogy tudnia illik ámbár minémű terhe légyen is a helységnek, úgy mint a forspontozás és ordinánc állás,¹ mindenkor úgy hajtatunk valamint a kétfertályos jobbágy. Mely iránt ugyan nemzetes Holics Tamás tisztartó urunk oly rendelést tett köztünk, hogy azon proporciót² bíránk megtartsa, amely proportiót az Urbárium hoz magával: tudniaillik a többel bíró jobbágy több robottal terheltetik meg, a kevessebbel bíró pedig kevesebb robottal tartozik elé állani; mivel a nélkül is akár minő nemű osztás magát elé adja, mi egy fertályos gazdák csak egy fertályra osztatunk ki, ellenben pedig a két fertályos két annyi just³ vészen magának. Ezen megösmért igazság ellen senki nem egyéb mint Szénásy György és Szabó János hogy ellent állottak. Mely végett alázattal esedezünk a Tekintetes Uraság székénél, hogy bennünket méltóztasson ebben a dologban elrendelni, különben ily hatalmas tár-

¹ fuvar és előfogat-állítás

² arányt

³ jogot

saink végett pusztulásra jutunk. S vagyunk tekintetes Uraság Székének

Kelt Bogojeván, Bójt elő havának 6. napján 1801.

alázatos jobbágyi
Veres Mihály, Sótunyi (?) Imre, Szúcs Ferenc és
mindnyájan az egy fertályos bogojevai lakosok.

*Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, Spahijski sud
Apatin, 32/1802.*

Monostorszeg, 1801. február 10.

Forgity Gerga – Úriszékhez

Panaszt emel a községi bíróra, aki őt pálcájával súlyosan megsebesítette.

Fölséges Kamara, igaz ítélő széken lévő kegyes urak, nekem mindenkor szószólóim és patronusaim!

Nagy alázatossággal kénytelenítetem folyamodni ezen kegyes törvényre terjeszteni az megesett dolgaimat, s instálom kegyesen meghallgatni méltóztassék.

Ennek előtte nyolc esztendővel monostorszegi lakos ugyan Burgity Antal bíróságában kényszerítettem a helységtől a látóságra,¹ amely hivatalban híven el is járván, kötelességemnek eleget is tettem. Elsőben hoztam 30 zálogot az árendás rétből, minden zálog 1 Forint, abból adott nekem 40 krajcárt. Másodszor 70 ökröket a kárból behajtottam egy petájkával, abból adott nekem 45 krajcárt, amelyet akkorbéli mezópásztor megbizonyít, Gyuka Gladity és Martin Jaksity. Harmadszor 6 ürüt a mezei kárból bevittem, azokkal is a maga szükségét tette. Negyedszer 15 darab bitang jószágot kezébe adván, azon bitangokért nekem adott 4 forintokat. Hogy pedig igazságosan engem soha a fáradságomért ki nem elégített, összeszólalkodván a bíróval, Burgity Antallal, szóról szóra amint akkor megígérte, be is teljesítette a kegyetlen szándékát. A mostani lakodalom alkalmatosságával az utcán nekem jöven háromszor válban, kétszer hasban, utoljára s. v. a szemérem testet a pálcájával úgy össze dőfölte, hogy ha ezen Jérkó Periskity, Laza Vinkov és Iván Periskity nem tettek volna, valóban halálomra igyeke-

¹ mezei csószsége

zett, és úgy 8 napokig a betegségemből magam lábaimon meg nem mozdulhattam; amely kint míg élek, mindig fogom érezni. Azonért esedezek hogy nékem megesett gyámoltalannak kegyes rendelést tenni az én szenvedésemért méltóztassék.

A Tekintetes Uraknak

szegény nyomorult szolgája
Forgity Gergő Monostorszegen.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, Dominalni sud Apatin, 3. II 1801.

Újverbász, 1801. szeptember 19.

Schneider János – Bács megyének

Kéri, hogy válasszák el gyógyíthatatlan feleségétől, és engedélyezzék újabb házasság kötését.

Tekéntetes Nemes Bács Vármegye, kegyes drága jó Uraim és Patronusaim!

Járásbeli Chirurgus¹ Mischel Úrnak mái napon tett relatioja² szerint, feleségemet Schneider Sarlottát másodmagával és a Bábával újonnan meg vizsgálták, és mostan is szinte úgy mint először incurabilisnek³ találták.

Mivel pedig asszonyi segítség nélkül gazdaságomat nem folytathatom, sőt utoljára a nélkül egész koldusságra kelletik jutnom: erre nézve esedezem ismét nagy alázatossággal, hogy méltóztatna Tekintetes Nemes Vármegye engemet nyomorult feleségemtől úgy feloldozni, hogy ismét más feleséget vehessek, melyet feleségem maga is kíván.

Én mindenkor obligállom⁴ magamat, nyomorult feleségemet holtig hajlékomban eltartani. Jó reménység alatt elvárván T. N. Vmegyének

¹ seborvos

² jelentése

³ gyógyíthatatlannak

⁴ kötelezem

kegyes resolutioját,⁵ vagyok az Tekintetes Nemes Bács Vármegyének,
kegyes drága jó Uraim s Patronusimnak
Költ Új Verbászon die 19. Septembris 1801.

alázatos szegény szolgája
Schneider János, Új Verbászi lakos.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1801, nr 1544.

⁵ döntését

Plávna, 1802. november 23.

Varga Julianna – Bács megyének

Panaszt emel a plávnai jegyző családjának asszonytagjaira illetlen magatartásuk miatt.

Tekintetes Nemes Bács vármegye, nékem kegyes pártfogó Uraim!

Mély alázatossággal lábaihoz borulván nagy esedezéssel folyamodok a feljebb tisztelt Tekintetes Nemes vármegyéhez, egyszersmind kegyes pártfogó uraimhoz a végett: hogy minémű gyalázatot szenvedtem minden legkisebb ok nélkül a plávnai helység nótáriusa¹ feleségének hajadon leányzó testvérétől, úgy maga nótáriusnétól és édesanyjától is, mely ilyenképpen következik.

Elsőben történt e f. esztendőben 28. októbernek napján, hogy én a nótárius kvártély házához közel lévő kised kertecskéből délelőtti időben kimenvén haza indultam, a fönt említett leányzó kvártély háza nagy kapunál állott és illetlen nagyfent szóval becstelen szavakkal traktálván engemet, én arra ötet távolról lévén tőle, megfenyegettem légyen. Ezek után a jó leányzó megfordítva magát s. v.² alfelét kézzel veregetve így szólván: ezt félek tőled, nézd csak, ezt félek! Noha én nékie soha semmi rossz akarattal nem voltam, és nem is vétettem, és ő nékem ily becstelenséget tevett népek láttára. Én hazamenvén, magamban azt gondoltam, hogy vagy megpálinkázta magát, vagy hogy bortól megrészegetett, mivel hogy sógora nótárius bormérő kocsmáros is: békességes türéssel elszenvedtem légyen.

Másnapra kelvén, azt tettem megbúsult szívemben, hogy én magam

¹ jegyzője

² sit venia = bocsánat!

személyem szerint házukhoz el fogok menni, és az öregebbiekből szép kérésim után fogok kérdéseket tenni: hogy ki által volt adva a leányszónak oly nagy szabadság, engemet minden ok nélkül utca hallatára mint egy becestelen asszonyt ily nagyon megbecsteleníteni; gondolván magamban ily annyira, hogy ha csak volt szükségben a mitől lehetett kérésükre lévüket segítettem, egyik ellen sohasem vétettem. Ezen feltétlem szándékimra dabbanik(?) leányszó kvártélyi szobámban költsön éntőlem felvett egy tál lisztet nagy haraggal asztalomra taszítja így szólja: ne, ihol van a te panaszos liszted! Erre megszólítván többször említett leányszót: Nani, kinek beszélsz így? Te az én lányom lehetnél, mit vétettem én te néked, másképpen szóljál, kitől tanultál ily becsületet? Erre a jó leányszó szemben velem állott szobámban, így szólván: Nos, ki vagy te? Mi vagy te? Én másképpen nem is becsüllek meg, és veregetem is alfeletem mindenkor tenéked. Én szavaira mellé közelebb állok, hajamba kap, és másik kezével pofon akar ütni. Megragadtam, ezekre védelmezésemre feje tetején haját, alám nagy ládámra fordítottam, tartván tartottam, ily kérdéseket tévén tőle: No, Nani, hogy merészesz te az én házamban hajamba kapni és engemet minden legkisebb okom nélkül ily rútul megbecsteleníteni, fogsz-e még alfeledet verni! A jó leányszó mindhalálig vallást tevett: mindenütt, ahol látlak, cselekszem, nos, ki vagy te? Mi vagy te? Más becsületet nem is érdemlesz! Ezen rossz szavaira föleresztettem, így szólván nékie: szóljad most, hogy ki vagyok, mi vagyok én? Csúnya feleleti után egyszer kezemmel pofon ütöttem, s így mondtam nékie: ha öregid jók lennének, te is jó volnál! Ezzel haza bocsájtottam a rossz leányszót. Ezen meglelt történetre tüsténg a nénje, nótáriusné, nagy dühes haraggal reám ütött, mint egy orosz lány béjött hozzám a szobámba, az asztalomhoz ugrik, üti, veri, öklözi az asztalommat, oly annyira, hogy azon nékiek kölcsön adatott vissza hozott liszt mind széjjel terült. Így szólván: hogy merted megverni öcsémet? Arra én nékie szép kéremlő szózatomat adván, hogy csak csendes hallgatással légyen, még megmagyarázom nékie, miért vertem meg az öccsét. Hát ő erre elkáromlotta magát nagyon, énnekem ugrik s így szólott: Hallgass, mert úgy leütöm a fejedet, hogy mindjárt kétségben esöl: te kurva, szajha, bestia, add meg a forintomat, mert a midet megkapom, most mindjárt elviszem. Holott én soha életemben egyetlen egy fillérrel sem voltam adós nékie: mindeneket békével elszenvedtem. Ellenben neki fordul egyetlen egy leánykámra, tizedik esztendőre

járóra, isszonyú istentelen káromkodási után, azt is megkurvázta, szajházta, bestiázta, így szólván: hogy ha valahol én megragadlak avagy öcsém, mindaddig leszel verve, még csak a lélek fog csöngeni benned. Mely nagy becstelenség ez, ahol soha legkisebb sem szenvedett az én szegény familiámból, én nékem azt kellett szenvednem. És ezen történt becstelen lármára másik szobából házi gazdasszonya leányával együtt kijött, és előttök is rácul konyhában csúfolta, kurvázta és az öccsének előttem velem tett böcstelenségét nagy dicső jó tételyben hagyta légyen s haza ment a nótáriusné.

Harmadik napon elmentem kisdud kertemben délutáni időben kisleánykámmal belül szándékos dolgaimat lehajulva követvén, hol veszi ott veszi magát kívülről a leányzó s így szólt nagy fent szóval: no, ti drótos kurvák én itt vagyok! Te vén boszorka, s mutatja s. v. alfelét és szóla: ne nézd ide, veregeti, ezt félek tőled, ne ezt! Ahol én legkisebb feleletemet nem adván nékie, békével bocsájtottam, avval el is ment haza felé.

Mi főbb, és legnagyobb rajtam esendő gyalázatomnak esetemet kintenni a Tekintetes nemes vármegeye előtt.

Negyedik napon, az új hold vasárnap napján templomban bementem isteni szolgálatra második harangszó után és bent lévén a nótáriusnének anyja, ott Isten házában az öreg asszony, még kevés nép akkor gyűlése előtt, viszontag becstelen szavakkal magyar hazánk nyelvével traktálta, én pedig megpirulván egyetlen szót sem szólottam nékie, székre helyeztettem magamat s csendesen maradtam. Mit nem cselekedett a vénasszony? A nagy sokaság népek láttára Isten házában úgy a szent Szakramentom kitétel jelen létekor utolsó áldása végeztekor! Ahol ezen cselekedet még a régi pogányoknál sem hallódott, amint hátulról második széken ült a banya, megfogta hátul hajamat fejketőmmel együtt lerántotta a sok népek láttára, és elbámulatos botránkozásukra. En ezen véletlen történetére hamar megfogtam fejketőmet, visszatekintvén, hogy mi lehet s ki lehet az. Hát a vénasszony öklözi a két kezét fent szóval szólla: teremtette, miért verted meg a leányomat!? Én ezen rajtam tett isszonyú szégyen miatt könnyes szemeimmel a templomból kimentem, plébános úrnak ezen kitett pogány történetet elmondtam, ahol ő is fölöttébb nagyon csodálkozott és álmétkodott a vénasszony szégyentelen szent helyen tévő cselekedetein. Óh, de sok szégyen és meghurcoltatást s szörnyű gyalázatokat szenvedtem már többször említett személyektől!

Itt kitett nagy okokra nézve mélységes alázatossággal folyamodok a Tekintetes Nemes vármegyéhez lábaihoz leborulván panaszaim meghallgatásáért és kegyes atyai ítéletéért a tekintetes nemes vármegyének Költ Plávnán, 23. november 1802.

alázatos szolgáló leánya
Varga Julianna plávnai iskolamesternek hitvese.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, PK 15. II 1802, nr 196.

*Topolya, 1804**Szegi Julianna és Panna – Bács megyének**Panaszt emelnek fivéreikre, mert kisemmizték őket az atyai örökségből.*

Tekintetes Nemes Vármegye, nagytekintetű urak, nekünk nyomorultaknak kegyelmes Pártfogóink!

Alább íródtak nagy leborulással és alázatossággal Tekintetes Nemes vármegye lábaihoz borulunk ezen méltatlan könyörgő levelünket, melynek alázatos könyörgése ez.

19 esztendeje hogy meghalálozván az édesatyánk, úgy mint Szögi Lőrinc topolai lakos, annak halála után maradt jószág, amint következik:

1. 800 birgége,
2. 16. s. v.¹ ökör,
3. 7 kocsis lova,
4. 3 ménes ló,
5. 25 darab heverő marha,
6. 30 s. v. sertés,
7. 50 fos.² szőlő,
8. 190 Frt. készpénz.

Hasonlóképpen az édesanyánk hogy meghalálozott 6 esztendeje, mely után hasonlóképpen maradt 200 birge. Mi pedig árvák maradtunk négyen, úgy mint: legnagyobbik Szegi János, Szegi István, Szegi Julianna, Szegi Panna. Ez a fönt említett jószág mindeddig a Szegi János-

¹ sit venia = engedelemmel legyen mondva

² fossor = kapa

nak és Szegi Istvánnak maradt, amelyből asszony nemnek, a hugaiknak, semmi sem adódott. Amely jószágból atyafiságos szeretettel valami részecskét kívántunk tőlük, de nem hogy részt adtak volna, hanem inkább előbb öcsémet Pannát, azután meg engem Juliannát nagyobbik bátyánk Szegi János oly rútul összevert, hogy pogány sem tett volna rabjával úgy. Nagyobb bizonyágnak okáért felesége ropkámat (!), amelyen szegény és nyomorult özvegy árva mindennapi kenyeremet keresni szoktam magamnak, elvette tőlem. Ezen a főnt említett jószágnak Szegi János volt elosztója. Sem falusi bírót, sem esküttet nem hit, hanem magok között ketten elosztották. Nékünk pedig nyomorultaknak semmi részt sem adott, mintha nem is lettünk volna egy testvérek velük, kizártak mindenekből. Erre való nézve Szegi Pál és Huber Sebestyén bizonyságok lesznek mindenben.

Nagy alázatossággal T. Nemes vármegyének lábaihoz borulunk ezen méltatlan kérésünkkel, hogy minket ezen nyomorúságunkban segítségül méltóztatna lenni, és előbb említett jószágból valami részecskét rendelni. Mely hozzánk mutatott kegyes gráciáját³ T. N. vármegyének halálunk órájáig a mindenható Úr Istent mindennapi könyörgésünkkel imádni fogjuk, T. Nemes vármegyének

legméltatlanabb és alázatosul szolgálói

Julianna Szegi topolai,

Panna Szegi bajsai, Rencz Antalnak hitvese.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, Kongregacioni spisi 1304/1804.

³ jóindulatát

Szécsány, 1806. június 7.

Szécsányiak – Úriszéknek

Bejelentik, hogy ezentúl nem hajlandók a községet árendálót szolgálni.

Tekintetes Úri Szék!

Mai naptul fogvást végsőképpen Árendás úrnak szolgálatjában magunkat indíttani nem hagyjuk. Hogy ha Árendás úrnak cselédjei miniket hajtani fognak, mink csoportosan egy általában magunkat se verni, se hajtani nem engedjük, hanem földes Uraság számára szolgálatjára készek vagyunk. Azért folyamodunk alázatosan tekintetes Úri Székhez megtekintvén ezen Instanciát¹ minemű közjót kegyesen cselekedni méltóztasson, és minemű kegyes választ kinyilatkoztatni, mert az Árendás úrnak gabonája veszendőben és az vetett jószága lészen veszendőben. Tovább ajánlottak vagyunk Tekintetes Úri Széknek

Sigl. Szécsány, 7. Junii 1806.

alázatos Szécsány község.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Tamiška županija, 1806, nr 661.

¹ kérvényt

Bezdán, 1806. július 8.

Bezdán előljárói – Bács megyének

*Panaszt emelnek a kocsmák bérlőjére a hitvány italok kimérése és a kocsmái muzsikál-
tatás hiánya miatt.*

Tekintetes Nemes Vármegye!

Közönséges, de igaz panasz az nálunk, hogy mióta a bátaszéki uraságnak árendája kitelt, és a kocsmákat Grabarits úr árendálta ki, soha jó bort nem ihatni Bezdánban. Ezt nehezteli a lakos, erről panaszolkodik az utazó, ezért káromkodik a katona, kinek éppen nem akar a fejébe fénni, hogy azt valaki megengedhesse, hogy ilyen ital mérődjön, még kevésbé, hogy 14 krajcáron mérődjön, holott mindjárt túl a Dunán fele áron a lelkét itta a bornak.

Ez a panasz tűrhetőbb volt addig, míg a helység korcsmáiban is folyt a bor, – nem azért, mintha a tisztelt árendátor úr akkor vetélkedésből jobb italt méretett volna – mert az úr ilyes dologban ugyan senkivel sem truccol; hanem azért, mert szerencsés volt oly kocsmárosokat tartani, akik elég szemtelenek voltak a náluk ebédelő külföldi uraságok számára sub incognito¹ a helység kocsmájából hozatni s azzal udvarolni; mióta pedig a helység kocsmáiban való méretésnek ideje kitelt, valamint hogy az egész álló esztendőben soha nem volt, úgy halál ellen való orvosságnak sem találhatna az ember a már többször említett árendátor úr kocsmáiban tavalyi vagy több esztendő s bort, hanem ilyent, mint amilyent mustrául² alázatosan bemutatunk, és amely, vala-

¹ titokban

² mintaként

mint hogy reá nézve is s. v.³ moslék, – úgy bátorodik róla helybeli orvos⁴ Oravetz úr gyanakodni, hogy a nálunk uralkodó betegségnek aligha ennek itala nem az oka. – Mit kellessen ítélni a pálinkáról? – a mutatóban behozott edényben levő mutassa meg.

Tisztelt nemes vármegye! Ezen előadásból kitetszik az, hogy Grabarits úr jó darab ideig nem érdem szerint vette a jó bortartás dicséretét, mely gyalázatos reá szedetésért mindazonáltal a helység kocsmáinak árendátora azt a megjutalmazást kapta, hogy neki a kocsmáiban muzsikát tartani nem szabad volt, holott más helyeken mindenütt szeltében muzsikálnak.

Ugyan azért mélységes alázattal folyamodunk a Tekintetes Nemes Vármegyéhez, méltóztasson megvizsgáltatni és megítélni, ha vajjon a mi panaszunk, mely szerint Grabarits úr rossz bortartó árendátornak állítjuk lenni, méltó panasz-e? És ha az oly eszközt találni fel, hogy azáltal a tisztelt árendátor úr jobb italokat méressen, egyszersmind pedig minket a felől instruálni,⁵ ha vajon mikor más helyeken szabad, Bezdánban szabad-e vagy nem muzsikát tartani a helység kocsmáiban?

Ezért, midőn ismét alázatosan esedeznénk, mindvégig állandóul maradunk legkisebb szolgálai a nemes vármegyének

Bíró és esküdtek R. Caalis⁶
Bezdán mezővárosban a község nevében

Bezdánban, júliusnak 8-án 1806. eszt.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, Kong. spisi 1259/1806.

³ sit venia = bocsárat

⁴ orvos

⁵ tájékoztatni

⁶ Regio Cameralis = királyi kamarai

Hely nélkül, 1806. szeptember 9.

Szőkevény katona-betyárok – az Illir regiment óbesterének Amnesztiáért könyörögnek, ha nem, bosszúállással fenyegetőznek.

Méltóságos Óbester Úr!

Nagy alázatossággal esedezem Nagyságodnak; eddig más hibás embereknek is Felsége kegyelmet nyújtott. Mink most Isten után Nagyságodnak és a Nagyságos Regimentnek esedezünk, nekünk is Ófelségétől kegyelmet eszközölni méltóztassanak, eddig való cselekedetünkért nekünk megengedjenek. Ha pedig kegyelmet nekünk nem adnak, ez után amit fogunk tselekedni, a mi lelkünk számot Isten előtt ne adjon, hanem a nagyságtok lelkei számadjon. Mert ha kegyelmet nekünk fognak adni, mink ezután nem fogunk bűnt tselekedni, de ha kegyelmet nem adnak mink ez után akár mi rosszat fogunk tselekedni, mind az Nagyságtok lelkei fognak számadolni Isten előtt. Eddig tettünk rosszat is nemigen, de ez után ha gráciát¹ nem nyerünk, mint a kétségben esett emberek, több és nagyobb gonoszságokat fogunk tselekedni, és így ezen tudósításunk után, ha meg nem kegyelmeznek, mind Nagyságtok lelkei fognak számadolni Isten előtt. De ha megkegyelmeznek, kik ezen Regementhez tartoznak, az kik az Vármegyéhez tartoznak, egész engedelemmel leszünk, híven fogunk szolgálni, minden renden lévő Tiszt

¹ kegyelmet

Uraknak parantsolatját fogjuk teljesíteni. Továbbá örökös tisztelettel
lévén, maradunk Nagyságodnak alázatos szolgálói,

Tódor Bonya, Stefán Stefenyeszku, Gyorgye Bonya,
Mertyin Dsuzmaszken, Filip Todor, Dregity Muntyan,
Petar Vaszilije, Petru Miklosa.

*Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Tamiška županija, Kongr. spisi bez
signature, 1806. sept. 9.*

Topolya, 1806. december 1.

Tótt Jakab – Bács megye alispánjának

Segítségét kéri ellopott marháinak kézre kerítéséhez.

Nagyságos Úr, Vice Ispán Uram! Nékem nagyérdemű kegyes pátrónusom!

Én alább íratott legmélyebb alázattal esedezem Nagyságodnak színe előtt, méltóztasson Nagyságod engem szegény kárvallott embert kegyes szemmel tekinteni, egyszersmind segedelmét a nagy kárvallásaimban kegyesen nyújtani.

Ebben a folyó esztendőben május hónapnak 12. napján a szűrös kertemben lévő istállómnak egyik sarkát felbontották a rossz emberek écsakának idejiben, ajtómnak sarkait, pléhét, leszakajtották, három fejős teheneimet és három borjaimat ellopták; mely teheneim között ketteje hasasak valának. Reggel szokásom szerint a kertembe megyek, akkor látván minden marháimtól megfosztva legyek. Amint ezután ide-oda kerestük a marhának csapását, merre hajtották volna, a városunknak egyik utcájában találván borjaimat, de a teheneim és egy új hosszú szűröm mai napig odá vagyon, noha eleget kerestem, mindazonáltal semmit sem találtam. Hanem, egy bizonyos Sulányi István veprováci lakosra, aki ennek előtte Topolyán lakott, nagy gyanúságom volt, mivel akkoridőben nálunk fentergett. De mindazonáltal nem mertem reá fogni, mivel semmi bizonyosságom nem volt. Nem is panaszkodtam én senkinek, hogy nékem valami gyanúm volna erre az emberre. Hanem most elmúlt Szent Mihály napján (szept. 29.) nálunk Topolyán vásár esett és akkor egy kocsmába elmentem, ahol megnevezett Sulányit ottan borozni találom. Noha én hozzája egy szót sem szólottam, odajön hozzám, s

azt mondotta: „Bátyó, kend én reám nagyon haragszik!” Erre én ezt feleltem nékie: „Bizony, öcsém, engem cselédeimmal együtt megöltél, mert akit fiatalságomtól szereztem, azt egyszeren tőlem elvetted!” Ismét azt feleli: „Bátyó, ne haragudjék kend én reám, mert én kend marháját ki nem eregettem!”. Arra azt mondtam nékie, ha ki nem eregetted, de elhajtottad! És így valami három vagy négyszer is mondtam nékie, de egyet sem szólott. Hanem utoljára azt mondotta: „Bátyó, a kend marháját, oly, kettőnél vagy háromnál is nagyobb gazda kendnél, eregette ki a kend marháit! Hanem a kend marháinak ki kell kerülni, annak nem lehet elveszni, csak még várokozzon egy kis ideig, kendé meg lesz!” Én tehát még eddig várokoztam, hogy ő majd valami hírért hozza a jószágomnak. De az útatól fogva semmi hírért nem hallottam, egyéb most, hogy Zomborba a Nemes Vármegye házánál volna árestomba. Én pedig kénytelenítve látom magamat a sok cselédjeim között egy lovamat eladni és azon egy tehenet venni.

Kérem tehát nagy alázatossággal, a nagy Istenre, Nagyságodat összehozott kezekkel, méltóztasson ezen több ízben megnevezett Sulányi István kényszeríttetni, hogy mondaná ki volt az az ember, aki a marháimat kieresztette az istálóból. Mert azon szavai, melyeket mondott legyen, hogy nagyobb gazda nálamnál eregette ki a jószágomat, élő bizonyosságaim vannak.

Midőn maradnék magamat Nagyságodnak kegyes oltalmában minden tisztelettel és alázattal ajánlván, maradok és vagyok alázatos kis szolgálja

Tótt Jakab topolyai lakos.

Költ Topolyán, Karácsony havának 7. napján 1806.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1806, nr 2081.

Zenta, 1807. március 21.

Gombos Gergely – Bács megyének

Házassodási engedélyt kér, noha még nem lett elbocsájtva a katonaság kötelékéből.

Tekintetes Nemes Vármegye! Tisztelettel és bizodalommal való Uraim!

A szükség és a fájdalom, melyek keményebb szókra is és panaszokra az emberi szívet fakasztják, bátorítanak sőt kénytelenítenek a Tekintetes Nemes Vármegye eleibe illendő tisztelettel, de keserű panasszal terjeszteni, miképen 1795. esztendőben a Kamara részéről való katonák fogadtatása alkalmatosságával katonává lettem légyen, és nem régóta szabadultam meg. Amióta idehaza vagyok, mesterségemmel foglalatoskodtam leginkább és mindenben iparkodtam; de mindhaszontalan, mert takarítóm nem lévén, haszontalan volt minden iparkodásom. Testvéreim is az atyai jussomat egészen kiadták, úgy hogy az által tüzem, házam és földjeim jutottak. De mégis mindenütt magam nem lehetek, hogy mindeneket végbe vigyek, hacsak segítségem nem lészen. Nincsen e világon pedig nagyobb segítség a jó hitvesnél, amelyet ugyan nékem már az Isten meg is mutatott, de minthogy katona voltam légyen, a lelki atyák, parancsolat szerint, megpárosodásomat, míg szabadulásomnak levele meg nem érkezik, nem engedik.

Ismét mély alázatossággal folyamodom a T. Nemes Vármegyéhez, méltóztasson addig is, míg szabadságos levelem megérkezik oly levéllel megajándékozni, mellyel megpárosodásomat megnyerhessem. Mellyel

minden tisztelettel maradok a T. Nemes Vármegyének legalázatosabb
szolgája Szentán, Böjtelő havának (február) 21. napján. 1807.

Gombos Gergely szentai lakos.

*Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, Kong. spisi
463/1807.*

61.

Péterréve, 1807

Péterrévei szegénység – Ódry András alispánnak

Panaszt emelnek a községi bíró ellen a szegénységgel szembeni önkényeskedése miatt.

Nagyságos királyi tanácsos és Ordinárius Vice ispán Úr! Nékünk kegyes pártfogó urunk!

Alázatossággal leborulva bátorkodunk Nagyságos királyi tanácsos és ordinárius vice ispány úrhoz folyamodni, egyszersmind nyújtani panaszunkat, hogy miképen bán vélünk Coronális Tiszamelléki Petrovaszellának bírója; tudni illik a helységhez tartozandó rétvágástól a szegénységet kizárta és csak a gazdáknak enged vágatni. Úgy hasonlóképpen a gyermekeinknek erőszakos szolgálatra oly helyre ahova ő kívánja kell menni, sőt, minden felül, az öregebbiknek.

Arra való nézve nagy alázatossággal folyamodunk Nagyságos úrhoz, hogy ezen két súlyos és fájdalmas esettől minket megmenteni és megvigasztalni méltóztasson. Kik is mély alázatossággal elhalunk Nagyságos úrnak legalázatosabb szegény szolgálói

Hegedűs Mátyás, Dénes András, Pap Ádám, és a
többi petrovaszellai szegénység.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1807, nr 112.

Péterréve, 1811. január 5.

Fekete Albert – Bács megye alispánjának

A katonai szolgálat alól való felmentését kéri.

Nagyságos Fő Vice-Ispány Úr!
 Kegyelmes Consiliarius¹ Urunk!

Minden megnyomorodottakon, és kegyességéhez folyamodókon szokott könyörülő atyai szívűsége előtt miképpen fődözsem föl az én nyomorúságos életemet mert az 1807-ik esztendőben a Frantzia háborúnak rajtunk hatalmaskodása miát kéntelenség alatt á köz-jónak védelmére katonának el vitettem, nem tekintvén azt Petrovoszella helysége, hogy az 3-dik Nemes Insurrectioban² magam jó szántából katonáskodtam a mint az ide sub³ /: az Tettes Nemes Vármegyétől nyert opsit⁴ levelem bizonyoságot téssen; sem pedig, hogy egyetlen egy fia lévén öreg szüleimnek, vagy hogy keves vagyonszájink mind füstben menyen szüleimtől el ragadtattam. Azt sem tekintvén, hogy Fekete János édes atyám már 70 esztendőket életében töltvén magával is jót tehetetlen. Az édes Anyám pedig oly meg nyomorodott alkotmány, hogy a nagy nyavalák között/: melyet már egy esztendőtül fogva szenved/: még tsak magának egy ital vizet sem szolgáltathat; énnekem is pedig már két aprós gyermekeim vagynak, akiket miolta én katonáskodtam szeginy öreg szüleim mind hitvesemmel együtt tápláltak; vagon ugyan házunk és föl-

¹ tanács

² fölkelésben

³ alatt

⁴ Abschied – elbocsájtó, leszerelő levél

dünk, és ahhoz jószágotskánk, amint ide sub Nro //: a fönt meg nevezett Helységtől vett attestátum⁵ levelem nagyobb bizonytságot téssen. Így pedig, hogy ha még tovább kéntelenítetem katonáskodni az én öreg szüleim sem az Fölséges Királyunkat, úgy az Tekintetes Nemes Várme-gyének szolgálni éppen elégtelenek lesznek és végre legnagyobb nyo-morúságok jelentgetik magokat.

Ezen okokra való nézve a midón az Nagyságos Consiliarius Úrnak ke-gyes Resolutioját⁶ legnagyobb óhajtsákkal elvárván nagy alázatossággal esedezek méltóztatna kegyes szemeit az én öreg szüleimre és az én aprós gyermekeimre fordítani, és engemet szüleim táplálására örökös opsittal elbocsájtani. Amely velem teendő atyai kegyességeért maradok holtig álandóul az Nagyságos Ordinárius Vice Ispány Uraságának

alázatos fejhajtó szolgája
Fekete Albert P. Szellai születés

Petrovoszella die 5-ta Jan. 1817.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1811, spisi bez signature

⁵ bizonyító levél

⁶ végzését

63.

–, 1813. június 24.

Kotymán Ferke szökött rab búcsúlevele

Tekintetes Uram!

Most már olyan világba jutottunk, hogy a szabad ember sem élhet, hát az ilyen szegény mint én és az én feleségem! Azért is megengedjék az urak, hogy most egy kevés időre csak míg a nyomtatásnak vége lesz, elmegyek; legalább feleségemnek élelmét megkeresni. De mihelyst annak vége lesz, tüstént vissza fogok jönni és helyre állani.

Kotymán Ferke, elszökött 24. június 1813.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, sudski spisi b. s. 1813. juni 24.

Csantavér, 1813. július 1.

Kuvarity Gergely – Polinger József bérlő-földesúrnak

Panaszt emel szalonnájának ellopása miatt.

Tekéntetes Assessor¹ Úr, nékem kegyes Uraságom!

A múlt Virágvasárnapján ezen folyó esztendőben éccakának idején szállásomon lévő harmadfél szalonnám, 4 darab pecsenye és 8 sunka ellopott. Történt pediglen, hogy két hetek előtt bizonyos szentai lakos is megkárosíttatván gyanúsága lévén helységi lakosainkra az Bírákhoz folyamodván, hogy nekie az keresésre Assistentia² adatódnék, aki feleségével és egy kisbíróval elmenvén tekintetes Uraság pandúrjához Gerga Vuevityhez bement, ahol egy darab szalonnát talált, de nem valotta magáénak. Én közel lévén házához ezt megtudtam, feleségemmel azonnal oda mentem, de már akkor az szalonna el zsugorodott. Hanem egy más, kisebb darabot találván szekrényében, azonnal rá ismertem. Ő arra feleségemre reá támadván megverte, azután pediglen engemet amidőn az T. Uraság Tisztjénél mentem volna panaszra.

Minthogy pediglen ezen tetemes kárt szegény létemre, aki is minden nélkül máj napig szűkölködvén és tsak nem halóvá kelletik lennem, éppen nem szenvedhetném, annyival is inkább, mivel saját szalonnámnak egy darabját nála találván, az másik darabot el emésztette. Alázatosan esedezem Tekintetes Úrnak mint kegyes Uraságomnak kegyes színe előtt, akinek vele parancsolni hatalmában áll, hogy az fönt nevezett Pandúrja eránt illendő vizsgálasokat tétetni és általa elégtételt szerez-

¹ ülnök

² segítség

tetni avagy káromat vissza téríteni kegyesen méltóztassék. Kegyes re-
solutióját³ el várva maradok Csantavéren 1. Julii 1813
alázatos szegény főhajtó jobbágya
Gerga Kuvarity csantavéri lakos.

Istorijski arhiv Subotica, Spahijski sud Bajmok 1814/43.

³ döntését

Bogojevo, 1815. december 28.

Községi előljárók – a főszolgabírónak

Garázdálkodása miatt panaszt emelnek Lógó Mihályra.

Tekintetes és Nemzetes Főszolgabíró Úr, nekünk kegyes Pátrónus Urunk!

Számtalanszori elkövetett Lógó Mihálynak éktelen káromkodásait és tűzzel való fenyegetődzését Tekintetes Főszolgabíró Úrnak fölfödözni kénytelenítettünk azon okra nézve, hogy fölül írt Lógó Mihály garasos, de örökös obsittal¹ elbocsájtott volt katona folyó hónapnak 20. napján nálunk lévő kocsmában, Apary István esküdt jelenlétében bíránkat minden ok nélkül így mívelte: Hetényi János Bíró szentjét, ugyan fogok neki szolgálni! Úgy nemkülönben folyó december hónapnak 26. napján Lógó Mihály azon alkalmatossággal, midőn a keresztény hívek a Szentmisén voltak, Hetényi János bíró házához ment, hol a bíró feleségétől kérdezte, hogy hol legyen ura, kitől feleletül azt vette, hogy templomban vagyon. Akkor következő ocsmány káromkodásaival az utca közepén sokaknak hallatára így szidta a bírót: Hetényi János nem bíró, hanem huncfut, mívelem a szentjit, teremtésit, ádozatját, Üdvözítőjét, kurva szentmáriáját, Krisztusát, evangélimát, meggyújtom a házát és földig le kell égnie a házának. Ez nem volt elég Lógó Mihálynak, hanem a templom eleibe ment, ott megvárta míg kijött a bíró a templomból, és a bírónak a néphez tett hirdetése után Lógó Mihály bíró eleibe állott, őtet így szólította meg: Elvégezte kend már a hirdetést, most majd én hirdetek a bírónak; tehát hallgassa meg minden ember: baszom a bíró-

¹ elbocsátó levél

nak huncut lelkít, szentjít, teremtésit, áldozatját, üdvözítőjét, máriáját, krisztusát, evangéliumát, meggyújtom Hetényi János házát és muszáj annak megégni. Ezeket hallották az egész helység lakosai, mivel aznap ünnep volt és mindnyájan misén voltak. Ezeket miért cselekedte Lógó Mihály a bírón, nem tudni, sem ő maga megvallani nem akarja; 1814. esztendőben pedig hozott magának odaírtól egy kurvát, azt a helység előljárói nemcsak tőle elkergették, hanem a faluból is kitiltották. Időközben Lógó Mihály Erdődre vincellérnek elszegődött és kérte holmiját Erdődre hurcolni. Mivel pedig még most is 4 esztendőbeli lecticával² adós, jószágából akart a bíró sequestrálni.³ Azt nem engedte, hanem a bíróra támadt. Mivelte körösztjít, szentjít, teremtésit, mindenszentjeit. Ó, úgymond, senkinek sem tartozik fizetni, még a Jézus Krisztusnak is. Kitészik gonosz élete Lógó Mihálynak abból is, mivel katona korában szabadsággal itthon lévén, lakosnak Szűcs Istvánra gyanakodott, hogy feleségével élne. Midőn Szűcs István miséről ment haza, Lógó Mihály az utcán eleibe állott, bottal az embert verte, hogy el is ájult. Hogy gonosz szándékát jobban véghez vihesse, megrészegedett, fokost vett kezébe, feleségét pedig maga eleibe állani parancsolta, azt mondván neki: most, feleségem, meg kell halnod, mert temiattad éntőlem pap-fizetést kérnek. És akkor kezeiben lévő fokossal úgy vágott feleségihez, hogy keze szárát egész csontig bevágta, úgy hogy ha fejét találta volna, az asszonynak szörnyű halált kellett volna halni. És kegyetlensége miatt elszökött tőle felesége, és most is oda van. Mely tettei miatt Lógó Mihályt megítéltetés végett Tekintetes és Nemzetes Főszolgabíró Urunknak evvel alázatosan jelentjük, és legmélyebb tisztelettel vagyunk, Tekintetes és Nemzetes Főszolgabíró Urunknak Bogojeván, 28. december 1815.

legalázatosabb szolgálí
Hetényi János bíró
Apary István, Kováts Imre,
Szűcs János, Barna György esküdtek.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1815, žup. spisi bez signature

² párbér

³ végrehajtani

*Bezdán, 1819**Szarka István hajókaparás¹ – az apatini úriszékhez**Panaszt emel Vida Dávidra, aki öt becsapta.*

Tekintetes Uraság Széke!

Alázatosan nyújtom ily súlyos dolgomat Tekintetes Uraság Széke eleibe, hogy múlt 1818. esztendőben augusztus hónapnak 19. napján császári hajókat melyeken pandarénok² voltanak Paksig húzni minden legény bért 20 forintokra megalkudtunk, bezdányi kaparás pajtásommal Vida Dáviddal, két hajóra 40 ember köllött, mink pedig idehaza az embereket 15 forintokba fogadtuk, így tehát 200 forint megmaradott volna nyereségünk; de mivel a Contractus³ csináltatása végett a hajón lévő strázsa mesternek⁴ és annak közembereire 60 forintokat elköltöttünk, az után pedig én alább írott a hajón lévő strázsa mesterrel pörbe estem, amely végett ő engem a paksi útban megverni igyekezett, mert ő azt nékem megígérte, hogy a paksi útban megverni fog; mivel hogy császár emberével tréfálni sokat nem lehet, a verésektől féltem, a Vida Dávidnak a magam nyereségem jussát mind egy pénzig oda ajánlottam, arra nézve, hogy csak a főt említett 60 forintokat, amely költség volt, megfizesse, és úgy a magamra vállalt hajót néki vontatni által adtam. De Vida Dávid pajtásom a hajókat ugyan Paksig fölvonattatta és 200 forint nyereséget el is tett, de a 60 forint költséget, amelyet megtettünk megfizetni semmi módon nem akarja, holott a miánt

¹ bérlő² gerendák³ szerződés⁴ őrmester

executiot⁵ 5. nap tartanom köllött, annak ételt s italt adnom, a fölött minden napi executio pénzt 1 forintot rendelt fizetést megadnom köllött. E végett instálom és alázatosan folyamodok tekintetes Uraság Széke előtt, hogy méltóztatna az ily rendetlen dolgot mi közöttünk törvényesen elintézni, és az executiora tett költségeimet is méltóztatna nékem Vida Dávid által vissza fizettetni. Ezzel ajánlom magamat holtig való alázatos szolgálattal,

Szarka Istvány bezdányi lakos és hajó
kaporás.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, Spahijski sud Apatin, 1823, nr 181.

⁵ végrehajtást

Zombor, 1820. szeptember 9.

Mihály Miklós – Bács-Bodrog vármegyének

Anyagi elégtételt követel Fábíán Istvántól, aki őt munkaképtelenné tette.

Tekéntetes Státusok¹ és Rendek!

Legszomorúabb és szerencsétlen állapotban magamat familiámmal találván, kéntelenítetek könyörgéssel az Tekéntetes Vármegyéhez folyamodni; a midőn én Fábíán Istvány által gyilkos módon meglöveltetem, e. f. esztendőnek május hónapnak 11-ik napján legnagyobb kínonkon által esvén, ismét koldus lábra hátra hagyattattam, tapasztalásbul látván az Orvos uraknak fáradthatatlan iparkodásaikat, de tsak könnyebségemre mivel tökéletes orvoslásomra legkevesebb ki-nézés nintsen, mely orvosi bizonyság levélbül ki-tetszeni látható, íme ezért legmélyebb alázatossággal esedezek a Tekéntetes Vármegyének kegyes színe előtt, lelkesítvén ezen legszomorúbb koldusi állapotomat, a midőn mi ólta már tulajdon házábul a fent nevezetnek ki-költözvén, egy fél órányi járásra a város végén, mégis hozzám oly távul gyilkos módon fokossal kijövend, és engemet fenyegetvén, hogy végettem oly szörnyű nagy költséget kölletett nékie tenni, de nem félek, mondja, mert egy nemes ember 40 forintokat le-fizet, valahányszor annyit gyilkos módon agyon verhet, úgy hogy mostani lakó helyemben bátor nem lehetek, nyomorult éltemet szentpilantatásbeli nyugtatlanság nélkül végre nem vihetek.

Ezért tehát leg-nagyobb alázatossággal esedezek a Tekéntetes Vármegye előtt, értvén ezen legnagyobb nyomorúságban lévő sorsomat,

¹ rendek

mint egy fél életet el élő ember koldus módon irgalmasságbul más emberi társaim által addig is, még az halál ezen nyomorúságbul szabadítani fog, tápláltak – esdeklek alázatossággal mint egy szerentsétlen, és nyomorultat kegyesen atyai pártfogások alá venni méltóztatnának, hogy én házrul házra koldulni ne kénytelenítessenek, éltem folyásig esztendőnként azon fent nevezett Fábián Istvány által táplálásomra valót kegyesen el-intézni-ki is leg-mélyebb álaátossággal maradok az Te-kéntetes Statusoknak és Rendeknek

legkissebb, és nyomorultabb szolgálja
Mihály Miklós

Zombor, die 9. nov. 1820.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1820, nr 3803.

Ókér, 1821. augusztus 21.

Ókéri jobbágyok – a helytartótanácsnak

Panaszt emelnek a kegyetlenkedő Dux Károly kamarai ispánra.

Fölséges örökös s császári királyi főherceg Nádor Ispány Úr, és nagyméltóságú Királyi Helytartó Tanács, nekünk kegyes és kegyelmes urunk!

Az elmúlt 1820. és a folyó esztendőben minémű irgalmatlanságot és emberekhez nem illő kimondhatatlan nagy kegyetlenségeket vitt véghez sok számú nyomorult szegény jobbágyokon valami Dux Károly nevezetű, a Fölséges Direkciónak¹ tigris természetű istentelen ispánja, Ókér és több kamerális helységekből, amely megírhatatlan kegyetlenségeit és az egeket hasogató káromkodásait és rajtunk tett kínzásait s pálca ütéseit továbbá ki nem állhatjuk és szenvedhetjük.

Azért mély alázatossággal és össze kulcsolt kezekkel kénytelenítünk a Fölséges Trónus elejében siralmas és fájdalmas ügyünket ezen csekély írásunkkal fölfödözni, és mély alázatossággal esedezni, hogy ezen méltatlanságok mentül előbb rólunk elfordíttassanak, úgy mint nevezetesen:

1. Néhai Szekeres Istvánnak özvegye, Rátz Örzsébet, aki is a méltóságos uraságnak három forintokkal az árendában adós maradt. S azon szegény nyomorult özvegy asszonyt a legkeményebb téli hidegben és förmetegben magához hajtatta, és a megnevezett három forintoknak megfizetésére kényszerítette. A nyomorult szegény özvegy össze tett kezekkel sírva esedezvén, azon tirannus, Istent nem ösméző ispány

¹ igazgatóságnak

előtt, hogy csak másnap reggelig légyen néki engedelmes; de minden könyörgései haszontalanok voltak: hanem az említett Dux Károly ispány reája rohanván a síró és öreg özvegyre, és a rajta lévő mentét róla letépte és elszaggatta, és úgy meztelen a legnagyobb hidegben házátul elkergette, és a vén kurva Máriáját, Istenit, Krisztusát, Jézusát mívelte és káromlotta. Amely istentelen káromlásain jelen voltak Finta János az Uraság pandúrja és Ignác Khon nevezetű kereskedő zsidó.

2. Ugyan más ízben föllebb említett özvegynek 17 esztendő fiát, Szekeres Mihályt magához hajtatta a nevezett ispány, és megtámadta. És az újján lévő nagy arany fejcs gyűrűivel a fejét bészaggatta, három ízben is neki ment és úgy verte. Melynek volt tanú látója Skola János.

3. Czimbal Mihály ókéri lakos András nevű fiát a szörnyű káromlásai között torkon ragadta és megfűjtotta az említett Dux Károly ispány, és mintegy három fertály óráig magához nem jöhetett különben a nevezett ifjú, hanem erős égett borral öntöztette és még maga is mosogatta. Amely lármára odaszaladó atyját is össze káromolta.

4. Ismét ókéri lakos Gáspár Józseftől tizenkét forintokat és 54 napi robotokat lehúzott és a maga hasznára fordított az említett ispány, és midőn kérte volna tőle, azt bevett szokása szerint káromolta és lehúztatta és 13 kemény pálca ütésekkel fájdalmasan megverette, úgy hogy két hétig a fájdalom végett nem ülhetett.

5. Nikodin Sztepanov többször említett ispánynak parancsolatjából Ókerről Palánkára doktorért küldetett, ősszel, igen rossz úton. Aki is az elrendelt időre semmi módon nem jöhetett a rossz útnak alkalmatlansága végett, úgy nemkülönb a lovainak bágyadtsága miatt (két sor olvashatatlan) úgy hogy orrán, száján bugyogott a vér. De még mindezekkel is meg nem elégedvén Dux Károly ispány, hanem Baranyi János kisbíró által lehúztatván: de ennek ütései nem voltak tetszésére, hanem az említett ispánynál dolgozó Sáfrány Mártony nevezetű emberrel kegyetlenül a botnak vastagabb végével megverette és 22 botoknak kemény ütésivel megbüntette és azon fáradságáért és lovainak kifáradásáért ez a szörnyű büntetés volt a jutalma.

6. Ugyan Ó-Tömörényi mezővárosának lakosai Lénárd György és Jenes Mihály valamely gyanúból megfogattak és Ókérré vason kötözve hurcoltattak. Akiknek is feleségeik Dinnyés Ilona és Csontos Örszébet férjeik után jöttek és sokszor említett ispány Dux Károly feleségeiket megtámadta, azoknak kurva Máriájukat, Krisztusukat, Istenüket, Jé-

zusukat káromlotta. És ami még az emberi nemzetnél halhatatlanság, hogy „az a Krisztus huncut volt, aki a tömörényi embereket teremtette”-mondotta.

7. Ókéri lakos Kovács János 70 esztendő, ugyan kovács mester ember, aki is több esztendőben az őfelsége szolgálatjában is szolgálatot tett: a dézsma szerűn robotból dolgozott minden tehetségibül, és mégis ezen Istent nem isméro és a Szentháromság tagadó Dux Károly ispány, a maga somfa botjával s maga kezeivel földig leverte, azon irtózatot káromkodásai között: a vén Istenit, Krisztusát, Jézusát s Máriáját káromolta: amelynek is szemmel látó tanúbizonysági Madatzki János, Nagy Pál, Balás József és Vörös András.

8. Nemkülönb en ókéri lakos öreg becsületes gazdát Vásza Murgátskit, valamely gyanúból (de minden ok nélkül), 12 kemény botütésekkel pandúrja által kegyetlenül megverette, és Gája Popovits feleségit Rózsa nevűt maga megkorbácsolta, úgy Gaja Momirót, Pávó Momirót, a dézsma szerűn minden ok nélkül megverette. És még a mi a legnevezetesebb, hogy Dux Károly ispány úr az ő tiranusságát a legnagyobb grádusra² fölvihesse, és az ő irtóztató kegyetlenségeit a világ előtt megmutathassa, tehát, a dézsma szerűn robotból a szegény jobbjágon nyomtatott mint a lovakon, és úgy hajtotta korbáccsal őket mint az okatlan állatot, akik között volt nevezetesen Jakov Rákity felesége Nészta és Avram Botity fia Uriás nevezetű s. a. t.

9. Nevezetesen Tarnótzai Mihály ókéri lakos és volt nagyvendégfogadós, adós maradt a kúlai uradalomnak 160 forintokkal az elmért italoknak árában, amely summának lefizetésére a tekintetes kúlai Úriszékre be is mutasztott egy 345 forintokról szóló specifikumot,³ amelyet a nevezett Úriszék megvizsgálván, helyesnek lenni találtatott, és a többször említett Dux Károly ispánynak által adatott, s annak beszedésére felbízattatott. De ő, mint közönségesen szokott, a méltóságos Uraság hasznával keveset gondoló, időről-időre, napról-napra halasztott. Hanem az ő hamis csalfa kicifrált hazugságaival Tarnóczi Mihályt reá beszéllette, hogy csak fizesse ki a méltóságos Uraságot készpénzzel, az akkor volt Philip Harbach árendátornak pénzéből, és midőn be fogja szedni adósságát, akkor fogja kifizetni ő az említett kocsmák

² fokra

³ nyugtát

árendátorának. De nem hogy kifizette volna Dux Károly ispány, hanem Tarnóczi Mihálynak igen jó két fejős teheneit a csordárul ellopta, vagyis elhajtotta maga, és Philiph újverbászi lakosnak 139 forintokban által adta törvénytelenül: mivel könnyen kitelhetett volna a specifikumban kitett 345 forintokból. De ő arra készítette némely adósait Tarnóczi Mihálynak, hogy adósságukat tagadják meg. Erre hiteles bizonyságok: az ókéri helység akkori volt öreg bírása Gája Malesev (olvashatatlan 3 sor).

10. Folyó esztendei Bőjtmás havának 15. napján Tarnóczi Mihály elindulván Kiskunságban lévő Halas nevezetű városba, az ott boldogult atyjáru maradtott némely szállási földjeinek kikeresése és visszaváltása végett. Mely útját tette Barta István kibérlett lovain és kocsiján, és ott mulatott két éjjel és két nap: Végére járván célul vett dolgának, harmadik napnak reggeli 10 és 11. órák között jöttek ki Halasbul hazafelé, ugyanazon úton, Barta István kocsisával. Történt mindazonáltal, hogy onnan vissza téresek után ötöd napra jöttek Ókér helységhez némely kárvallott halasi emberek. Kik midőn szokott jelentésük után a helység elöljáróitól károk felől tudakozódtak volna, lovaiknak lopás által történt elidegenítésükről panaszolkodván. Ahol is Dux Károly ókéri ispány jelen lévén, mint egy magán kívül örülni látszott (azon vélekedésből) mivel Tarnóczi Mihály és Barta István öt napok előtt tértek vissza Halasrul, hogy ők lopták el légyen azon lovakat. Melyre nézve Dux Károly ispány, Barta Istvánt azonnal megfogattatta s keményen minden ok nélkül megkötöztette és annak rendje szerint megvasalva járásbeli szolgabíró Piukovits Benedek úrhoz küldötte. Aki is a nevezett ispánynak hamis, hazug és minden igazságtól tavol lévő alattomos írásán fölindulván, a nélkül, hogy a kárvallott halasi emberek valamely törvényes tanúk által megbizonyították volna lovaiknak ellopattatásukat, Tarnóczi Mihályt nyolc hetekig, Barta Istvánt tizenhat hetekig megenk közáristomában vason Zomborban tartotta.

11. Ámbátor Tarnóczi Mihály vice szolgabíró Piukovits Benedek úr vele való törvénytelen bánásának minden kigondolható módon kívánt ellent állani, kérte és könyörgött tudniillik, hogy ezen mostan reája váarakozó hivatalátul meg ne fosztaná, kívált pedig tekintené számos nevetlen gyermekeit, melyek minden szücségeiknek kipótlását egyedül tőle lesik és várják, tőle az is megtagadtatott. Utoljára midőn ezen kéreseinek semmi foganatjuk sem lenne, szokott törvényünk szerint ezer

forintokban protestált⁴ mondván: hogy ha ő vagy Barta István fuvaros kocsisa lopta el azon halasi lovakat, tehát az ő protestatiojában kitett 1000 forintoknak letétele terhe alá legyen vetve, mind adég még ártatlanságát és becsületét meg nem bizonyítja. De mindezzel sem érhetette célját, mivel úgy látszik, hogy a tisztelt szolgabíró úr Dux Károly ispán hamis, hazug, s minden igazságtul távol levő írásának nagyobb hitele legyen.

Ezen okokra nézve esedezik mély nagy alázatossággal és könnyes szemekkel Főlséged színe előtt, méltóztasson kegyelmesen ártatlanságának világos megmutatása mellett azon irtóztató gyalázatot, melyet a tömlöcben, és még a mi nagyobb, Halasra is vason hurcoltatott, s az egész megyebeli nagyobb és kisebb renden lévő barátai, atyafiai, ösmérősei és önnön maga felesége, szegény gyermekei szégyenekre, becsülete elvesztésére kiállani kénytelenített és 157 forintokból álló áristombéli költségeit, kegyelmesen tekintetbe venni, és néki ezen gyalázatért törvényes elégtételt szerezni, egyszersmind Dux Károly ispányt a mi további üldözéseinktül, nem különben rajtunk elkövetni szokott, Istent, Szűz Máriát, Minden Szenteket, Krisztus és apostolok káromlásaitul eltiltani kegyelmesen méltóztasson (olvashatatlan szó) annál is inkább, mert hogy bennünket, az ellene tett panaszok miatt bottal fenyegetne, amelyet ő bizonyosan meg is szokott adni. Melyeknek utána maradunk Királyi Főhercegségednek és Nagyméltóságú Királyi Helytartótanácsnak

Költ Ökéren, Kisasszony hava 21. napján 1821. eszt.

örökös hív jobbágysai
Rátz Örzsébet, Szekeres István özvegye
Szekeres Mihály,
Cimbal Mihály,
Gáspár József,
Kováts János,
Tarnótzai Mihály,
Nikodin Sztepanov,
Vásza Murgátski.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1821, nr 3579.

⁴ tiltakozott

Kolut, 1821. december 18.

Fetter György – a szántovai úriszékhez

Panaszt emel több bezdáni lakosra, mert nem akarják kifizetni a makkoltatási díjat.

Tekintetes Uraság Széke!

Mély alázatossággal esedezem a tekintetes Uraság Széke előtt e végett:

alább megnevezett, hogy a kolluti erdőben lévő makkoltatást e folyó esztendőben árendában vettem, ugyan ezen makkoltatásra a bezdáni lakosok közül hárman megalkudtak vélem, úgy mint nevezett szerint Horvát Ádám, Bosnyák Imre, Horvát István, úgy hogy minden öreg darab sertéstől 5 forintot fognak fizetni ezzel a feltétellel, hogy minden darabtól felét azaz 2 Ft 30 xr-t midőn az erdőbe eresztetnek lefizessék, felét pedig Miklós napra, azaz dec. 6. 1821. készpénztől lefizetni tartoznak. De midőn ez utóbbi felét, tudniillik a 326 forintot lefizetni kellett volna, különféle kifogásokkal állottak elő, hogy tetszésök szerint a reménylett ideig nem lévén elegendő makk és miért bocsájtottam ennyi sertést reá, holott velük bizonyítom, midőn megjártuk az erdőt és a makkot megvizsgálták, és kérdést tettem, hogy hány darab sertést bocsájthatok a makkra, magok szája vallása volt 400 darabot bátran, és pedig ennyi számú sem volt.

Melyre való nézve mély alázatossággal esedezem a Tekintetes Uraság Széke előtt méltóztatna oly kegyességgel hozzám viseltetni, és a 346 fo-

rintot a makkoltatásért a fent megnevezettek által megfizettetni. Mely
kegyes rendelésének elvárásával vagyok a Tekintetes Uraság Székinek
alázatos szolgája
Fetter György kolluti lakos

*Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija 1824, Spahijski
sud nr 137.*

Temerin, 1824. július 24.

Temerini fazekasok – Bács-Bodrog vármegyéhez

Kérik a megye támogatását, hogy továbbra is árulhassanak az újvidéki hetipiacokon.

Tekintetes Nemes Vármegye!

Nagy alázatosan instáljuk az Tekintetes Nemes Vármegyét, és könyörgünk alázatosan, hogy méltóztassék rajtunk, szegény tömörinyi céhbéli fazekas és korsósokon segíteni és pártunkat fogni. Úgy is, hogy még ekkorig nekünk szabad volt az újvidéki városában heti vásárokon árulni és mostan eltiltották, hogy nem volna többé az heti vásárokon a mi mesterségünknek árulni, holott mi mindig fizető emberek voltunk. Nem voltunk a városnak kárjára, hanem hasznára, és a mi privilégiumunk¹ tart, hogy szabad legyen, és itt tilalmazzák.

Könyörgünk azért alázatosan a Tekintetes Nemes Vármegye előtt, hogy ha ezen szabadság eltiltatik a vármegyéből, tehát akkor nem tudjuk, hogy miből éljünk, mert más vármegyébe nem mehetünk heti vásárokra, sem pedig Miliciába² nem mehetünk, mert ott sem szabad árulni, és így hiába fizetjük céhünket. Hogy ha nem tehetünk, kénytelenítettünk koldulásra látni gyermekeinkkel együtt, mert különben nem segíthetünk magunkon, ha csak a Tekintetes Nemes Vármegye nem fog rajtunk segíteni. Akihez is mostan folyamodunk és esedezünk térdhajtva.

¹ kiváltságunk

² a határőrvidékre

Ezen könyörgésünk után vagyunk szolgák
Magyar György és Horvát András, Tömörinben
fazekas és korsós mesterek.

24. Juli az 1824. eszt.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1824, b.s.

Szaján, 1825. június 10.

Pozsár István bíró – Tajnay István földesúrnak

Panaszkodik az esperesre, megverettetése miatt.

Nagyságos Kegyelmes Uram!
Érdemem felett kegyes Atyám!

Mély alázatossággal jelentem az egész Helységnek nevében és fejében a Nagyságos Kegyelmes Uramnak, hogy e f. 1825-dik esztendőben június hó 8-án, azaz a Nagyságos Kegyelmes földes Uraságunknak elmentele után hatod napra a Járásbeli Feő Tisztelendő Esperes úr Helységünk paróhiáján a visitatio¹ végett megjelenvén, mintegy tizenötöd magammal együtt felhívatott, és két positióbéli² kérdéseket eleinkbe adott, úgymint:

1° Hogy s mint tetszik nekünk a mi papunk s lelki pásztorunk? Melyre nem egyebet tudtunk felelni, hanem hogy: mivel a Nagyságos Kegyelmes Földes Uraságunknak nem tetszik, és kedve ellen vagyon, azért mi nekünk sem tetszik.

2° Ugyan arra való nézve ha a Nagyságos földes Uraságunk által a mi papunknak rendelt fizetése megadásátul a Kegyelmes uraságunk magát el fogná, annak megadására mi elegendők nem lennénk és megadására magunkat nem is ajánljuk.

Melybéli két feleleteinknek felvitele végett engem alól írottat úgy mint az egész Helységnek bíróját a fent Tiszt. Esperes Úr felhívatott, ki is elolvastván a dictált 2^a positiót, mely nem tetszván, három egymás

¹ egyházellenőrző látogatás

² két részből álló

után magam pálcámmal reám vágása mellett ezen káromlással illetett, t. i. te huncfút községnek hucfút és gaz bírása, baszom a teremtéset.

Minthogy pedig a Nagyságos földes Uraságunknak a mi papunk nem tetszik: én nagy alázatossággal jelentem az egész helységnek fejében, hogy az egész helységünknek mind kántorunkkal együtt nem tetszik.

Melyért is könyörgöm mély alázatossággal a Nagyságos Kegyelmes Uramnak kegyes színe előtt megtekéntvén érdemetlen és nem reménykedett egyedül létemben való bészárt szobában (a melyet csak hitemmel bizonyíthatok meg) rajtam mint bíró-viseletű emberen el követett büntetését Esperes Úrnak. A melyet elégtelenségemre nézve nem egyébként kereshetem, hanem csak ha a Nagyságos Kegyelmes Uram azt nékem bészületemre megtéríttetni és a közönségesen eddig adott Papbőren felyül való adózástól kegyesen meg kémélni nem méltóztatik.

Mely alázatos kérésemben a midőn meghallgattatnék, holtig Atyai kegyességében magamat ajánlott vagyok a Nagyságos Kegyelmes Úr! Földes Uraságunknak!! legalázatosabb szolgája

Pozsár Istvány bíró
az egész helység nevében.

Sigl. Szajány, Die 10^a Junii 1825.

Štátny Slovensy Ustredny Archiv v Bratislave (Szlovák Központi Levéltár, Pozsony), Arhiva porodice Tajnai iz Tajnaija i Tisahedeša, kutija 4., b. s.

Szaján, 1829. augusztus 8.

Szajáni jobbágyok – Hertelendy Ignác alispánnak

Panaszolja, hogy a kaszálóiban termett gabona után is dézsmát kell fizetniük.

Tekintetes, Nemzetes, és Vitézlő Alispán Úr, kegyes jóltévő Urunk!

A szajányi puszta megszállítása idejétől fogva némely szajányiak a padéi lakosok kaszálóiból készpénz fizetés mellett egy vagy két láncot, hol egyik, hol másiktól árendába bírtunk, és ezen urbariális¹ kaszálóiban termesztett gabonáinkból soha dézsmát nem adtunk.

Nem tudhatjuk minémű oknál fogva, ezen földekben termett gabonáinkat a Tekintetes padéi uradalmi tisztség dézsma alá akarja venni, mely tárgyban a hozzája tett írásbeli folyamodásunkra hozott végzést alázatosan ide zárva tekintets Vice Ispány úrnak kegyességéhez benyújtjuk, melyben mi alattomos és uzsorás vásárlóknak mondatunk, noha ez hétrendbéli alázatosan ide mellékelte irományok ellenkezőt bizonyítanak, s megmutatják, hogy némelyek közülünk a Tisztség hírével vettük ezen urbariális kaszálókat árendába, bátor vagynak közöttünk olyanok is, kik ezen alkut nem jelentették, gondolván, hogy a padéi lakosoknak is szabad legyen egy vagy két lánc földet elszakajtani szükségük pótlására, mint némely padéi gazdák az adóért bé lévén zárva, azoknak pedig fiai ajtainkat zörgették, s az kérdéses kaszálókat eladták, s így adóját fizette, és atyját a zár alól szabadította. Mint-hogy pedig a törvények szerint ezen kaszálók a dézsma alól ki volnának véve, alázatosan könyörgünk tekintetes alispány úr kegyességénél, méltóztatna hathatós közben vetése által ezen tetemes megkárosítatá-

¹ az urbárium által megállapított területű kaszáló (3 hold)

sunktól, nevezetesen a kaszálókban termett gabonáink megdézsmálásától a padéi tisztséget eltiltani, mely alázatos esedezésünk s mély tiszteletünk mellett vagyunk, s maradunk Tekintetes, Nemzetes és Vitézlő Al Ispány Úrnak

Szajányban, 1829. aug. 8. alázatos szolgálói
Frank Istvány, Lendvai Istvány,
Juhász Pál, Német János, Bogár Ferenc, Csikós Pál,
Kormányos András, Német Ferenc, Tószegi Mihály, László Gábor,
Ruzsa Ferenc, Babos Pál, Német Mihály, Kormányos György,
Kiss János, Mityér János, Zombori Albert, Miskoltzi Pál,
Báló Antal, Tózsér István,
szajányi lakosok.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1829, nr 2797.

Temerin, 1829. december 9.

Zsivolits Gábor – Úriszékhez

Elutasítja Kriszháber Izrael temerini kereskedő igazságtalan követelését.

Tekintetes Úri Szék!

1829-ik esztendei december hónapjának 9-én tartatott Úri Széken a temerini kereskedő Kriszháber Izrael engemet bevádolván, és 461 Ft. 51 krajcárból álló somma pénznek lefizetésére törvényesen erőltetvén: – nem gondolván arra, hogy ő nékem többel légyen adós. Én készpénzt ugyan tőle soha nem kölcsönöztem, hanem portéka, azaz juh-bőröket vettem hitelben. Adott ugyan legelőször is valami 180 Ft. ára bőröket oly feltétellel, hogy én ezen somma pénzt rész szerint munkám által, rész szerint készpénzben, amikor lehet, kifizesse; a szerint én sokat le is dolgoztam, más részét pedig készpénzben meg is fizettem. Ismét kényszerített több bőröknek tőle hitelben való felvételére, azt mondván, hogy önála esztendőnként sok munka volna, könnyen ledolgozhatom. A bőröket pedig úgy adta nekem, hogy már a kamatját is bele tevő. Én nyolc esztendeig dolgoztam néki, és minden esztendő végén kértem, hogy vessünk számot, hogy én néki a bőrökért, ő pedig nékem a munkámért mivel tartozik, de ő mindig halogatta – és azzal biztatott, hogy nem veszünk össze, reá érünk még, sőt inkább vegyek még több bőröket tőle. De midőn én észrevettem, hogy egy obligatióban,¹ mely 115 forintra szólott, amelyre én 4¹/₂ mázsa gyapjút, 14 frtal számlálván – adtam, mely 63 forintra megcsalt légyen engemet – mert az obli-

¹ kötelezvényben

gatióban lévő egész adósság fentmaradt – onnan pedig azon 63 Ft. le kellett volna hajolni, és csak 52 Ft. maradni.

Ismét máskor észre vévén, hogy törvénytelenül és mintegy erőszakosan elvont tőlem törvénytelen kamat fejében 37 Ft-kat, holott már a bőrök árába beszámolta a törvényes kamatot is. Így tehát látván az ő ravaszságát, többet nem dolgoztam neki. Számtalanszor hívtam a számvetésre, tudván hogy ő nekem többel mintsem én neki tartozna – amint az idezárt munkáimból a reám bízott jószágának² molytól és minden más kártól való megőrzéséről elkészített contó³ bizonyítja – mely mivel a múlt Úri Széken tökéletesen elkészítve nem vala, semmivé vevődött és a törvény ellen elkészítettettnék állíttatott, minthogy 8 esztendő után mutattatott be. Hogy időre halasztódott, én oka nem vagyok, hanem a fent említett Kriszháber Izrael, aki ravaszsággal élvén – azért időről-időre halasztgatta a számvetést. Ő mindenkor, és még most is megösméri mindezeket a munkáimat, melyek a contóban ki vannak téve, melyek nem drágán vannak fölvéve. Én megvizsgáltatván és megbecsültetvén az újvidéki szűcs céh ezen munkához értő mestereivel ezen munkáimat, kik bizonyítják és helyben hagyják, hogy az itt specificált⁴ munkáim nem felesleg drágán vannak kiteve, melyet szólott céh pecsétjeik és nevük aláírásával meg is erősítettek; mely a conto végén világosan ki vagyon téve, annál inkább is, mert midőn Kriszháber Izrael a maga bundáját a molytól és minden kártól való megőrzés végett adta, azt mondotta, hogy úgy tekintsem mintha 600 Ft-t adott volna, mert annyi áru volt; a feleségéét pedig úgy tekintsem mint 400 forintokat, és így mindeneket amiket nekem az őrzés végett adott, megbecsülte és nekem mindenekért jót kellett állnom, – amit be is teljesíttem. Mert amidőn egykor a házamnál tűz támadott volna – legelőször is az ő jószágát (mivel sokbul álló volt) kapkodtam ki, a magamét pedig a szerencsére bízván.

Az itt kifizetett okokbul tehát bátorkodok még egyszer a Tekintetes Úri Székhez folyamodni és alázatosan esedezni, hogy bővebben megvizsgálván panaszomat és alázatos kérésemet meghallgatván, nekem igazságot kiszolgáltatni kegyesen méltóztasson. Mely kegyes és bölcs,

² tulajdonának

³ számla

⁴ részletezett

felőlem való végzését és elrendelését amíg megnyerném, vagyok és ma-
radok a Tekintetes Úri Széknek

alázatos szolgája
temerini szűcs mester Zsivolits Gábor.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1830, b.s.

*Nemesmilitics, 1830. január 24.**Hajdu Márton – Bács megyének**Miután szülei meghaltak, és három kiskorú testvéréről kell gondoskodnia, kéri a vándorlás alóli felmentését.*

Tekéntetes s Nemes Vármegye, kegyes Uraim!

Alul írt a múlt 1829. esztendei nyáron, egy hónapnak lefolyása alatt a halál által mind édes atyjátul, mind pedig anyjátul megfosztatván – gyámoltalan és neveletlen három testvérel (kik közül egy férfi gyermek 12 esztendős, másik leányzó 10 esztendős, harmadik is leányzó csak 4 esztendős) árvaságra jutott; mivel hogy pedig a könyörgő 20 esztendős koráig mindenkor az édes atyjának, mint céhbéli takács mesternek oldala mellett ugyanazon mesterséget folyvást gyakorolta, és magát annyira tökéletesítette, hogy mesterségével mind magát, mind pedig 3 árva testvérét táplálhatná, és nevelhetné: annak okáért a vándorlástul való maga felmentését a Nagy Méltóságú királyi Helytartó Tanácsnál kegyesen eszközöltetni alázatosan könyörög, és ugyan e következő okokra nézve:

1^{ör} hogy a már említett még neveletlen 3 árvának táplálására és nevelésére a könyörgőnek otthon maradása elkerülhetetlenül kívántatnék, annyival inkább, hogy

2^{or} sem ezen Helységben, sem pedig közel lévő vidéken semmi némű atyafia nem lenne, akik legalább irgalmasságbul az árvákat táplálnák.

3^{or} Hogy a testvéri szeretet és hajlandóság a neveletlen három árvának elhagyását annyival inkább nem engedné, hogy szüleik után egy csekély házon kívül semmi egyébek nem maradt; hozzá járul az is:

4er hogy azon ház is a robotolás alá vetve lévén – ha a céhbéli kegyes

Privilegiuma¹ szerint 3 esztendeig a könyörgő vándorolni kintelenítetik, úgy nem csak a kisedet árvákat a legnagyobb nyomorúságra vetni, hanem a háztul is mind magát, mind pedig az árvákat megfosztatni kintelenítetik.

Mely okokra való nézve a könyörgő mély alázatossággal esedezik, ha a Tekintetes Nemes Vármegye a Nagyméltóságú Királyi Helytartó Tanácsnál a vándorlástul való felmentését kegyesen eszközöltetni méltóztatna.

Ki is mély tisztelettel s örökös hálaadással marad Tekintetes és Nemes Vármegyének
Nemes Militicsen 24 Jan. 1830.

legalázatosabb szolgája
Hajdu Mártony Nemes Militicsi lakos
és takács legény.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1830, nr 217.

¹kiváltsága

Újverbász, 1830. február 28.

Újverbászi takácsok – Bács vármegyének

Kérik, hogy a megye engedélyezze mesterségük gyakorlását annak ellenére, hogy szegénységük miatt a céhbe nem veszik fel őket.

Tekéntetes Nemes Vármegye, Kegyes Pártfogó Uraink!

Mi alább írtak Új-Verbászi lakosok a takács mesterséget céhesen megtanulván, mesterségünket több esztendeig Helységünkben minden akadály nélkül űztük – most, minthogy szegénységünk miatt mint mesterek a céhbe magunkat bé nem iktathatnánk; az Új Verbászi céh előjárói minden mesterségünkhöz tartozandó szerszámainktól meg fosztottak, és úgy egyszerre elégtelenné tettek bennünket feleségeink és gyermekeinkel együtt tovább jó módon táplálni – annyival is inkább, minthogy céhbéli mesterek szint úgy vélünk napszámba járnak, és úgy azon tsekély keresményünket is, a kit kézi munkánk által szerezhetnénk, kisebbitik – melynélfogvást a Tekéntetes Nemes Vármegye, mint a szegény adózó népnek kegyes pártfogója előtt, földre borulva könyörgünk, méltóztasson ebbéli jeles okainkat kegyes tekintetébe venni, és eszköz lenni abban, hogy nékünk szegényeknek, a kik úgy is csak magunk és legközelebbi atyánkfiainknak vásznait szőttük, anélkül hogy legényeket, avagy inasokat tartottunk volna – ezentúl is mesterségünket üzni engedelem kegyesen adattasson.

Mely ebbéli kegyességéért nagy alázatossággal maradunk – költ Új Verbászon, Böjtmás hava 28-án 1830. Esztendőben, Tekéntetes Nemes Vármegyének

legalázatosabb jobbágyi
Czier János,

Daffe Ádám
Vaimann Imre
Lövenberg Konrád
Purmann Krisztián és több Új Verbászi lakósok
akik a takáts mesterséget úzik.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1830, nr 843.

*Szanád, 1830. május 1.**Szanád lakossága – Torontál megye alispánjának**Engedélyt kérnek arra, hogy az árvíz miatt más megyébe tereljék marháikat legelőre.*

Tekéntetes Nemes, Nemzetes és vitézlő Vice-Ispány Úr, s nekünk nagy kegyességű urunk! Urunk!

Mi alul írt Szanád helységnek szegény lakosi, mélységes leborulással tekintetes Uraságod kegyes színe előtt, a mi mostani szomorú állapotunkat, amely bennünket végső romlásunk veszedelmivel fenyeget terjeszteni kénytelenítettünk; előadván azzal alázatosan azt, hogy tudniillik: miképpen e jelen való nagy árvíz által a szükséges marha legeléstől annyira kiszorítottunk, hogy még azon kevés gazdaságunk műveléséhez szükséges vonyó marháinknak, amelyeket a most télnek kemény s hosszan tartó voltja miatt nagy nehezen, de amellett mégis jókarban és egészségben kiteleltünk, most már azok számára a szomszédságban fekvő helységek határiban legelőt nem kaphatván, azokkal csupán csak a mi nagyon szűk kontribucionális legelőnkön¹ megszorulva kínlódunk, nem lévén ezen szomorú esetünkben a Fő helyről kiadott kegyes rendtartások következtetésében szabadságunk azokat a Tiszán által a szomszédságban lévő nemes Vármegyékbe, ahol is elegendő segedelmet kapnánk, hajtani. Ezen fájdalmas állapotunkban tehát némi nemű segedelem megnyerése okából fellebb tisztelt tekintetes Uraságodhoz alázatosan folyamodunk, esedezván azon, hogy ezen végső veszedelmünkben rajtunk könyörölni, bennünket kegyes pártfogásába venni és egyzersmind bölcs és hathatós rendelkezései által szükséges segedelmet nyúj-

¹ úrbéri adó alá eső legelő, amely Bánátban telkenként 3 hold volt

tani, marháinknak pedig más nemes Vármegyékbe való általhajtásához szabadságot kegyes közbenvetésivel kieszközleni méltóztasson.

Amely esedezésünk újításával mélységes hódoló tisztelettel vagyunk és maradunk Tekéntetes Vice-Ispány Úrnak
Szanádon, május 1. 1830.

legalázatosabb hív jobbágyi
Attyim Nikolin bíró,
Grga Andriskov esküdt,
Nesztor Nadrulyanszky cassir
Pera Nadrulyanszky, Frank Mihály,
Hemett Mihály elöljárók és az
egész község.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1830, nr 1428.

*Jázova 1831. március 23.**Jázova község – Torontál megyének**Hűszpontos panaszt emelnek Tiszaszentmiklós ellen.*

Minek utána a Tisza Szent Miklósi atyafiak még mi ellenünk, Jázova helység több lakosai, vagy bírái ellen hamis vádakát a Nemes Vármegeyre azon szám alatt bé adtak volna, mintha mi, helytelenül valaha őket megzálogosítottuk volna, és jószágaikat határunknak akármely részéről ingyen és ok nélkül behajtottuk volna, azoktól pedig nyakrafőre (mint ők azzal élni szoktak) felesleg egyaránt taxáltuk¹ volna; hollott lélek ismertetünk szerint kéntelenítettünk felfedezni azt, hogy ők bennünket nem csak szerfelett taxáltak, hanem minden legnagyobb zsarolásaik mellett szemlátomást rablanak is ilyen esetekben, úgymint:

Először. Az 1828-ik esztendőben jázovai Pintér Antal bíróságában Lőrintz József hadnagy az úgynevezett Budzságból, melyet az uradalomtól ínség alatt legelőnek azon nyárra kiváltani kéntelenítettünk, ott talált 40 darab ökrök közül 12 darabot, melyek az elején egy rakáson lévén, behajtott légyen, azok pedig mind egy gazdáé volt, azaz a T. Sz. Miklósi Pópa Úré, melyekért is fizetett váltói 6 ft. 30 krajcárokat.²

Másodszor. Azon esztendőben, ugyan is a T. Sz. Miklósi Próka Mirkov bíróságában, ismét Lőrintz József hadnagyunk az úgynevezett Kurta-Bara kaszálónkból, mely akkor többnyire bevettve lévén, a T. Sz. Miklósi ménesből mintegy 50 darabig való lovakat, melyek az életet és a kaszálót egyaránt legelték, azokból egyet elfogott légyen, de harmad-

¹ bírságolva volna² váltópénzben, papírban

napig ponyván való tartása alól a csikós azt ellopván, hadnagyunk a nevezett s illető bíró elejében járulván, azt ítélte, hogy a csikósnak pénze nem lévén, majd a bér búzája beszédésével egy pozsonyi mérő búzát fizessen. – Az idő elérkezésével sem a csikós, sem pedig a bíró hadnagyunkat több ízbeli folyamodása után nem csak ki nem elégitette, hanem csúnyául még kipirongatták és kiszídták.

Harmadszor. Pedig ugyan azon hadnagyunknak a nyerges lovát, melyet kéznél tartani kénytelenítettett, legyeskedvén határunkból alig a kukoricájuk közé ment, azonnal a T. Sz. Miklósi csász elfogván, véle 1 Ft. v. v. c. fizettettek.

Negyedszer. Süli Mihály bíróságában ismét a Budzsákat legelőnek az uradalomtól elváltván mind addig őriztettük, még arra utolsó szorultságunk nem léend, tehát már jó s nagy fű volt venne, a T. Szt. Miklósi atyafiak közül egyet, többször is nevezett Lórintz József hadnagyunk ott úgy fogott el, hogy már akkor a kocsisa általa lekaszált tele fűvel, mely gázolva lévén, kocsiját s lovát vele együtt behajtván, a helybeli bírák öt forintra büntetni rendelték, s pénze nem lévén, kocsiját s lovát a hadnagynak őrizete alatt hagyván, gyalog ment Szt. Miklósrá, útjában pedig Simony István lakosunknak a tehenét, az úgynevezett Kurta-Bara kaszálóról elejében vévén, a város házaikhoz hajtotta, azt állítván: hogy a kukoricájokban lett volna, melynél fogva ismét Próka Mirkov bírójuk azt ítélte, hogy a tehenért fizessen Simon István 5 ftokat, és akkor ők is a kocsi fűért megfizetik az 5 ft-ot, és így, mivel ők nagyobb erővel és lázzuló lármával bírnak, kénytelenítettvén ingyen kiadni kocsijokat és lovaikat, és mai napig sem fizettek semmit a kocsi fűért.

Ötödször. Szinte a Proka Mirkov bíróságában ugyan is a T. Szt. Miklósi lakosoktól a kaszálójaikban váltott földekben termesztett kukorica szárjainkat a tiszai töltés végett le nem vágatván és nem őrizhetvén, a T. Sz. Miklósi lakosok úgy letörettek, hogy többé az a levágatásra érdemes nem volt, az idő is szűk lévén, tisztítani különben a földet reá nem érvén, mag alá való szántás közben jószágainkat néki vettük, a könnyebben szánthatás végett is legeltettük, – midőn nevezett Próka bíró arra jövéen, Vastag Péter lakosunktól egy 8 ftos új szűr kankót és egy ökör harangot (kolompot) szíjjastól, s csatostól elvett, melyet egy p. m. búzán vett, akkor pedig 11 ft. volt Török Becsén a búzának köble – és ezek mai napig is nála vesztek; mert nevezett lakosunknak több ízbeli keresése után azt vallotta Próka bíró, hogy a város házoktól

ellopták az új szürkabátot – midőn végre a csínt ajánlásra sem adhatta elől; a harangot is elsikkasztotta.

Hatodszor. Jázovai lakosunk közül Simony Döme, Bitzók Pál és Vastag Péter észre vévén, hogy ismét a T. Szt. Miklósi atyafiaknak mintegy 500 darabból álló farka juhaik a Kurta-Bara kaszálónkon, s ott lévő búzáinkon legelvén azokból egynéhányat ki szakajtani kívántak, melyekből egyedül Vastag Péter egy rossz tokbárányt foghatott el, melyért az akkori bíró Pintér Antal az egész farkára 1 krajcárra számítván³ váltság bért kívánt venni; ki nem váltván pedig itt hagyták – és a reá érkező télen által rossz léte miatt eldőglött.

Hetedszer. Minek utána az illető uradalomnak rendeléséből a Bara parttól kezdvén az egész jázovai kurta töltésig az igen lapajoság T. Szt. Miklósrá és Jázovóra felmérettetvén, hogy mindenik a maga rátáját jókarban állítsa s feltöltse; Jázova ugyan teljesítette is, de a T. Szt. Miklósi atyafiak a nemes vármegye parancsolatja ellen is sikertelenül végeztek; mivel a magok rátáját el nem végezvén mind télen által a jég miatt, mind tavaszon s ősszel a nagy sár s víz miatt ott el nem mehetvén, magok a T. Szt. Miklósiak a vető földjeikre utat törtek, hova a jázovaiak is járni kénytelenítették, midőn kik közül Vastag Mihályné szegény özvegy lakosunk önnön kocsissága mellett, általok gyeplőjétől megfosztatván, tulajdon általok töretett tettért 1 ftozt húztak rajta.

Nyolcadszor. Ugyanis Próka bíróságában ezen közelebb múlt nyáron az árvízről szorítottván Piri Mihály, Sziráki Imre, Vastag Péter és Pohlinger Ádány a T. Szt. Miklósi pópa úrtól mintegy 40 lánca kaszáló földjét juh és marhalegelőnek kiarendálván, ott való legelés közben Sziráki Imrének egy-két esztendő csikója ott közelebb lévő zabban belecsapódott, T. Szt. Miklósi hadnagyok pedig ott lesekedvén, minek előtte a hátulsó lábával csikó a zabban ért volna, elfogták, és egy esztendő hosszú szűrt zálogban elvittek, melyért a bírójuk 6 forintot venni kívánván, lakosaink haszontalan kérelték a kárnak felbecsültetésére (mivel nem is lett volna mit becsülni), hanem hogy a szűrjök oda ne veszne, a 6 frtot megadni unszolták, de már akkor azt felelte a Próka bíró, hogy már ő annyiért sem adja ki, és mai napig is viseli az érdemtelenül vagy igen csekélységért elvett zálog szűrt.

Kilencedszer. Ugyan a helyhez közelebb a búzák között egy haszon-

³ számítva

talán szék földre (szlatinára) a juhoknak egy része be csapódván, önnön a Próka bíró ott találván őket, először kért 10 ft-t, másodszer 6 forintot vett Pohlinger Ádány juhásztól a haszontalan szlatináért, mely sem vető, sem pedig kaszáló avagy legelő föld nem.

Tizedszer. Ugyan is Pohlinger Adány T. Szt. Miklósról Jázovára kerülén, de itt is, ott is, háza lévén, mint hogy T. Szt. Miklós s Jázova még akkor Ladomány legelőpusztát az illető uradalomtól együtt árendálta ki, a juhaitól való fűbert a T. Szt. Miklósiak magoknak kívánták tulajdonítani, jázovaiak pedig megelőzték őket abban, mert az akkori számtartó, nemzetes Brestyánszky Ignác úr úgy rendelte, mivel úgyis egy a járás, s már által költözött, tehát segítse a szegény jázovaiakat, és ide fizessen; melynek ellenkezése végett a T. Szt. Miklósiak véle egyebet nem tehetvén, hanem egy ürüt vettek el tőle, melynek visszaváltása fejében öt forintot húztak rajta. Ilyen féle számtalan húzásakkal terhelnek bennünket a potom italaikra nézve.

Tizenegyedszer. Sziráki József lakosunk pedig a kaszálójaikban vett dohány földet a midón dohánnyal ültette volna, önnön a T. Szt. Miklósiak által tört, s koptatott úton mivel egy hordó vizet vitt, azért 4 frt. 30 kr.-t húztak rajta.

Tizenkettedszer. Süli Mihály, Lórintz Antal és Faragó Mihály lakosaink, T. Szt. Miklós Schultz György bíróságában különösen úgy megkárosítottak, hogy midón már a búzajok virágzásban lévén, a T. Szt. Miklósi egész ménes által igen sérelmesen össze törettek, mely károkat önnön a bírójuk felbecsülte és a három lakosainknak egy köböl és egy véka búzát önkényesen ajánlott. Melyekhez képest itt is kitetszik, hogy milyen húzók s vonyók a jázovaiak; midón a kárt tétető résznek engednék által a becsút! de azt mai napig sem adta meg az ajánló s nevezett bíró.

Tizenharmadszor. Bitzók Pál ugyan is jázovai lakosunk pedig azon panaszát nyújtja, hogy most közelebb múlt ősszel, és pedig a szegedi vásárkor a tulajdon tarlóján kereszt nyűgben a lovait minden vigyázással haszontalan őrizvén, mert azok megszökvén a T. Szt. Miklósi járás felé vették útjukat, merre a Budzsákban váltott legelőnkre menni szándékoztak. Reggelden pedig eleiket állván a T. Szt. Miklósi ökrészek a város házaikhoz hajtván a Próka bírójuk azonnal 20 konv. krajcárt, vagyis váltói 50 krajcárt húzott rajta.

Tizenegyedszer. Úgyszintén Kazi József lakosunk nyilatkoztatja, hogy miképpen bizonyos árendás földjében (melyben rész szerint búza,

rész szerint pedig árpa vetve lévén) nem lúd s más baromfiak által a lábon álló életjét eltékozolták, hanem (mivel éppen a hely T. Szt. Miklós mellett fekszik) még lovaikkal a kötőfék száránál fogva csaknem végképpen tönkre tették és legelőnek alkalmasították; ugyanis Hallai István T. Szt. Miklósi lakosnak az ökrei egy bizonyos reggel a csósz legelőleg ott érven, az oda való esküdtek és kmetek úgy becsülték fel, hogy Hallai István a kárban térítsen vissza 6 véka búzát s 6 véka árpát, – de mind az ilyen átalok tett becsük ismét megsemmisítettnek, mert ebből mai napig sem adott semmit.

Tizenötödször. Nemkülönbén a T. Szt. Miklósi atyafiak minden jószágukat szélnek vetvén nem csak az árendás Kurta-Bara kaszálónkon által legeltetik, hanem még a házaink után lévő vetéseinken is; csak nemrégiben is 2 tehén és 1 bornyú búzánkon a házunkig legelvén befogták, nevééről ösméretlen T. Sz. Miklósi tulajdonosa a 3 darabtól végre 30 krajcárt váltóban ajánlott – most már azt állítja, ha máskor ide jön a jószága, akkor adja meg a 30 krajcárt, melyet ajánlott.

Tizenhatodszor. Szinte a Próka bíróságában, Kecskeméti János lakosunknak a lova járásunkról elveszvé, minden keresése után egy hétre nehezen tudhatta ki, hogy a T. Szt. Miklósi város házánál fogva tartatik; amidőn érte ment, az éhség miatt döglőfélben találta, és mégis a T. Szt. Miklósi bíró Próka Mirkov 6 ftkat húzott rajta – csak azért! Ha netalán a magunk járására az övékre által lépett!

Különbén is, és pedig többnyire a magunk határából is ők be szokták keríteni; mert ők mennyien vannak, mindannyian csószok és hadnagyok, Jázova pedig mindnyáját meg nem gyózi borra és pálinkára valóval: ilyen esetekben kár hogy a jegyzők a felvigyázásra nincsenek intve.

Tizenhetedszer. Ismét a Próka Mirkov bíróságában az odavaló csikósok tulajdon járásunkon csak azért vették el pásztorunk bojtárjától a szűrt, hogy a mi hadnagyaink az árendás Kurta-Bara kaszálónkon egész ménesüket ott érven, megzalogosították, és így ámbár helytele nélkül, mégis 3 forintot c. v.⁴ húztak a mi pásztorainkon.

Tizennyolcadszor. Az 1829-i ősszel midőn már minden felkerült ugyan a Kurta-Barán, tulajdon jószágainknak felszabadítván azt, oda több lakosaink barmaikat leverték; minthogy pedig a T. Szt. Miklósiaknak a járásuk ezt hasítja, ugyan is a T. Szt. Miklósiak közül 6 suhan-

⁴ konvencionális pénz, fémpénz

cár gyermekük (kik lovaikat a legelőjükre kihozták) tulajdon s nevezett kaszálónkról 10 borjúkat és 3 lovakat negédes szokásaikból (amint apjuktól tanulták) behajtották a városházaikhoz, és a gyermekek szavára is a 3 lótlól 1 ft. 30 xrt, a borjúktól pedig 3 ft. 14 xrt vett Teszán nevű esküdt a Próka Mirkov bíróságában.

Tizenkilencedszer. Bizonyos T. Szt. Miklósi lakosoknak a kaszáló földjében Lévai József lakosunk a búzáját ledolgozván, lovait a lekaszált kaszálójukban kipányvázván, Tósa Mirkov, Prókának öccse még azért is elvette a gyeplőjét és a két lótlól 1 ft.-t c. v. vett.

Húszadszor. Ugyan a T. Szt. Miklósi lakosoknak 8 ökreik a Harangai nádlásunkban lévén (melyet mi kaszálónak is egymás között felosztani szoktuk) fent is nevezett Lévai József ködmönjétől megzalogosította, hogy cserében a gyeplőjét váltsa ki helységétől: de mivel a ködmönje rossz volt, és 1 frt-t érte oda adni nem akart, idehagyta ködmönét, – Lévai József pedig kénytelen volt gyeplőjét 1 ftal kiváltani, mint feljebb is.

Több ilyen világosításokkal nyilatkoztatásinkat tehetnénk, de az időnek szűke miatt lakosaink szántás s más dolgokon lévén, ezzel folyamodván kérjük nagy alázatossággal az illető Tekintetes Státusokat⁵ és Rendeket, hogy bölcs ítéletjeik szerint ilyenén helytelen sanyargatásoktól a T. Szt. Miklósi atyafiakat kegyesen elfogni méltóztatnának; a legsérelmesebb lakosainkat pedig úgymint a 2., 4., 5., 8., 12., és 14. jegyzékek mutatják, jelesen a Próka Mirkov és Sutlz György akkori T. Szt. Miklósi bírók által a kívánt elégtételre juttatni kegyesen méltóztatnának. Költ Hodits-Jázován, Böjtmás hava 23-án, 1831. esztendőben

Tarka Mihály bíró, és a többi esküdték
az egész helység nevében,
Szabó József jegyző.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1832, nr 728.

⁵ rendelet

Csantavér, 1834. április 3.

Galacz Katalin végrendelete

Dit(sértessék) a Jézus Krisztus!

Én alul írt ámbátor lelkiképpen ép és egészséges de testi képen igen erőtlén és beteges, megfontolván e világnak minden részeit, nem tapasztalok egyebet hanem hogy mindegyikünk aki e világra született meg kelletik halnia, ugyanezért ami kevés ingó és ingatlan javaim vagynak, a még eszemen vagyok, e következő rendeléseket tenni kívántam, úgy mint

1^{or} Halandó testemet a mely e föld gyomrából vette eredetét ezen földnek gyomrába tetetni hagyom, halhatatlan lelkemet pedig az felséges Úr Istennek oltalmában ajánlom.

2er Amint a kötelező levelező leveleim mutatják kint vagyon 130 ft. mondom Százharminc forint váltóban, abból továbbá

3^{or} Templomra hagyom 10 ft.

4er Ábrahám vejem leányának 50 ft.

5^{or} A még hátralévő hetven ft-t 70 ft.

hagyom Hajnal Imre férjének mint leányomnak és vejemnek, akik engem valamint egészséges koromban úgy beteg ágyamban híven gondomat viselték, tápláltak és meg betsültek, oly feltétel alatt, hogy azon summa pénzből nemcsak betsületesen eltemessenek hanem mindeneket voltaképpen kifizettessenek.

6^{or} Egy lábon álló hidasomat, ládámat, ágyi ruhámat nyoszolával együtt úgy egy fa asztalt lágyfából és egy sűrű szitát oly meghagyás mellett, hogy mint ezen hagyott jószágomban soha senkinek semmi legkisebb jussa avagy keresete ne lehessen semmi törvényes hatóság előtt.

Mindezeket megtenni teljes akaratom lévén az Úr Isten vezérlésiben ajánlok mindnyájatokat édes gyermekeim. Költ Csantavéren 3. Aprilis 1834.

Galatz Katalin.

Ezen testamentom levél az fenn írt mint meghagyó előtt felolvastatván, mindenkben helyben hagyatott. Költ mint föllebb. Mielőttünk Matuska Mihály bíró, Barkótzai Istvány, Dér Ferentz, Német János, Kis Bóni, Magassi János esküttek.

Istorijski arhiv Subotica, Vlastelinski sud Čantavir, 24/1834.

*Temerin, 1834**Temerin község – Bács-Bodrog vármegyéhez**Kérik hogy a jégverés miatt engedjék el adójuk egy részét.***Tekintetes Karok és Rendek!**

Alább íratlak mély alázatossággal előterjesztjük, miképpen e folyó hónap Szent Iván hava (június) 12-én határunkat egy szörnyű jégcsapás érte. Melynek sújtó ereje a temerini felső határtól kezdve (Szirig felől) a búza termések derekán által, a zab, árpa és kukorica termések közepén lefelé, a Csajkások kerületéig annyira leverte, hogy a gazdagon kínálkozó búza és árpa terméseknek a föld színén felül még csak egy ujjnyira való tarlóját sem hagyta meg épségben – úgy nem különben a zab és kukorica terméseket a közép nagyságú jég annyira legyalázta, hogy azokat még a töviből is kivagdosván, összezúzta és darabokra aprította, továbbá a kender vetéseket is oly állapotba hagyta, hogy azon földekbe nem kendert, hanem egy elhagyatott pusztá fekete földet szemlélhetni. És így ezen jégtől roncsolt területeket 150 szesszió¹ földért többre számíthatni. Már pedig ezen most múltó két években is, mi temerini lakosok, igen nagy szükségét szenvedtünk, minden nemű terméseink nagyon szűken lévén, a Méltóságos gróf, kegyelmes földesurunk jóltevő kegyes kezei által csupán ápolgattattunk és a szükségtől oltalmaztattunk – de már mostanában, midőn legszebb és leggyönyörűbb reményünktől, élelmünktől, egyszóval mindenünktől, a Mindenhatónak erős karja által megfosztattunk, nem lévén már reménységünk ezen évben, nagy fáradságunk után felnőtt termésünkből csak kenye-

¹ telek

rünket is megkóstolhatni – miből kaphatunk és honnan vehetünk oly pénzt, hogy terhes adónkat, tartozásainkat is befizethessük, nemes állandó katonaságot tarthassunk, a közönséges fuvarozásokat kiállhassuk? Minekutána a múlt esztendőben semmi széna termésünk nem lévén, ezen évben pedig igen csekély, és az is a jégtől összezúzatott. Ily környülállások között a temeriniek elcsüggedve lévén, a bánat könnyeket sajtol ki szemeinkből, alázatosan esedezvén a Tekintetes Karok és Rendek előtt, hogy tekintvén ezen szomorú csapás által leveretett emberiséget, az adófizetésbül, úgy nemkülönben a katona tartásból, minekutána 18 ló és 19 katona részeket ezen évben ellátni köteleztetünk, valamely részt azokból elengedni kegyesen méltóztatnának – amelyért is holtig leszünk Tekintetes Karok és Rendek legalázatosabb szolgálói

Fischer Leopold bíró,
esküdtek:

Kurczinák János, Kovács János,

Móricz József és egyéb temerini károsodott
lakosok nevében.

Papik István Temerin mezőváros hites jegyzője
által.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1834, nr 2578.

Baja, 1834. január 14.

Len Fülöp koluti lakos panasza egyetlen fiára

Tekéntetes Nemes Vármegye, kegyes Uraim!

Kéntelenítettem Tekéntetes Nemes Vármegyéhez folyamodni, mert nem oly kitsiny, és tsekély sérelmeim, hogy azt elhallgathassam, avagy annak, orvoslása tsak halasztasson is – Len József, egyetlen egy fiam, akinek tsalfa kérésére Kolluton lévő minden jószágomat által íratam, hogy ő gazdálkodjon benne, de oly feltétellel: hogy engem, édes atyját és anyját megbetsüljön és gondomat viseljen. De ő akit még az oktalan állatok sem teszik, minden világi és természeti törvények ellen, engemet édes atyját ütni, verni annyira, hogy a kereszt tsontomat is eltörte, hol-tam napjáig nyomorulttá tett, amint is visum repertum¹ Instanciám-mal² együtt bé adott tekintetes al. sz. bíró Almási Rudits Máté úrnak orvoslás véget, bizonyítja, mái napig is ott tisztelt tekintetes úrnál he-ver, anélkül, hogy panaszomra elégtételt kaptam volna, sőt nevezett fiam Baracsán tartatott tekintetes Úri széknak ellenem bé adott in-stanciájára, anélkül, hogy én is írásban kihallgattattam volna, minden ingó és ingatlan vagyonomtul megfosztattam, fiamnak édes atyja élté-ben minden szerzett vagyonom ítéltetett, és már executio³ által nékie adatott, nem engedvén nékem a feljebb vitelt.

Ó fájadalom Én aki keservesen gyermekségemtül szereztem Kol-luton kevés vagyonomkámot több 30 esztendőök olta, köz-terheket viselek, mindeneiket megbetsültem, egy szóval hív s betsületes jobbágnak tar-

¹ látlelet

² kérvényemmel

³ végrehajtás

tom magamat lenni, most öregségemre nevezett fiam által, minden ingó s ingatlan vagyonomtól megfosztattam, feleségemmel siránkozó szemekkel öregségünkre koldulásra készítetett.

Tekéntetes Nemes Vármegye! Noha tisztelt Úri széken keményen fiamnak meg volt hagyatva, hogy többé édes apjára kezét ne emelje, de az addig tartott még Baracskáról haza nem érkezett, azoltától már négyszer is megvert, gázolt, tapodta, szomszédjaimnak bámulására.

Azért könyörgök tekintetes nemes vármegyének: minthogy én tisztelt úri széken írásban elegendőképpen nem voltam kihallgatva, és a vagyonomtól fiam által megfosztattam, engemet most is édes apját ütni, verni nem irtózik, e dolgot szoros vizsgálat alá vétetni annyival is inkább, minthogy fiamnak sógora esküdt ember, mellette egész előljáróság tart pártját, ha megverettetésem végett panaszkodom nékik, nem hogy elégtételt szolgálnának, hanem minden elégtétel nélkül haza botsájtanak üresen; úgy kitételemnek valóságához képest, engem az én tulajdon vagyonomba, melytől több 30 esztendőig adózok kegyesen vissza helyeztetni és hogy verése által nyomorulttá tett tisztelt Úri szék voltától fogva négyszer megvert, kemény büntetés alá vetni, úgy engem öregségemre, egy hív, betsületes jobbágyot, megvigasztalni, minden jobbágyi alázatossággal maradván, tekintetes Nemes Vármegyének Baján Januárus 14-én 1834.

legalázatosabb jobbágy
Len Fülöpp kolluti lakos.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1834, nr 164.

Csantavér, 1835. október 8.

Mucsi János – Tomcsányi alszolgabírónak

*Kéri hogy indítsanak vizsgálatot Vituska Ferenc ellen, mert alapos gyanúja alapján ő lop-
ta el a pénzét.*

Tekéntetes Nemes Nemzetes Alszolgabíró Úr, Nagy Tiszteletre méltó Drága jó Uram!

Szegény nyomorult, ebbéli szerencsétlen esetemet terjeszteni kintele-
nítettet – miképpen e folyó 1835. esztendei hónap 28-án úgy mint het-
fűn Szabadkán lévén egy kevés pénznek meg szerzése végett, ahol 54 ft.
váltóban kaptam, ezzel midőn Sándornak jöttem volna, Vituska Fe-
rentz nevű lakosunk megszólított, hogy ülnék kocsijára, ahol Hegedűs
József is ült vala, minek utána Sándorba megállottunk volna, azon pénz-
zem keszkenyőbe lévén csomókra kötve az kocsiján letettem és egy ke-
vés húst vettem a zsebemben lévő aprópénzből, úgy hogy említett sum-
mához éppen nem nyúltam, minek utána Sándort elhagytuk volna, azt
gondoltam, hogy pénzemet a vágó székben felejtettem, leszállottam és
vissza mentem, mondtam hogy várna meg, azonban eszembe jutott,
hogy az kocsin volna pénzem letéve, azonnal sietve vissza mentem, ahol
ottan a vett húst, amely csak a keszkenyőbe tekerve vala, öszve kötve
találtam, az pénzt pediglen azon keszkenyőbe kötve nem találtam,
azonnal kezdtem az embert vizitálni, egyik csizmáját lehúztam ugyan
de egyébként nem hagyta magát megkeresni; azzal megvagdalván lo-
vait mind engem az vélem lévő Hegedűs Józsefet az úton hagyott.

Mind ezekre nézve mivel senki más kocsiján nem volt, mint mink, tel-
jes gyanúságom reá volna leginkább azért hogy magát keresni nem en-
gedte, nem egyébnél mint nála vagyon azon pénzem.

Azért alázatosan esedezem Tekintetes Alszolgabíró Úrnak kegyes színe előtt, méltóztassék szegény sorsomat tekintetbe venni, és érintett Vituska Ferentz, mint valóságos elrejtője- és tagadóját pénzemnek törvényesen convincálni,¹ és általa elégtételt szereztetni kegyesen méltóztassék maradván a Tekintetes Nemes Nemzetes Alszolgabíró Úrnak
Csantavér 8. okt. 835. legalázatosabb szegény szolgálja
Mutsi János Csantavéri lakos

Vituska Ferentz rablót a Csantavéri bírák fogságra vessék, és Fő Ügyvéd úrnak feljelentsék, utóbbi rendelkezéseket e főben tőle várván.
Tomcsányi, járásbeli alszolgabíró.

(Kihallgatási jegyzőkönyv)

M. Theresiopolisban 1835. november 23-án.

1. Mi a neved, korod, vallásod s egyéb állapotod?

Vituska Ferentz, 21 éves, pópista, feleséges, csantavéri jobbágy.

2. Mutsi Károly csantavéri házas zsellér panasolja, hogy ma öt hete szabadkai heti vásáron lévén, miután gabonáját eladta, s kocsiját előre elküldötte volna, a te kocsidra szorulva az úton egy keszkenyősarokba kötve tartott pénze mely 54 frt. s 10 xből állott elveszett s ő minden környülállásokat összevetvén ezen pénze elsikkasztásában rád gyanakszik?

Én se nem láttam pénzét, sem nem vettem el, sem végtére nem tudom hová lett – egyedül azt mondhatom, mind magam mind ő igen részegek voltunk.

3. Panaszos mondja: hogy ámbár bizonyos Martintseknek kocsijáról elmaradván Sándorig gyalogosan ment, s ekként Sándorban kocsidra szorult, még is nem ő volt, ki téged arra, hogy kocsidra szállhasson kért, hanem te szólítottad fel: hogy üljön kocsidra – ezen tetted már gyanút támaszt ellened: hogy megsejdtívén a pénzt a panaszosnál, egyszersmind azt is, hogy részeg fővel vagy, már akkor pénzére kedvet kaptál s azt az úton el is vetted?

Én nem szólítottam hogy kocsimra üljön, hanem ő kért meg engemet, a pénzeről semmit sem tudok.

¹ végrehajtani

4. De íme ugyan ő mondja hogy a keszkenyő, melynek sarkába pénzét kötve s úgy zsebébe dugva tartotta Sándorig. Sándorban pedig két font húst takart beléje, de össze nem kötötte, midőn az úton ugyanazt a zsebében nem lelven más felől pedig arról, hogy abba húst takart légyen, megfeledkezvén Sándor felé visszafutott s azután kevés időre a futás közben az, hogy a keszkenyőnek a hússal együtt a kocsiban lenni kell, észébe esvén ismét kocsidhoz tért – ottan már a keszkenyő össze kötve találtatott – a mi jele: hogy azt már kivüle valaki más is kezelte – valld meg hát az igazat?

Miképpen találta keszkenyőjét amidőn Sándor felé való futásból visszatért, azt én nem tudom – pénzéről csak nem mondhatok semmit, még egy társunk volt a kocsimon, Hegedűs József csantavéri szabó – azt talán adhat felvilágosítást.

5. Panaszos azt is beszéli: hogy téged s a nevezett szabót felmotozás alá vévén, a szabó csizmáját, nadrágját s mandliját önként levette, te pedig csak csizmádat, azt is kotsi derékban és subában ülve?

Az igaz, hogy a szabó levetkezett, de Panaszos tőlem, miután a csizmám lehúztam, többet nem kívánt, sőt a szabó ruháját sem tapogatta meg, annál kevésbé őtet magát.

6. Ő mondja: hogy a szabó maga rázta minden ruháját, s mivel szegényében sírt, és azzal ártatlanságát eléggé bizonyította, körülötte nagyobb nyomozásra nem volt szükséges; de te helyedből nem is mozdultál a mi valamint az is, hogy midőn ő – amit feljebb is említettett – Sándorba való futásból vissza futott, te lekocsiztál s panaszosnak nagy kiáltásaira nem ügyelvén, az úton akartad hagyni, s csak nagy bajjal érhetett el – világos jelei vétkességednek.

Az egész úton nem én, hanem a szabó hajtotta a lovakat – ha el akartuk volna hagyni, azt könnyen tehetjük volna.

7. Éppen azért mert a szabó hajtotta a lovakat, s te a mint íme a Panaszos mondja az ő leszállta után kocsiderékba, mely félig szalmával tömve volt, húztad magadat, néked kellett lenni, ki Panaszosnak Sándor felé futásakor az annak előtte ledugott keszkenőből a pénzt kivetted, s a keszkenőt mely annak előtte kötetlen volt a benne volt hústra te kötözted?

Igaz hogy elmente után kocsiderékba ültem, de pénzéről semmit sem tudok – ő azt részeg lévén elveszthette amikor Sándorban húst vett.

Felvette: Demetróczy Alajos fő fiscális.²

1836. évi Szt. András hava 9-én folytatólag 10-én Szabadka szabad királyi városában tartatott fenyítő úri-szék alkalmával vádolt Vituska Ferencz fentebbi tagadó vallományát újonnan kihallgatás után is mindenekben megerősítette.

Feljegyezte Zombortyevits Ferencz aljegyző.

Istorijski arhiv Subotica, Vlastelinski sud Subotica, 1836, nr 14.

² főügyész

Törökbecse, 1837. április 5.

Törökbecse jobbágysága – Hertelendy Ignác alispánnak

Panaszt emel az uradalmi földek és a közlegelők elvétele miatt.

Méltóságos és Tekintetes Nemes Vármegye Főispányi Helytartó Úr, nekünk legkegyesebb Pártfogó Urunk!

Mély alázatossággal folyamodunk ezen végső inség és szükségünk esetében a Méltóságos Főispányi Helytartó Úrhoz, engedelmet kérvén, hogy ha netalántán általunk Méltósága, mint legfőbb Pártfogó Urunk, ily siralmas élet sorsunkra nézve, találná magát megsértve lenni, mert az elszenvedhetetlen szorongattatás és elnyomattatás vonzott mi szegény esedezőket erre. Mivel jóllehet már ez ideig három rendbéli könyörgő leveleket nyújtottunk bé a Tekintetes Nemes Vármegye Urai s Rendeihez a mostani Királyi kegyes úrbéri rendelmény következtében szóló közlegelő, Überland, nádvágás, bormérés és több minket érdekelendő birtoki használatok jogai elnyerése eránt, de fájdalom! mind az ideig esedező levelinkre legkisebb végzést se nyertünk. Egyedül pusztá szóval biztatott bennünket a Tek. járásbeli szolga bíró, Stojanovits Mihály úr december holnaptul, hogy tudni illik nem sokára el fog jönni a Vármegye Földmérő úr, és a mi kívánságunkra, a kegyes Királyi Urbér parancsolatja szerint pedig a közlegelőt ki fogja mérni, holott mind ekkoráig sikertelenül vala ezen szóbeli biztatása. Hogy tehát minden bajainktól fel legyünk odozva, orvoslás végett a Méltóságos Főispányi Helytartó Úrhoz folyamodni volt mostan e tárgyban utolsó feltételünk, minthogy a Tekint. Ns. Vármegyétől ki adott parants teljesítését éppen nem tapasztaltuk, és a Tek. Uradalomtul legkisebb könnyebbséget se éreztünk. Tudva lévén, hogy a Tek. Uradalom több évek óta 3340 hold

überlandbéli földet elvágott, ismét két esztendők elfolyása előtt 660 legjobb használatú hold földet a köz legelőből elvett. Most tehát mi-riek utána a Tek. Uradalom még azon hátra maradtott Überlandról szóló árverés hirdetményit kifüggesztette, folyamodtunk ugyan három ízben is személyes könyörgésünk által a Tek. Uradalomhoz, de mindenkor sikeretlen vala folyamodásunk előtte; s ámbár 53 esztendők óta tartotta a Község egyezség mellett ezen fent nevezett 4000 lánccal együtt és most azon 4000 láncon kívül 1835-ig a mint csak fizettünk azon legtöbb árát meg ígértük a Tek. Uradalomnak, és melléje a Helység bormérés jussát is oda ajánlottuk, mely Bíró úrnak fáradságában került, még a mester embereket reá vette, hogy a bormérés jussát, mely szőleinkre nézve legnagyobb jussok vagyon, és az Überlandnak úgy szólván semmit, vagy igen kevés hasznát veszik, a szegénységnek által engedték.

Mely okokra való nézve legmélyebb alázatossággal esedezván folyamodunk a Méltóságos Főispányi Helytartó Úrhoz, méltóztatná fájdalom panaszunkat kegyes atyai szívére venni, és hatalmával akit illet meghagyni, hogy überlandiális térföldünk addig köz árverésre ne bocsájtasson, míglen a minket illető közlegelőnk teljes mennyiségben, a Felséges Kamarának Plánuma¹ szerént ki nem mérettetik, mely mai napon harmad része sincs, mint ennek előtte vala kimérve, és mi több, nagyobb része ezen közlegelőnek székes, iszapos, és víz állásos annyira, hogy a mostani közlegelőnkön negyed része se legelhet a föld művelő igás marhája, hanem még több vidéki jószágot akar a Tek. Uradalom ezen csekély közlegelőre bocsájtani, mint amennyit a közlegelőnk elbírhát; tudni való, hogy mostani időben Dög által sok jószág elesett, mely okbul nem vagyunk azon erőben, hogy mi minden darab jószágtól a mint kárunkra az Uradalom kívánja, fizessünk, mivel a kegyes Urbér szerint a földművelő azon jószágától mellyel a köz terheket, urbéri szolgáltatokat végzi, és a földjét műveli, nem kellene a Tek. Uradalomnak fizetést venni, és mégis kegyes Urbér ellen kívánja, ámbár jól látja a múlt mostoha esztendő terményketlensége miatt minden napi kenyerünkben szűkölködésünket és sehonnán leg kisebb könyörületesség se járul mi szegény jobbágyokra.

Így tehát ha Méltóságod mint legfőbb Gyámatyánk, e siralmas tárgyban rajtunk nem könyörül, és bölcs ítéletét hozzánk nem nyújtja, való-

¹ terve

ban örökösen elveszünk mindnyájan; azért az említett közlegelőnek árát a Tek. Nemes Vármegye azután méltóztasson a kegyes királyi úrbéri cikkelyek szerint kiszabni, hogy nyugodt elmével és igazságos elégedéssel, a Méltóságos Főispányi Helytartó Úr közben járása és pártfogása által használhassuk a Felséges Urunk kegyes úrbéri hagyományát.

Melyért midőn alázatosan esedezvén, elvárván óhajtva a Méltóságos Főispányi Helytartó Úrnak üdvességes, reánk szegényekre nézve, végzését és orvoslását, tapasztalt kegyes úri gráciájába² zártak halálíg engedelmességgel, kinyílt szívvel és megkülönböztetett tisztelettel vagyunk a Méltóságos Főispányi Helytartó Úr legkegyesebb pártfogó Urunknak legalázatosabb szolgálói és fejhajtó jobbágyi, N. N. Török Becsei mező város egész Községe.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija 1837, ap. 17, b.s.

Nb.

A törökbecsei kérvényre adandó válasz rövid tartalma a beadvány hátlapján így olvasható: „A mi az uradalmi földek árverése meggátlását illeti, miután ezen földek az Uradalom szabad rendelkezése alá tartoznának, ötöt, hogy kinek s mi módon adja haszonbérbe, erőltetni nem lehetne, ennél fogva az esedezők kérése nem teljesíthető, – a mi pedig a köz legelőjököt illeti, miután a Nemes Vármegye ennek megvizsgálására már a tisztviselő urakat kiküldötte, azoknak mentől előbbi jelentések beadását várván Sztojanovits Mihály szolgabíránk által a folyomodók erről tudósítatva, türelemre utasítatnak. Kelt Nemes Torontál vármegyének 1837. évi április 17. közgyűléséből.”

² jóindulatába

*Nagybecskerek, 1840. április 29.**Bocsári szegénység – az alispánnak**Panaszt emelnek a telkes gazdákra, hogy teheneiket nem engedik a közös legelőre.*

Tekintetes, nemes, nemzeti és vitéz Alispány Úr, kegyes Urunk! Megyebéli Bocsár helység mintegy hatvan számból álló, s vonó marhával nem bíró lakosi, – a szükség és nyomorúságtól kényszerítette, mély alázattal bátorkodunk kegyes színe elébe járulni aziránt, – miszerint azelőtt négy esztendőkkel helységünkbeli föld s vonó marhával bíró társainkkal, a marha legelőre nézve oly egyezésre lépven, hogy minden vonó marha nélkül bíró bocsári lakos tehenét, vagy bornyúját, személy szerint fizetendő 3 forint mellett a legelőre eresztesse. Történt azonban, hogy esztendő eltelte után ezen kötött egyezségünket újonnan felbontani akarták; de a tekintetes Uradalom kegyes pártolás alá vévén minket, végbe nem vihették. S mind e mellett is a tavaly újonnan kénytelenítettünk újabb szerződést kötnünk, mely meg is történt 4 forint fejenkénti fizetés mellett. S mostan, ezen hónapban újra, harmadszor is megerőtlenítették kötésünket, s a 4 forint fizetés mellett is, melynek megadására szívesen magunkat köteleznők, végképp megtagadták nekünk, szegényeknek, teheneink vagy bornyaink legelőre való kibocsátását, s jelenleg oly helyzetetésbe tétettünk, hogy az istállóba kötve kellek tartanunk marháinkat.

Tekintetes Alispán Úr, kegyes Urunk! az előterjesztett panaszunk orvoslása végett, mély alázattal esedezünk, mert ha a méltóságos földes Urunk jelenleg itthon volna, bizonyára orvoslást nyernék s nem kénytelenítettünk volna a tekintetes Alispán Úr eleibe folyamodni. S noha mi szegényebb sorsúak marhával nem bírunk, még is a közterhek

viselésében egyaránt részesülünk, az utak és töltések csinálására egyaránt hajtattunk – a már 4 forint fizetés mellett kötött szerződésünknek erejében, melyet megadni nem vonakodunk – minket a marha legelőre nézve továbbá is (minthogy jelenleg marháink istállóban tartatik) fenntartani kegyesen méltóztassék. Kik is mély alázattal elhalunk, a tekintetes Alispán Úr, kegyes urunknak

legalázatosabb szegény szolgálói
Bocsár helység 60 számból álló,
s vonó marhával nem bíró lakósi.

Nagy Betskereken, 1840 április 29-én.

*Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, GK 1840.
maj. 11. nr 1443.*

Bóka, 1841. december 8.

Popov Sztána – Torontál megyének

Panaszt emel a pravoszláv parohusra,¹ amiért az megverte őt.

Tekintetes Nemes Vármegye közönsége, kegyes pártfogó Uraim!

Folyó évi november hó 23-án Tisztelendő Popovits Lázár bókai G.n.e.h.² plébánus úr éjszakának idején házamhoz jövéen, minden ártatlanságom mellett engemet alázattal alul írtat szidalmazni kezdett, hol én férjemnek ide haza nem létében rettenetesen az álomból felserkenvén megijedtem, és őtet minden tőlem telhető szíveskedésemmel engeszteltem – de minekutána ő azt észre vette, hogy segítségemül senki a háznál nem találtatik, reám rohanván, engemet kegyetlenül, ahogy az ide alázattal csatolt orvosi látleletből látható, megvert, oly csúfosan pedig, hogy mai napig a megütött szememre nem láthatok. Mely illetlen tetteit Tima Szekulits, Paja Veszelinov és Márkó Lilekov oly módon bebizonyíthatják, ha tekintetes nemes megye közönsége esküvés alatt vitetni kegyes lészen; máskülönben nem mernek, mivel parochiatusai,³ félvén attól, ne későbben rajtuk bosszút elkövesse, mert nem más okból rajtam is bosszúját elkövetett légyen, hanem egyedül azért, hogy több kényszerítésére parázna életre magamat véle nem adtam.

Ezen fontos okokra való nézve legmélyebb alázatossággal tekintetes Vármegye közönségéhez folyamodni bátorkodok, hogy ha említett Pópát az oly rettenetes majd gyilkosi cselekedeteitől megszüntetni, az el-

¹ plébános

² görög nem egyesült hitű, pravoszláv

³ hívei

követett bűnért hathatósan megbüntetni, mert tudva vagyon tekintetes nemes Vármegye közönségének nyughatatlanságairól, amidőn újoncok állítása alkalmával katonákkal tekintetes Küldöttség eleibe kísértetett – és így nékem törvényes elégtételt adatni kegyesen méltóztassék.

Mely térdreborult alázatosan előterjesztett esedezésem mellett, magamat kegyes atyai pártfogásokban ajánlván – legmélyebb tisztelettel maradok Tekintetes Nemes Vármegye Közönségének

Bókán 1841 dec. 8-án.

legalázatosabb szolgálója

Poppov Sztána bókai adózóné.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1842, nr 2689.

Melence, 1843. október 31.

Sityanovics János – Ferdinánd királynak

Panaszt emel Melence előljárósága ellen, különböző visszaélések miatt.

Felséges Császár és Apostoli Király!

Nincs veszedelmesebb a hatalomnál, ha ez oly neveletlen kezekben létezik, hol elegendő ravaszság lappang annak tökéletes önkénye való érlelésére, mert ekkor fortélyosan intézett kegyetlenséggel félelmet s remegő tűrést egy részről, más részről ragaszkodást eszközöl – e szerencsétlen állapotban sínylődik Melence helysége, melynek falusi bírāja, jegyzője és fuvarbiztosa viszik a kormányt, istápoltatva e szerencsétlen helységben pár évek előtt tisztviselői önkény ellen alakult s karbonari névvel nevezett párt által, melyet a fentebb említett előjárók minden áron fenntartani, e névre a lakosságot büszkeséggel s vakulódoló párthíveiket tetteik palástjául használni törekednek, üldözvén mindazokat, kik hozzájuk nem tartoznak, s kiket factor névvel neveznek. E két párt nevezetbe létezik e helység szerencsétlensége, ez oka az igazság kiszolgáltatásában való részleghajlásnak, számtalan egyének elegendő ok nélküli kegyetlen megbotoztatásának – valamint annak is, hogy e helységbe naponta történt törvénytelenégekről panaszt emelni senkinek sincs bátorsága – oka főleg mindezeknek még az is, hogy az úgy nevezett karbonárik és előjáróik egy az egy az egész helység teljes meghatalmazottjának hírelt ügyéssel dicsekszenek, kit az idezárt ki-
vonatok eléggé jellemzenek, ki a visszaélést visszaélésre halmozó előjárókat azzal szokta biztatni, hogy ne féljenek semmit, ő mindég helyt fog állani értük és a legigazabb vád alól is ki tudja őket mosni.

Az ekképp korlátlanul gyakorlott kényuraság anyagiakra is kiterjed,

mert itt a mezei rendőrség nem a közös hazai törvény értelmében gyakoroltatik, itt önkényes bírságok szedetnek, a kárba és nem kárba talált marháktól, valamint a közlegelőn keresztül nyúló ország úton hajtott idegen marháktól is az ily beszedett pénzek hová tételéről szó sincs.

Itt mezei rendőrségi tárgyakban bűnbeli ítéletek is szoktak hozatni falusi bírák által s botozásokkal hajtatnak végre, keveset ügyelve hogy a botok száma felül mülja é a 12-t s így kettős bűn gyakoroltatik, u. m. pénzbeli zsarolás s a világos törvény áthágása, mely a testi büntetést az illető törvényszék kezeibe teszi.

Felséges Uram! E három embernek lépte visszaélés, zsarolás és csalás, de hogy egyes esetek elszámolásával, melyek engemet mint magány személyt nem is illetnek, mert a sértetteknek maguknak volna joguk panaszkodni. Hosszas ne legyenek, csak egyet vagyok bátor jobbágyi legmélyeb hódolattal elő tejeszteni.

Az idezárt kereskedői könyv kivonatok mutatják, hogy helységünk bírása, jegyzője és fuvarbiztosa egyet értőleg zsarolják a szegény község pénztárát, melynek számadására kávé, cukort, dohányt, pipát, sajtot, lencsét, kefét s több hasonló házi szükségeikre való holmikat szoktak vásárolni s a község pénztárát, melybe szegény lakosság véres vejtékét be vinni kénytelen, ily lelketlenül meglopják, nemcsak de ha árjegyzék megtekintetik, ebből kilátszik hogy papiroost is annyit vásároltak a község számára, hogy egy nemes vármegyének sincs többre szüksége, holott majd szem nélkül maradt ravaszságban elaggott jegyzőkön kívül az előljáróság neve aláírásán kívül írni is alig tud, de megfoghatatlan is minek ily szegény községnek, melynek jegyzőkönyvei nyomtatott árkusokból vannak, oly roppant mennyiségű papiros íratott fel, de ára fejében oly mi vétetett, mit a község ezen heréi inkább tudnak felhasználni, t.i. sajt, lencse, kávé s a.t. Az öntött erdélyi gyertya oly artikulus,¹ melyet otthon is lehet égetni, azért vétetett ugyan azon árjegyzék szerint oly nagy mennyiség, hogy minden napra legalább is 2 font esik, holott közönségesen tudva van, hogy helységünk házánál egy éji gyertya szokott égni, mely azonban nem erdélyi, hanem itthon készült, s így e számadáson kívül esik. Seprő annyi ösmértetik el az árjegyzékben, hogy minden napra több seprő esik; évenként több mázsa vas is szokott vásároltatni a község számára, de hova lett fordítá-

¹ árucikk

sokról senki sem tud semmit. Csak azt tudatik közönségesen, hogy a bíró valamennyi hordói a legszebb vas abrancsokkal vannak megvasalva, mely csak akkor lesz kétségtelen sajátja, ha a helység számára vásárlott nagy mennyiségi vasnak hová lett fordításáról számot fog adni.

Egy szóval e szerencsétlen helység oly zavart állapotban van, hogy a Magyar Királyi Udvari Kamarától küldött számadás vizsgálók azt jelentették: hogy a helység conscriptioja² hamisított, a jegyző hivatalára alkalmatlan és lázító. Azonban e jelentésnek sikere e mai napig sem tapasztaltatott.

Felséges Uram! jobbágyi hódolattal alólírt mint helységünkben nevezetes mennyiségű jobbágyi földeket bíró s így hasonló előjárói csatlások által károsított panaszt tettem a Nemes Vármegyénél. A vizsgálat, mint a mellékelt határozat mutatja, a magas Kincstári Uradalom hozzájárulásával elrendeltetett – de mint mellékelt csatolmányokból látható, a panaszt illető 27 darab iratok valahol eltévedvén az elrendelt vizsgálat megakadt s így vesztegelve vagyunk kénytelenek nézni, miképp úzik nevezett előjáróink bűn teljes családaiskat, de jaj annak, ki felszólalni bátorodik, kivált ha e falusi bíró kegyetlen botja alá van vetve kit ezzel el nem érnek az ellen szemtelen hamis vádakot koholnak a község nevében, mint azt személyemmel tevék a megyei határozat csatolt írása szerint.

Azért fiúi legmélyebb alázattal folyamodom Felséged zsámolyához miképp valamint előadott panaszomat, úgy helységünk 1841 évtől vitt számadásait megyei tagok hozzájárultával szigorúan megvizsgáltatni s a felderülendő rossz lelkű visszaéléseket az illetőket mint válságos bűnösöket megfenyítetni, és az elnyomott helységet tőlük megmenteni legkegyelmesebben méltóztasson.

Ki királyi kegyelmébe ajánlott legmélyebb jobbágyi hódolattal holtomig maradok Cs. Kir. Felségednek holtáig hódoló jobbágya
Sityanovits János, Nemes Torontál megyében
kebelezett Melencz helység lakosa.

Istorijski arhiv Kikinda, Veliko Kikindski Distrikt, Spisi 1847, b. s.

² összeírása

Buda, 1846. november 26.

Keresztúr község – Magyar Királyi Kincstárak

A község küldöttei panaszt emelnek földjeik törvénytelen elfoglalása miatt.

Nagyméltóságú Magyar Királyi Udvari Kincstár!

Tudva van Nagyméltóságú Magyar Királyi Udvari Kincstár előtt, sőt az idecsatolt kegyelmes királyi kiváltságnak vörössel aláhúzott 9-ik pontjából látható, miképp Nagy Kikindai Királyi Válságos kerület fenn előhozott kegyelmes kiváltságnak értelve szerint kebelében létező királyi jogokhoz tartozó minden majorsági (remanentiális)¹ földeket nem csak régóta de jelenleg újabb kegyelmes kiváltságnál fogva Nagyméltóságú Magyar Királyi Udvari Kincstárnak azokért bizonyos pénz összeget fizetve, tartja, – fenmaradván mindenkor ezen említett majorsági földekre Ófelségének sértetlen sajátságai joga.

Nagy Méltóságú Magyar Királyi Udvari Kincstár! Legyen szabad előadnunk – miképp *Keresztúr* helységünk határában létező ily majorsági földek egy része Tekintetes *Török Kanizsai* uradalom által elfoglaltatott, mely elfoglalásnak nyomára f. esztendőben legvilágosabban jutottunk; tudni illik amidőn Tekintetes Királyi Temesi Igazgatóság kiváltságunk végett helységünk határában létező királyi földeket kiküldött mérnök által felméréte, kinél zsinóruul régi tervek valának, esedezünk tehát tudni, vajon jogosan s igazságosan történt-e, hogy Tekintetes Török Kanizsai Uradalom 1810. esztendőben egy commissic² hozzájárultával, de mily tagokból állott ez? nem tudjuk, egy ily királyi da-

¹ maradvány

² bizottság

rab földet, mely ide 2/alá csatolt tervben veres és sárga vonal közt létezik, avval az előadással, hogy neki erre joga van, elfoglalta – melynek birtokában mint 3/ alatti bizonyítvány mutatja mindig voltunk – így nagy Méltóságú Magyar Királyi Udvari Kincstár egy oly darab földtől mely több ezer és ezer forintokat ér, – mink pedig alá csatolt kegyelmes kiváltságunk ellenére ususától³ megfosztattunk; azonban ezen elfoglalás ellen helyszínén atyáink rögtön ünnepélyes óvást tettek; de tartván Török Kanizsai Uradalom a rendes úrbéri pertől s erőszakos visszaüztől, barátságképpen megnyugtatónkra a sárga és kék vonal között lévő 217 holdat vissza engedte.

Hogy tehát Török Kanizsai uradalomnak azon előadása, mintha neki elfoglalt földre joga lenne, egészen alaptalan s helytelen volt, kitetszik ezen 4/5/6/7/. királyi mérnök úr s a szomszédos helységek bizonyítványaiból, de igazsággal nem is összehasonlítható; mert Tekintetes Szervitzky Család 1782-ik év körül Török Kanizsát Ófelségétől impetrálta,⁴ tehát kegyelmes Kiváltságunk után, és azért nagyobb darab földre joga nem lehet, mint sem neki statutio⁵ alkalmával terv s resignationale instrumentum⁶ szerint által adódott. Ha tehát a régi Kanizsai terv, a mostani szélességével vagyis az impetrált allodiális föld summa jelenlegével összehasonlíttatik, annyival többet bír a mennyit királyi majorsági hold föld határunkból elfoglaltatott.

Nagy Méltóságú Magyar Királyi Udvari Kincstár! Mint Felségünknek leghívebb jobbágyai ne sajátági joga legkisebb csorbulást is szenvedjen, legalázatosabban esedezünk – méltóztassék régi Török Kanizsai tervet s resignationale instrumentumot a Tekintetes Temesi Igazgatósághoz minél előbb által téve ezen elfoglalást a nyáron munkálkodó királyi mérnök Vohlsteiner Ernő úr hozzájárultával, ki e tárgyat helyszínén bővebben felvilágosítandja, megvizsgáltatni, s minket legrövidebb úton az elfoglalt földbe visszahelyeztetni, – fentartván azonban Tekintetes Szervitzky György s örökösei ellen kármentesítési

³ használatától

⁴ kérelmezte

⁵ adomány

⁶ átadási okmány

keresetünket, alázatos kérésünket újítván, mély tisztelettel maradunk
a Nagy Méltóságú Magyar Királyi Udvari Kincstárnak
Budán, 1846 nov.hó 28 napján

legalázatosabb szolgálói
Hajvász Zsiván, Jantsity Nestia
mint küldöttek az egész Keresztúr
község nevében.

Istorijski Arhiv Kikinda, Vel. Kikindski Priv. Distrikt, Spisi 1846, b.s.

Szanád, 1847. március 16.

Tódor Botsorán – Torontál megye alispánjának

Panaszolja, hogy az uradalmi ispán nem adta ki béresi járandóságát, és kéri a megye segítségét.

Tekéntetes Rendszeréni Al-Ispány Úr, Kegyes Pártfogó Uram!

Fájdalmasan kintelenítették panaszomat nyújtani, miképpen Kutsera János ispány múlt 1846-ik évben június első napjátul bészárolag utolsó októberig öt holnapos béresinek felfogadott, öt holnap béremet mint a másik béreseinek, Stolin Bogity és Antal Hubertnek nyilatkozatát, um: 14 pozsonyi mérő búza, 6 pozs. m.árpa, egy hosszú szúr, 2 pár botskor, 2 szekér szalma, de írásba nem adta, mivel önála bevett szokás csak élő szóval elejbém sorolta. De fájdalom, amidőn minden dolgait ami tsak egy mezei gazdának szokott lenni tökéletesen bevégeztük volna, akkor engem szegényt, kenyeremtől megfosztván, erőszakosan s még bottal fenyegetett ha szolgálatjából ki nem állok; és így kintelenítettem 3 holnap s 10 napok után tőle elmenni, holott már minden betsületes gazda dolgait tökéletesen bevégezte, holott én legnagyobb dolog üdömet nála eltöltöttem légyen; sehol később dolgot nem kapván, így éhen haló feleségemmel s két élő gyermekeimmel sinlődök, és ezen szegődött béremből tsak 7 véka búzát, 6 véka árpát, 1 hosszú szúrbe 3 váltó forintot, kinek ára jelenleg 12 ft. 30 xr, s egy pár bocskort adott, holott 3 holnapra és 10 napra esett volna nekem 11,1/4 pozs.m. búza, árpából 15,4/5 fölöntő, hosszú szúrbe 4 ft. 30 xr. botskorbul 18 xr., fűteni való szalmából per 10 ft. 6 ft.; holott a törvény és igazság úgy hozza magával, hogy amely gazda tselédjét üdő előtt elbotsájtja, az egész szegődött bérét köteles kifizetni; mely végetleg legmélyebb alázattal bátor-

kodok esedezni a Tekéntetes rendszeréni Al Ispány Úr kegyes színe előtt, hogy méltóztasson szegény nyomorult sorsomat e mostani szűk üdőbe tekéntetbe venni, és ezen megszolgált béreket, és Kutsera János ispányt, a kielégítésre szorítani, és nékem az igazságot kegyesen kiszolgáltatni, teljes tisztelettel maradván Tekéntetes rendszeréni Al Ispány úrnak

Szanádon, mart. hó 16. 1847.

legalázatosabb szegény szolgája
Tódor Botsorán szanádi lakos.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1847, nr 4174.

Csantavér, 1847. május 29.

Sinkovits István – Szabadka úrszékéhez

Panaszt emel Szokola Ferencre, amiért fiát üvegpalackkal megsebesítette.

Tekintetes Úrszék, kegyes Pártfogó Uraim!

Panaszképp, és csaknem összeroncsolt atyai bús szívvel kéntetem előterjeszteni, miként folyó 1847-ik évi május hó 29-én bizonyos Csetvei János csaplárosnál, táncvigalom végett összesereglett fiatalság között, Sinkovics István fiam is, mint kisbíró, társaival a vigalomban talán részt veendő megjelent. – Történt azonban, hogy Szokola Ferenc ifjú – táncolás közben nevezett fiammal szóvitába keveredett, melynek eredménye csakhamar az lón, hogy Szokola Ferenc, egy borral telt palackot más elől elkapva, – bátyja, Szokola Mihály ifjúnak isten elleni káromkodó biztatására – a táncoló fiamnak arcájához oly súlylallyal dobta, miként csaknem egész orrát összetörve, a széthullott palack, szeme alatti orrcsontot keresztül metszve – elporlott, mi az ide mellékelt látülethez világosan kiderül, s e szerént fiamat halálos ütés-sel megsebzette.

Mínthogy pedig hazai törvényeink az ily vakmerőül verekedni merénykedőt szigorúan megbüntetni rendelnék, kérném legmélyebb alázattal a Tekintetes Úrszékét, miszerént Szokola Ferencet, ki a Tanúk bizonyításaként fiamat oly borzasztómód megütötte, másoknak elrettentő példájául – a törvények szellemeként szigorúan megbüntetni, s szerencsétlen fiam részire a fájdalom, orvosi díj, s egyéb okozott költségek megtérítését kegyesen megítélni, s ugyan azt végrehajtás útján foganosítatni kegyeskedjék.

Ki egyébiránt a Tekintetes Úrszék atyai kegyes pártfogásába aján-

lattan, panaszom s igazságos kérelmem ismétlése mellett – maradtam
Csantavéren 1847-ik évi május hó 29-én
a Tekintetes Úriszéknek legalázatosabb
szolgája
Sinkovits Ferenc csantavéri jobbágy

Istorijski arhiv Subotica, Vlastelinski sud Čantavir, 1848/9 II.

Zombor, 1847. október 15.

Újvári András – Ferdinánd királynak

Nyolcvanhét éves korára való tekintettel kéri a börtönből való kiengedését.

Felséges Császár és Apostoli Király, legkegyelmesebb Uram!

Könnyező szemekkel bátor vagyok Császári Királyi Felséged legmagasabb zsámolya elébe legalázatosb kérelmemet e következőkben előterjeszteni: miként én legalázatosb jobbágyi hódolattal alól írott a sors szerencsétlen csapása által üldöztetve úgy annyira sújtattam, hogy életem pályáját legnagyobb rész a fogságban, részint ítélet nélkül, részint ítélet alatt töltöttem, s jelenleg is több évi ítélet nélküli letartóztatásom után nyolc évi fogságra ítéltetem, s ezen időnek felét immár ki is töltöttem; – lesújtatva azon aggodalomtól: hogy mint 87 éves agg életemet a börtönökbe kéntessek befejezni.

Vérző szívvel leborolva jobbágyi hódolattal folyamodó vagyok Császári Királyi Felségedhez miszerint az alá rekesztett bizonyítványok nyomán nekem a még hátralévő rabsági időmet, melynek kitöltendésére a nélkül is alkalmatlan vagyok, elengedni, s engem a börtönökbeni meghalástól ez által legkegyesebben megmenteni méltóztatassék. Főhajtva elhalok Császári Királyi Apostoli Felségednek

legalázatosabb szolgája s örökös hűségű jobbágya
Ujvári András Bács megyei rab.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, 1847, nr 11. 132.

Csantavér, 1847. október 20.

Veréb János és neje – Mátskovits Benedek főügyésznek

Panaszt emel árendás felesére, Horváth Gergelyre.

Tekintetes Főügyvéd úr!

A föllebb írt és benyújtott panaszomhoz még ezen fájdalmaim is járulnak, hogy Horváth neje Klára utca hallatjára hányja szememre, hogy hétszeresen megdolgozott a földemen használt kukoricáért, holott bár számon adom tekintetes Főügyvéd úr előtt is Horváth Gergel neje Klára igazságtalan kurjongatását. Mert ha én azon másfél láncc földemet árendában adtam volna is, tehát 12 Váltóforintokat lánccáért, így tehát másfél láncc földért 18 Váltóforintokat kaptam volna. Ezt megszántottam, beboronáltam öt forint lánccáért, így másfél lánccért esik 7 vft. és 30 krajcár, mely öszvesen téssen 25 vforintokat és 30 xrrkat. E mellett én alól írt a földből fizetem az árendát és minden adókat.

Már most az ő felpanaszlott munkáját is számban adom Tekintetes Főügyvéd úr előtt. Ő azon fellebb említett és használt földemért, alku szerint ígerte, hogy 200 róf vásznat fog szőni, rőfit hét váltókrajcárával alku szerint, melyért esik 23 vfrt és 20 xr. Így tehát már többet 2 vforintokkal és 10 xral fizettem. De a vászonnak valóból is még csak 110 rőföt szőtt meg, így még 90 róf vászon adósság hátra maradt.

Most már a kukorica is úgy lett volna feles, mint az alkunk állította, hogy Horváth Gergely szedje le, és fele az enyim, fele az övé; felit tartozik megfosztani részemre, és a fele szárát is kivágni részemre – de Horváth Gergely és neje Klára sem a kukorica felét meg nem fosztotta, a kukorica szárát pedig mind tulajdonának elhazudta.

De mit is várhatni ily hálaadatlan embertől és nejétől Klárától, aki 70

éveken fölül előregedett édes Atyját is, aki még életében atyai jussát által adta, azon atyai jóságáért kétszeresen úgy megverte, hogy orrán, száján folyt a vér – ennek fő bizonyosága Kis József Dadara, Klára édes atyja, aki mindenkinek fájdalmas panaszát nyújtja.

Azért újított és felfedezett panaszommal ismét újítom könyörgésemet, és Tekintetes Főügyvéd urat választom bírámnak, méltóztassa ügyünket végítélet alá bírni, és kegyes ítéletét törvények útján kiszolgáltatni.

A melyek után a legnagyobb alázatossággal maradunk
Csantavéren, október hó 20-án 1847. évben

Tekintetes Főügyvéd Úrnak!
legalázatosabb szolgája és szolgálója
Veréb János és neje Katona Erzsébet
Csantavéri lakosok.

Istorijski arhiv Subotica, Vlastelinski sud Čantavir, 1848/8–II.

Ada, 1847.

Szűts István – a szolgabírónak

Tanácsot kér tőle tartozással kapcsolatos peres ügyének rendezésére.

Tekintetes Úr, Kegyes Uram!

Igaz hogy én adós vagyok Feő Tisztelendő Gajtsonovits István plébánus úrnak 140 forintokkal, ily formán, hogy vettem tőle 100 forinton régi szalmát, 40 forintot pedig kötsön kértem olyan reménységgel, hogy vagyon Hasznosi Tóth János úrnál több mint 500 forint ára munkámnál, amelynek a kontraktusa¹ május és júniusra volt. De a cserepet még most sem horta el, az árába kaptam 260 forintokat, a többi még most is bent vagyon nála. A Főtisztelendő úr pedig meg alkudott vélem 10.000 cserépre 11 forintjával ezrit és hogy szalmát ő ad. Foglalót adott 100 forintot, még 10 forint bent maradt. Azután kevés lett a 10.000 cserép, még adtam hozzá a 16 forintosból 700-at 11 forint 12 xrért. Ismét adtam 100 görbe cserepet minden darab 6 xr azért sem kaptam semmit és így 31 forint és 12 xr maradt bent. 8.000 téglával is adós vagyok oly formán, hogy a főtisztelendő úr adott költsön. 30.000 téglát a Becsei Fazekas István kőművesnek, amelyből építette a mézárszéket. Én avval megalkudtam hogy a 30.000 téglát kicsináltatom. Ki is csináltattam, és amidón hordta a téglát a tisztelendő úr nekem azt mondta, hogy egy veres sem kell, tegyem akár hová. Így nem hordott el többet 22.000-nél, a 8.000 nekem maradt, hogy majd máskor csináljam meg. Most e folyó évi tavaszon kijött hozzám és kérdezte tőlem, hogy kinek veretem a téglát? Én azt feleltem hogy Drágint Arkádiának 10.000, Esztergomi

¹ szerződése

István úrnak 5000 és a tisztelendő úrnak a 8.000-ret. Ekkor nékem azt mondotta a tisztelendő úr, hogy ki parancsolta azt nékem ebben a drága időben? Hagyassak fel véle pokolba, hisz én nem építék az idén, várjunk néki jobb időt. Én evvel a munkát elhagyattam, a jó szívességet megköszöntem. Most már nem tudom, hogy mitévő legyek. Kérem alázatossággal a Tekintetes Urat, méltóztassék kegyes atyai tanácsával segíteni

alázatos szolgája a Tekintetes Úrnak
Szűts István téglamester.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Bačka županija, Kongr. spisi bez signature 1847.

Csantavér, 1848. január 10.

Bass Jakab neje – a csantavéri úriszékhez

Kéri Dér Ilona megbüntetését, annak gyalázkodó szavai miatt.

Tekintetes Úri Szék!

Kegyes Urak!

Legmélyebb alázattal bátor vagyok panaszomat Tekintetes Úri Szék elejbe nyújtani, miképpen múlt 1847-ik évi november 21. napján helybeli lakos Dér István kunbajai Ilona leánya, Német Pál menyé, hozzám alázattal alól írthoz eljött s valami 42 xr váltó követelt, melyet én miután bizonytal tudom hogy már megkapott, újólá nekik meg adni nem akartam. Mire ő fent nevezett Dér Ilona engem minden rút és ocsmány kifejezésekkel illetett, én pedig legkisebb felindulás nélkül a hallgatásra intetem, mondván, hogy kidobatom – de a nevezett asszony a helyett hogy hallgatott volna, „cudar zsidó kurvának s szajhának” nevezett, mint az ide csatolt tanú vallomásokból kitűnik. Erre én felkelvén helyemből megharagudtam, de Dér Ilona azonnal a szobából kiszaladt, én utána mentem de nem bántottam. Ő pedig még az utcán is kiabálta: „Zsidó kurva!”.

Minél fogva alázattal könyörgöm méltóztasson a Tekintetes Úri Szék a nevezett Dér Ilonát ezem meggyalázásomért példásan megbüntetni s nekem ekképp elégtételt szerezni. Különbén minden legkisebb gyerek is az utcán meggyalázni s még talán pofon is verni bátorodik. Ki legmélyebb alázattal maradtam a Tekintetes Úri Széknek

legalázatosabb szolgálója

Csantavéren, Január 10-én 1848.

Bass Jakab neje született
Offner Cecília.

Istorijski arhiv Subotica, Vlastelinski sud Čantavir, 1848/87-I.

Csantavér, 1848. február 9.

Kiss Klára – a csantavéri úriszékhez

Kéri egy másik asszony megbüntetését, amiért őt megütötte.

Tekintetes Úri Szék!

Törvény s igazság kiszolgáltatása végett bátor vagyok előterjeszteni: miszerint most legközelebben múlt 1847. évben férjem, Horváth Ger- gely, Veréb Jánostól feliből kukorica földet vevén ki oly feltételek mel- lett: hogy az azon termendő babot és kendermagot ne osszák két felé, hanem az csupán férjemet illesse. Férjem pedig azon időben néki 22 fo- rint ára vásznat megszóni tartozzék. Mit ő el is végezvén, Veréb János- nak, a köztük történt alku szerint végképpen eleget tett. Elérkezvén a kukorica szedés, Veréb János a nélkül, hogy férjemnek tudtára adta volna, a kukorica közt termett babot és kendert leszedvén, tulajdon há- zához vitette. S midőn férjem parancsára Veréb János házához küldet- tem, hogy az általa jogtalanul elvitt babnak és kendernek legalább fele részit adja vissza – Veréb János hitese, született Palócz Erzsébet engem goromba, illetlen szavakkal elvárva tetemesen megvert, s az utcára ki- taszigált. Miért is dolgunk a helység házához kerülvén, ott részünkre egy véka bab ítéltetett, mire a Verébné megharagudván, Helység házánál, az Elöljárók jelenlétiben, oly annyira fülön csapott, hogy akkoron fülem azonnal vérezni kezdvén, azon időtől kezdve azon fülemre megsüketül- tem – s így két rendbeli erőszakoskodást követett el rajtam.

Minthogy pedig honi törvényeink értelme szerint az ily s hasonló ese- tekben erőszakoskodók annyiszor amennyiszer mindég 20 pengő forint lefizetésével büntettetnének –

annál fogva esedezem alázatosan a Tekintetes Úri Széknek:

miszerint Veréb János hitesít szül. Palócz Erzsébetet, a rajtam elkövetett két rendbeli erőszakoskodásért Úri Szék elébe idéztetni és 40 pengő forintban, nem különben eddig okozott költségeimben elmarasztaltatni méltóztatnék.

Mély tisztelettel maradtam Csantavéren 1848. február hó 9-én, a Te-kintetes Úri Széknek

alázatos szolgálója
Horváth Gergely hitesé, szül Kiss Klára.

Istorijski arhiv Subotica, Vlastelinski sud Čantavir, 1848/8–II.

*Hely és keltezés nélkül**Megeyi börtön rabjai – Torontál megye főispánjának**Életkörülményeiknek javítását kéri.*

Nagy Méltóságos Udvari Tanácsos és Főispáni Hivatalnak Helytartója! nekünk pártfogónk és kegyelmes Urunk!

Mi alább írtak szegény megterhelt és nyomorék állapotban lévő midnyáján az egész rabság, mely szívbeli fájdalommal sűrű könnyhullató szemekkel kényteleníttette vagyunk sérelmes és fájdalmas könyörgésünket előterjeszteni, méltóságod, uraságod, udvari tanácsos és hatalmas színe előtt úgy mind alább írt punctumok¹ szerint.

Először: Nagy alázatossággal esedezünk és folyamodunk tapasztalt atyai nagy kegyességét a szegény megnyomorultakon, annak okáért térden leborulva esedezünk, hogy méltóságosan kegyelembe venni és megszánni ily sok megnyomorult nehéz rabokat, akik ily setétségben élnek éjjel s nappal és az féreg elevenen az setét tömlőcben megeszik.

Másodszer: Hogy az Tekintetes nemes vármegye minket dologra hajt akár ki jön, mindenhova minket hajtanak, akár ki kér a dologra; és még sem ennünk sem egy vagy két garasocskát sem kapunk, hogy legalább sóra valót kaphatnánk, csak az száraz prófonton² kell élnünk, de még azzal sem érünk be és az is csupa árpakorpa és kalászból áll.

Harmadszor: Mi az dologra örömetst megyünk, csak hogy amikor dolgozunk, adjanak ennünk és valami fizetést, mert ruháinkat szagatjuk és a tekintetes nemes vármegyétől semmi segítséget nem kaphatunk,

¹ pontok² katonakenyér

mert már mi magunkon sem segíthetünk és magunkat nem győzzük ruházattal, mivel véresen, sárosan a dologról hazajövünk s megint is éhesen, vizesen és sárosan le kell nyugodnunk az setétségben; más tekintetes nemes vármegyékben szabad gyertyászni este-reggel annak módja szerint – úgy mint 2 órát este, és két órát reggel.

Negyedszer: Hogy az pék nagyon szegényen süti az kenyeret és csupa árpakorpástól vagyon és kalászával, és itten élünk némely része 2 és 3 esztendőig törvény alatt és amennyit élünk füstbe megyen; mindazon által azon kenyeret, amelyet itten megettünk keservesen meg kell fizetnünk – ha nem, egyébképpen tehát házainkat és más egyéb jószágainkat eladják és mégis meg kell annak fizetődni.

Azért mély és nagy alázatossággal esedezünk és folyamodunk méltóságos udvari tanácsos és főispáni helytartó, kegyes és hatalmas színe eleibe térdre leborulva, hogy méltóztasson kegyelmébe venni és megszáni e nyomorult sorsunkat és szegény állapotunkat, hogy méltóztasson megszáni; hatalmas pártfogása által az gyertyagyújtást megengedni és az kenyérjobbítást, nemkülönben ahol dolgozunk, ennünk és valami fizetést kiszabni, hogy legalább néha-néha egy és más szükségünket beteljesíthessük és magunkon segíthessünk, akik mind éjjel mind nappal örökkön az egek nagy Úr Istent imádni fogjuk mindnyájan, hogy erőben s egészségben tartsa méltóságod uraságod az egész famíliáját együtt, örökkön örökké hála adandó szívvel elhalunk

legalázatosabb szegény szolgálói
mi mindnyájan szegény rabok.

(A megyei közgyűlés végzése:) Az esedezőknek azon kérésök, hogy a tömlőben gyertyát égessenek, be nem teljesítetik; – Egyéb iránt Trifunác Zsolt főügyész úrnak meghagyatik: hogy a megítelt rabokat munkára bocsájtassa, és hogy az esedezőknek fáradságok némi részben megjutalmaztasson, rendeltetik: hogy f. év Szt. György hava 20. napjától kezdvén, ezen-túl a privátusok³ minden napokon 12 krajcárokat fizessenek. Ezekből 6 krajcárokat a raboknak, 6 krajcárok a honi pénztárnak beadassék, miről a fő adó szedő úr tudósíttatni fog. Költ nemes Torontál megyének 1831. esztendő április 11. stöb napjain Nagybecskereken tartatott közgyűléséből.

Arhiv Vojvodine, Sremski Karlovci, Torontalska županija, 1831, nr 1114.

³ magánszemélyek

